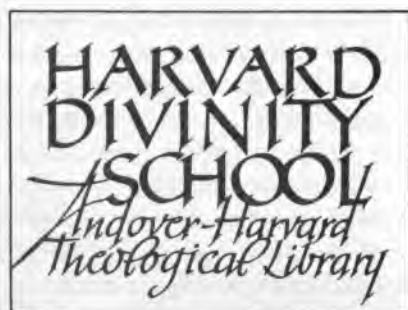

98.1.11

www.libtool.com.cn

504/1

www.libtool.com.cn

D 10.5 86

www.libtool.com.cn

541

www.libtool.com.cn

KISS ÁDÁM

www.libtool.com.cn

EGYHÁZI - BESZÉDEI.

HARMADIK DARAB.

PESTEN,

TRATTNER J. M. ÉS KÁROLYI ISTVÁN TULAJDONA.

(ÚRI UTCA 612. SZÁM)

P1

9445

. 1566

V. 3

**Parati corrigi, si fraterne ac recte reprehendimur; parati etiam, si
ab inimico, vera tamen dicente mordemur.**

Augustinus.

NAGYTISZTELETÜ

T U D Ó S

N A G Y M I H Á L Y

Ú R N A K

**A' KOCSI REFORMÁLT SZENT EDGYESÜLET LELKI PÁSZ-
TORÁNAK, TATAVIDÉKI ESPERESTNEK, TÖBB TEK. NEMES
VÁRMEGYÉKBEN TÁBLABIRÓNAK, MINT TISZTELTT
TANÍTÓJÁNAK HÁLÁDATOSAN AJÁNlja.**

Kis Adám.

www.libtool.com.cn

F o g l a l a t.

	lap.
I. Mi áll az emberen magán boldogságára nézve	1
Sem a' ki plántál valami, sem a' ki öntöz, hanem Isten 's a' t.	
II. Hámán	8
Ester. 5: 9—13. Kimenvén 's a' t.	
III. A' szerfeletti szorgalom' hijjában valósága és káros volta	14
Hijjában való dolog nektek reggel hamar felkelnetek, későn 's a' t.	
IV. Hazaël	19
És monda Hazaël: Miért sir az én Uram? Felele Eliseus: 's a' t.	
V. Gazdálkodás az idővel	25
Ján. 9: 4. Szükség nekem annak cselekedeteit cselekednem 's a' t.	
VI. Adventi tanítás	31
Luk. 7. 18, 19, 20, 21, 22. Keresztelő János Tanítványa 's a' t.	
VII. Karácsonyt berekesztő tanítás	39
Luk. 2: 19. Mária pedig mind ezeket magában tartja vala, és szívében forgatja vala.	
VIII. A' mi eddig volt az lesz ezután is	44
Szent Leczke. A' mi volt, ugyan az a' mi léssen, és a' mi most léssen ugyan az a' mi ezután is léssen. Préd. 1: 9.	
IX. Sokan vagynak a' hivatalosak; de kevesen a' választottak	50
Mát. 22: 14.	
X. Szükség' idején egyházi oktatás	58
A' ti elméteknek mértékletességen nyilván legyen minden emberetől. 's a' t.	
XI. Az atyafiak' Békességes edgyütt lakásuk	65
'Sólt. 133: 1. Imé mely igen jó, és gyönyörűséges dolog az Atyafiaknak edgyességben való lakásuk.	
XII. A' keresztyéni bölcsesség' hasznai	72
Szent Leczke: Péld. 2: 16, 17. Napoknak hosszúsága 's a' t.	
XIII. A' keresztyénhez illő takarékosság	79
Szent Leczke. Ján. 6: 12. Szedjétek fel a' maradék darabokat, hogy semmi el ne vesszen.	

VI

XIV. A' keresztyén házi gazda' képe	lap. 85
Szent Leczke. A' 128-dik 'Sóltár egészen. „Boldog ember 's a' t.	
XV. A' vándor madarak	92
Még az Eszterág is az égből megismeri az ő idejét, 's a' t.	
XVI. Micsoda feltételek alatt halgatja meg Isten a' könyörgést: ne vess el engem vénségem' idején	99
Ne vess el engem az én vénségemnek idején, mikor elfogy az én erőm: né hagyj el engem. 'Sólt. 71: 9.	
XVII. A' vénség ékes korona	104
Igen szép ékes Korona a' vénség, mely az igazság útában találhatik. Péld. 16: 31.	
XVIII. Miért fosztatnak meg tökéletes tagjoktól a' Társaságok	114
Szent Leczke: Jób. 9: 22. A' Tökéletest, szintúgy, mint a' gonoszt, megemészti az Isten.	
XIX. A' Házassági szeretet' állandósága	120
Az edgy halál' választ el engemet te tőled, Rúth. 1: 17.	
XX. Miért fordul sokszor siralomra az öröm?	127
Meggzűnt a' mi szívünk öröme, siralomra fordult a' mi örömünk. 'Siral. 5: 15.	
XXI. Az élet' mulandósága bölcsességre tanít	132
Elragadod őket mintedgy árvizzal, olyanok mint az álom 's a' t.	

I.

MI ÁLL AZ EMBEREN MAGÁN BOLDOGSÁGÁRA NÉZVE.

Sem a' ki plántál valami, sem a' ki öntöz, hanem Isten a' ki előmenetelt ad, az pedig a' Ő plántál, és az, a' ki öntöz edgyek; mindenik pedig az ő jutalmát veszi, az ő munkája szerint. 1. Kor. 3: 7, 8.

Hogy semmi a' plántáló, hogy semmi az öntöző, hogy az emberi munka magában hijjábanvaló, szomorúan tapasztaltuk sokszor, és még ma is sokszor szomorúan tapasztaljuk. Ammianus Marcellinus történetíró beszéli, miképpen hogy Hitehagyott Julianus Császár, ki csak hogy a' Krisztus' jövendőlését megczáfolhassa, melyel a' Jeruzsálemi Templomban edgy kő a' másikon nem maradt, építette ezen lepusztult Templomot a' 'Sidókkal, de a' mit nappal építettek, az: éjjel földből ki gyúlladt lángok szórták szélyel, 's majd későbbben ugyan azon földből kirontó tűz a' munkásokat is nappal megöldöste. Ezen csudás történet' példájára hányszor esett meg már K.! hogy nem a' nappali, hanem az egész esztendei munkát edgy éjjel vagy nappal semmivé tette? Hányszor esett meg, hogy a' nagy igyekezetek, a' szépen ki csinált czélok 's tervek, minden előszedett eszközökkel edgyütt megszégyenültek 's örökre létesedés nélkül maradtak? Nincs e' előttünk a' szomorú példa, hogy a' kiderült Tavasz' szép reménységét a' nyár néhány napjai őszevégették, 's elaszott határunkon inség, éhség' fédelmét terjesztették el?

Azomban ha az Isten nem nyúlna is mindenható kezével munkánkhoz, vagy ha azokat az ég megáldánk is:

maguk az emberek, kikkel mi edgyütt vagyunk, mennyi-
 szer düljék fel szorgalmunkat, mennyi-szer állják utát szent
 igyekezetünknek, mennyi-szer tapodják el a' plántát melyet
 ültettünk, mennyi-szer assák ki tövéből a' fát, mellynek
 gyökereit öntözgettük? Hányszor csikarja ki kezünk-ből
 fáradságunk' jutalmát az igazságtalan erőszak, hányszor
 keseríti meg szánkban veréjtékünk' gyümölsét a' gonosz
 szeretetlenség? a' mikor méltán panaszkodunk osztán: óh
 be hijába fáradtunk, óh be hijába munkálodtunk; mert
 mint a' szegény madár nem magának fészkel, a' szegény
 méhecske nem magának mézelt, mint a' szegény barom
 másért vonta jármát, mint a' szegény bárány másnak hordta
 gyapját: úgy a' mi izzadságunkból is idegenek töltözköd-
 nek, magunk pedig könnyhullatással esszük keserű kenye-
 rünket. Bizonyára nem csak Pál plántál hijába; nem csak
 Apollos öntöz hijába; hanem mi mostani élők is sokszor
 hijába munkálkodunk, és mondhatjuk a' Sz. Leczkéből:
sem a' ki plántál valami, sem a' ki öntöz.

Ámbár pedig ezek szerint tagadhatatlan a' Sz. Leczke
 edgyik része, *sem a' ki plántál valami, sem a' ki öntöz:*
 mindazáltal a' másik részében az Igének így szól az Apos-
 tol: *hogy mind a' plántáló, mind az öntöző munkájok*
szerint vessék jutalmokat. Ezen Apostoli állítás felteszi,
 hogy függ hát valami az ember' saját munkájától is. Kell
 is függeni valaminek az embertől a' boldogságban. Mert
 ha a' Természet nekünk is mint a' többi állatoknak 's dol-
 goknak tudtunk és munkánk nélkül adja vagy nem adja
 a' boldogságot: úgy mi is mint azok, csak eszközök, szer-
 számok, nem pedig szabad teremtmények vagyunk, 's
 nem többek mint edgy két fülű edény, mellyben csak annyi
 van a' boldogságból a' mennyi beletöltetett. És éppen az
 mostani célom, hogy előadjam rövideden: *mi áll az em-
 beren magán, vagy mit tehet maga az ember a' maga*
boldogságára nézve? 's ezt azért cselekszem, hogy felindi-
 tsalak azt mivelni a' mi magunktól kívántatik boldogsá-
 gunkra. Figyelmezzetek.

A' mi azért a' felvett dolgot illeti. Ennyi áll magun-
 kon boldogságunkra nézve: *hogy azt kereshetjük, hogy*
azt őrizhetjük, hogy azt érezhetjük, hogy azt nemesíthetjük.

1. §. Elsőben is magán áll az emberen, hogy *keres-
 se boldogságát e' világon.* A' föld, minden javát és édes-
 ségét munka és szenyvedések után adja, úgy hogy a' mihez

az ember nem így jut, az talán nem is jó, nem is kellemetes. El vagynak e' földön szórva a' Mennyei Atya keze által számtalan hasznoknak 's gyönyörűségeknek magvaik, és kész is az www.libriale.com Eg azokat felnevelni, csak hogy az ember plántálja el, 's öntözze azokat. Készen vagynak és mindennütt buzognak a' boldogság' forrása, 's mint egy kínálkoznak magukkal az embernek: de meríteni kell azokból, bár a' hozzájuk vezető ut sokszor izzasztó meredekségű, 's vérző tövisekkel legyen benőve. Van boldogság a' gyermek korban, csak hogy keresse meg azt a' gyermek az ártatlan játékokban, a' hasznos lecczkékben. Van boldogság az Ifjúság' szép idejében, csak hogy szedje annak virágát az ifjú önnön maga ártatlan kezekkel. Van boldogság a' közép élet időben, csak hogy a' Férjfiú és Aszszony ölelje meg azt az igaz barátságban, szorgalmatoskodásban, szolgálat tételekben. Van boldogság az öregségben is, csak ne restelkedjék az öreg megszerezni magának az igaz bölcsességből 's kegyességből. A' Tudományokban és Mesterségekben, a' Hivatalokban és életnemekben, a' becsületben, és szépségben, a' gazdagságban és szegénységben, a' jó egészségben, a' földművelésben, ártatlan kereskedésben az Isten nyújtja a' boldogság bizonyos mértékét, de hozzá kellnyúltni, adja, de el kell venni; kínálja és ajánlja, de meg kell fogni. Még pedig K.! az Isten megmutatja az utat is, mellyen lehet és kell keresni embernek a' boldogságot, ezért hirdette, és hirdetteti még ma is előtünk szent Törvényeit. Tudtunkra adja, hogy az egészséget mértékletes-ség, józanság, ártatlanság, a' gazdagságot szorgalom, takarékos-ság, munkásság útján lehet csak keresni. Tudtunkra adja Isten, hogy a' becsületet érdemek, szolgálat tételek, a' bölcsességet tanulás, elmélkedés, a' jó lelki eszméretet, szívnyugalmat kötelesség betöltés által kell keresni. Immár a' boldogtalan embertől, midőn panaszkodik méltán kérdezheti az Isten és Lelkieszméret, hogy kereste-é, és azon uton kereste-é a' boldogságot, melyre az Isten vezérelte őt? Nem restelkedett-é élni a' boldogság' eszközeivel, nem andalgott, nem henyélt-é azon uton, melynek végére vala letéve a' boldogság. Mert K.! ki a' boldogságot maga nem keresi, nem csuda ha meg sem találja, mivelhogy magán áll az emberen, hogy azt keresse a' szert, a' mint Pál Apostol szól a' szent Leczkében: *ki ki munkája szerint veszi jutalmát.*

2. §. Magunkon áll továbbá a' boldogságra nézve, *hogy azt őrizhetjük.* Valaminthogy esső ellen fedél alá, napforróság' ellen árnyékba vonulhatunk: úgy testi és lelki jóllétünket, mind a' Természet, mind az emberek által okozható kedvetlenségek ellen bizonyos tekintetben őrizhetjük; és kell is őriznünk, különben mint a' folyóvíz ellenébe úszó sajka, ha megállapodik legott alább száll: úgy a' mi boldogságunkis vigyázatunk' és őrizkedésünk' legkisebb szunnyadásával mindjárt hanyatlík. Miként kellessék pedig magunkat őriznünk, arra részint a' tapasztalás, részint az Isten igéje tanít meg. A' boldogság' őrzésében és oltalmazásában mint szintén keresésében minden erkölccstelen módok és eszközök tilosok. A' kegyetlenség, az igazságtalanság, a' szeretetlenség, a' bosszúállás, álnokság, gonosz verem ásás, és lesvetés, vagy bármelly csalárd háló kiterítése nem szabados, mikor magunkat akarjuk őrizni. Ha figyelmezzünk a' természetre, megtapasztalhatjuk, hogy 's mennyiben védelmezhetjük jóllétünket, kedvetlen változásitól. Az ugyan igaz, hogyha az Ur nem őrizi a' Házat: hijjában akkor az emberi vigyázat. De az is igaz, hogy midőn az Isten az egész mindenséget őrizi, ugyan akkor az embernek, mint edgy felől kicsiny részecskének az egészben, más felől mint szabad teremtménynek, felhagyta azon kötelességet, hogy önnön maga is legyen őrző Angyala magának, 's kerülje el mindazt a' mi ártalmára lehetne. Szabad nekünk az Istent őszve hasonlítani a' földi Atyákkal, kik noha gyermekeiket minden rosszszaságtól és veszedelemtől mint szemük fényét őrzik; mindazáltal gyermekeiknek is szoros parantsolattal kötik szivekre az őrizkedést, és ha azok maguk vigyázatlanásával hoznak bajt fejükre a' szüléi gondosság ment minden ítélet előtt, 's a' bajnak oka egyedül, a' gyermek' balgatagságában vagyon. Így mondhatjuk mi, hogy minden emberre nézve Istené ugyan az őrizet, de emberé a' vigyázat. Kit kárhoztat e' szerint a' szegény, ki tápláltatását, nem nézve a' jövődökre, eltékozolta? Kit vádol a' beteg unalom párnáin fetrengvén, ha az élet virágít gondatlanul leszaggatta magáról, és az édes gyönyörűségek' kelyhét a' csömörig kiitta? Kire panaszkodhatik az a' becstelen, a' rút hír 's gyalázat' czégére alatt, ki legnagyobb kincsét a' betsületet nem féltette 's mindenre bátorkodott elvetemedni? Ki ellen *zajoghat bosszúálló* ellenségei előtt az a' háborgó, ki az em-

embereket 's azokkal való békességét nem kimélvén, mindig igazságtalankodott, mindig szeretetlenkedett? Minden szerencsétlennek, ki nem félt, 's nem őrizkedett a' szerencsétlenségtől, hanem azzal vakmerőn szemközt ment, így szóll nagy igazán az Eg, és a' Föld így szóll az Isten! te magad vesztetted el magadat, mert én bennem szabadulás vagyok, 's magán áll az emberen, hogy boldogságát szabados úton és eszközökkel őrizze védelmezze, mivelhogy *ki-ki munkája szerint veszi jutalmát.*

3. §. Magunkon áll ezen felül boldogságunkra nézve, *hogyan azt érezhetjük kisebb vagy nagyobb mértékben.* Minden földi élő teremtményben van érzés a' jóllétel iránt. A' plánták és állatok szintugy mint az ember érzik ha jól van dolguk. Rosz állapotjokat a' plánták 's állatok is szintugy megélik mint az ember. Azomban az embernek csak magának tehetségében áll érzését mérsékelni, gyengébbé, erősebbé tenni. Semmi állat sem eshetik érzelmi betegségbe csak az ember, mert ő érzéseit most megfékezheti, majd egészen szabadságukra bocsáthatja. Immár e' szerint magán áll az emberen az, hogy miképpen érezze akár a' kedvetlenséget, akár a' gyönyörűséget, akár az örömet, akár a' szomorúságot, akár a' szerentsét, akár a' szerentsétlenséget. Innét tapasztaljuk is, hogy ugyan azon helyheztetésben, ugyan azon állapotban különbözőképpen éreznek az emberek, különbözőképpen mondják magukat boldogoknak vagy boldogtalanoknak. Edgyik ember fél ott, hol a' másik rendülhetetlenül áll, edgyik ember sir ott, és szeméből meleg könnyeket csorgat, hol a' másik mosolyog, edgyik ember megáldoztatva hiszi ott magát, hol a' másik büszke megvetéssel tekint le másokra. Edgyik embernek semmi baja sincs mint Hámánnak, 's tud képzelni edgy szörnyű bajt abban, hogy Márdokeus a' kapuban ül. Másik ember nyomorúságos életet él, bajra fekszik, gondra kél; még is Jábési vére mindig eleven, mindig vidám, 's orczáján mindig meglegedést mutogat. Mit tanít ez a' tapasztalás K.? Azt, hogy olyan az ember' állapotja, 's annak Boldogsága a' mint veszi, vagy a' mint érzi. Edgy Nabugodonozor a' Királyi széken is baromnak képzei magát, edgy Sunemi Aszszony szegénységében is meglegedve él nemzetségei között, edgy Pál, edgy Silás a' tömlöczben is énekel, edgy Judás a' Kristus mellett is megöli magát. A' tisztátalan edényben, minden megromlik, a'

rosz vérűnek minden sors szegény és inséges. Te azért szerentsétlen! figyelmezz szivedre, hogy nem nagyítja é az a' te nyomorúságaidat, és ugyan nem egyedül magad vagy é ki magadat szerentsétlennnek mondod? Seneca szavakint, *nem boldogtalan az ember, ha magát annak nem tartja.* (Lásd. Quaest. Nat. Lib. III.) Te pedig szerencsés! hasonlóul tekints szét magad körül, és lásd meg, hogy, nem balgatagúl hiszed é te azt, hogy idvezülsz; mert a' ki hiszi, hogy ő idvezül, igaz hogy idvességet képzel; de ha szemei kinyílnak szerentsétlen lesz, pokolban szemlélvén magát.

4. §. Magán áll végre az emberen boldogságának *tökélletesítése és nemesítése.* Midőn minden földi állat és dolog most is csak úgy van, mint vólt kezdetben; az ember csak egyedül képes eredeti sorsából 's állás köréből kiverekedhetni 's felebb emelkedhetni. Ugyan azon tápláltatása, ugyan azon gyönyörködése, ugyan azon lakása, védelem eszköze van minden állatnak, a' melyek voltak a' legelső állatokéi. Azzal él a' mai állat, mivel a' legelső élt, oly öltözetel bír, milyennel a' legelső, abban találja kedvét miben a' legelső, oly helyen lakik milyenen a' legelső, úgy védi magát mint a' legelső. De nézzük el az embert. Ez az istenség' választott teremtménye, mennyire vitte a' tökéletesség' fokain boldogsága' nemességét. Ő rágott eledelait magától plántált és nevelt szelid étkekkel, laptáját tudományos és erkölcsi mulatásokkal, ifjúi örömeit, érett ész gyönyörűségeivel, ezeket viszont öregségi szép bölcsességből patakozó kellemeikkel tudja felcserélni. Ő edgyik kényelmességből másik kényelmességbe, edgyik nemű boldogság' karjai közül, a' másik ölébe alkalmas magát által tenni. Mindenik emberi nyom, más más szokásokat és divatokat hagy az asztalon, a' műhelyeken, a' gazdaságban, a' kereskedésben. Ő nem szorítottatott edgy helyezethez, mint valamely gyökérben éldelő féreg. Ő mádként ágról ágra, pillangoként virágról virágra repülhet, 's most szóval, majd észszel, edgyszer szívvel, máskor erővel védelmezheti magát az ártalmak ellen. Úgy é magán sok áll az emberen tökéletesíteni 's nemesíteni a' boldogságot? Úgy e' ezen tekintethen is *ki ki munkája szerint vessi jutalmát?*

Minekokaért ha boldogok akarunk lenni K.! legalább *azt, a' mi rajtunk áll, a' boldogságra nézve kövessük el,*

's ha mindent elkövetünk: akkor kérjük az Istent, hogy áldjon meg minket szives igyekezetünk után kegyelmesen.

Keressük fel nevezetesen a' boldogság' 's jóllétel' ártatlan utait, eszközeit, és alkalmatosságait. Szüntelen gyakoroljuk magunkat ártatlan foglalatosságokban és munkákban, hogy legyen mit meg áldani nálunk az Istennek. Ne legyünk kegyetlenek magunkhoz a' dologtalansággal és hivalkodással.

Továbbá figyelmezzünk Sz. Pál' intésére: *szüntelen vigyázzatok*. Nem azt mondom, hogy szerfeletti aggodásunkal duljuk fel a' boldogságot, hogy a' képzelt jóért elemésszük a' valóságos jót, hogy a' jelen valónak omladékain épicsünk edgy bizonytalan jövődőt, hanem, hogy éljünk a' jó szerencsének idején a' jóval, a' gonosznak idejére pedig vigyázzunk, hogy magunk ne legyünk okai nyavalyánknak.

Ezen felyül soha se tegyük le kezünkől az indulatok' fékjét; hanem mindenkor mérsékeljük, határok között tartcsuk azokat, hogy miattok ne kényszerítettessünk szerencsétlenségünkön siránkozni.

És mivel a' kegyesség, az igazság, a' szeretet legbizonyosabb kútforrása a' boldogságnak: óh fussunk az Isteni félelemnek gyönyörűséges pályáján tántorithatatlan lépésekkel. El az Ur ki mondotta: *ki ki munkája szerint vesszi jutalmát*. Ámen.

Elmunkoltta János

Elmunkoltta János

www.libtool.com.cn

II.

H Á M Á N.

Ester. 5: 9—13. *Kimenvén 's a' t.*

(Blair szerint.)

Mindenek kicsinyeknek láttatnak nekem, valamig én látom a' Mardokeus 'Sidót ülni a' Király' kapujában. Edgy oly ember' szavai ezek K.! ki noha minden gazdagsággal bővölködött 's legfényesebb méltóságban élt; még is nyomorúlt tudott lenni. Ezen szavak Persia' Historiájában edgy nevezetes történetre emlékeztetnek minket, mely Ásvérus Király' igazgatása alatt esett, kit a' Görög Történet írók Artaxerxesnek neveznek. Ásvérus Király országában a' legelső méltóságra Hámánt nevezte ki, edgy Amalekitát ki örökségül vette nemzettsége' régi gyűlölségét a' 'Sidók ellen. Abból a' mi Hámánról felvan, jegyezve, kitetszik, hogy ő igen gonosz ember volt. Ő érdem nélkül magas polczra jutván, hatalmát egyedül csak indulati' kielégítésére fordította. Midőn a' Tisztség melyet viselt, elsővé tette őt a' Király után; kevélysége naponként hizott az Ásiai Udvaroknál szokásban lévő rabszolgai tisztelkedésekben. Mert a' Király' minden szolgai, térdet hajtottak vala előtte. Edgyetlen edgy ember volt csak, ki előtte magát meg nem alázta *Mardokeus 'Sidó.* E' tudta, mily engesztelhetetlen ellensége amaz Amalekita az Isten népének. Nemesen megvetette hát a' szerencse' kedvezéseit, melyekben Hámánt felfúvalkodva lenni látta, és magát sem meg nem hajtá, sem le nem térdelt előtte. Ez a' fel sem vevés és semmire becslés Hámánt méreggel töltötte el, vére Mardokeus ellen boszszúra forrott; de a' személyes bosszúállást kevesellette; Mardokeus egész *Nemzetét ki pusztítani* gyűlladt fel vérengező lelke. Hogy ezen

borzasztó feltételét kivihesse, használta könnyen hívő Királya' kedvezéseit, és kieszközölt edgy Parancsolatot, melynek erejével egész Persiában minden 'Sidóknak edgy bizonyos napon meg kellett ölettetniük. Azomban ő álnok fortélyjai szerencsések felől vakon bizodalmaskodva, 's nem látva közelgető romlását bátran örvendett jó állapotjának. Ásvérus Királyi vendégségre hivatja ötet, melyet Ester, Királyné adott, és ő arra elment *vigan, szívében örülvén.* De lássátok K.! mi csekély történet elégséges minden örömeit meg mérgezni! Utjában látja Mardokeust a' Király' kapujában ülni, ki még most sem akart neki hódolni, mert fel nem állott előtte, és nem hajtotta meg magát, noha tudta, hogy rájuk nézve micsoda szörnyű dologban jár Hámán. Ez az edgyetlen edgy magános személy, csupa ülésével szerencsétlenné teszi Hámánt, minden feltételeit elrontja, és edgy oly rettenetes botrányozás kő lesz szemei előtt; kitől semmi boldogító sugár nem süthet reája. Az indulatoknak egész serege reszketteti meg Hámánt lelkében, harag, irigység, meg nem elégedés, kevélység, boszszuállás kívánsága egészen dühössé teszik ötet, alig tudja magát a' sokaság előtt tartoztatni. Mihelyt pedig be lépett házába; kénytelen vólt legottan lelkének szörnyű háborgásait linyilatkoztatni. Öszve hivatja barátit, háznépét, és Zérest a' Feleségét, *elbeszéli nekik gazdagságának dűtsőségét, fainak sokaságát, és mindeneket melyekkel felmagasztalta vala őt a' Király, és hogy felyebb emelte volna őt a' Király minden Fejedelmeinél és szolgainál 's a' t. De mind ezek úgymond kicsinyeknek láttatnak nekem, valamig látom Mardokeus 'Sidót ülni a' Király' kapujában.*

Hámán sok erkölcsi leczkéekkel telyes történetét most tovább nem mondom, meg állapodom lelke' fájdalmainál, szive' keserűségeinél, melyek kitetszenek szavaiból, és innen e' következendő három Tanúságokat hozom ki:

1.) *Micsoda szegény és nyomorúlt a' bűn, midőn edgyetlen edgy vétkes indulat annyi fájdalmakat okozhat.*

2.) *Micsoda csekély a' világi boldogság, midőn azt edgyetlen edgy kívánság, mely be nem telik, semmivé tudja tenni.*

3.) *Micsoda gyarló az emberi természet, mely midőn semmi baja nincs is, tud bajt teremteni képzelődésével magának, és ezen tanúságokban, úgy fogom néktek Hámánt megmutatni, 1.) mint rosszsz embert, 2.) mint szo-*

rencsés embert, 3.) mint gyarló embert. Figyelmezzetek *rosszaságára, szerencséjére, gyarlóságára.*

1. §. Mindenek kicsinyeknek láttatnak előttem, valamig Mardokeust látom a' Király kapujában ülni, így szóll a' kaján lelkű Hámán. Tanuljátok meg innen, *micsoda szegény és nyomorúlt a' bűn, midőn edgyetlen edgy vét- kes indulat annyi fájdalmakat okozhat.* Ha mi a' bűnösök' sebeikről és fájdalmaikról beszélünk, melyeket ők indúlatik' hevétől és romlott szívüktől szenvednek: sokan vélik, hogy mi azzal csak az ékes szóllás' mesterségét mutogatjuk, 's képzelődésünk' játékaival vagy magunkat mulatjuk, vagy másokat ámitunk. Ugyan azért midőn az emberi természet Törvényeiből mutogathatnám a' bűn nyomorúságát; önként mellőzni fogok minden okoskodásokat, és egyenesen Hámán' sorsából láttatom veletek állításom' igazságát. Lehet é a' Világon nyomorultabb Teremtést képzelni, mint az, ki kénytelen a' legszerencsésebb helyhez- tésből, a' Világi jók' édesen ölelgető karjai közül panasz- kodni, hogy szívében gyilkos keserőségek vagynak, me- lyek a' nyugalom 's megelégedés' érzéseit abból egészen kiszorították. És már éppen ily szerencsétlen Teremtés volt Hámán. Minthogy benne uralkodó indulat lett a' kévelység's nagyra vágyás: ez edgy maga elégséges volt minden boldog- ságát feldűlni, minden szerencsáját nyomorúsággá változtatni. O' gazdag, házasságában szerencsés, a' Király előtt ked- vességben, az udvari Tisztek előtt nagy tiszteletben volt: 's imé még is azt vallja: mind ezeket csekélységnek, kicsiny- nek, semminek állítom, valamig látándom Mardokeus 'Sidót a' Király' kapujában. Ha ezen vallástételt ő csak magában tette volna is: már elég bizonyosága volna annak, hogy szí- vében nagy fájdalmat érzett: midőn pedig baráti, háznépe és Felesége előtt fakad így ki: látni való, hogy már szinte elhordozhatatlan volt lelke' betegsége. Mert mig a' baj kevés, 's hordozható; nem könnyen panaszskodik arról az ember, valamint a' nyavalyát mig nem súlyos, lábán hor- dozza. Mikor pedig öszve hivatja a' beteg barátit, házné- pét, feleségét, 's gyermekeit: már akkor hordozhatatlan- nak kell lenni a' fájdalomnak, különbben biztosainál eny- hülést nem kívánna keresni a' kínlódo. Ebben szembetűnő a' Hámán nyomorúsága is, hogy abban barátit óhajtotta *látni, 's Kedvesei' eleibe öntendő panaszai- ban képzelt ke- serveinek csendesedést.* Azoknak kik vele szorosabb kap-

csolatban állottak, megvallja, hogy méltóságában semmi örömet, gazdagságaiban semmi gyönyörűséget, baráti, Felesége, 's gyermekei' társaságukban semmi meglepetést nem érezhet. A' könnyv hatodik Részében leírátik, hogy miképen borította be fejét, és mi keservesen sirt ő lelke szörnyű betegségében. Borzadjatok meg K.! minden bűntől; mert nagyon szegény az, nagyon nyomorult az. A' legkissebb legnagyobb kinokat szerezhethet, a' legcsekélyebbikért őíthatatlan tűz, halhatatlan féreg vonúl be az emberi szívbe. Tagadhatatlan a' mit Elifáz mond Jóh. XV: 20, 21, 24. *Az istentelen minden ő napjaiban, önnön maga magát bánattal emésztí, a' félelemnek súgása vagyon fülében, hogy a' békeességnek idején pusztító jó reá, hábor-gatják őt a' nyomorúság, és a' szorongató veszedelem, mely elhatalmazik ő rajta, mint a' fegyveres sereggel felkészült Király.*

2. §. Eddig úgy gondolkodtunk Hámánról, mint bűnös emberről, és sorsából megtanulhatjuk, mi nyomorult és szegény legyen a' bűn, most úgy tekintsük már őt mint szerentsés embert, és történetéből értsük meg: *mi csekélység legyen a' világi boldogság, melyet edgy bé nem tölt kívánság egészen semmivé tehet.* Ugy látzik első tekintettel, hogy a' szerencse és világi jó állapot az embert megerősíti a' viszontagságok ellen, úgy hogy valamin az egészséges ember nem edgy könnyen érzi meg az idő' változását: nem különben a' szerentse' fiai és leányai is csekélységek által nem háboríttatnak meg boldogságukban. *Erős várban lakik mond B. Salamon a' Gazdag, ki sok jószágokkal bővölködik.* Péld. 10: 15—18: 11. De K.! óh mi könnyen leomolható minden vára a' világi boldogságnak! A' világi szerentse a' helyett hogy erősitené, inkább gyengíti a' Lelket, a' szívet elérzékenyíti, elkényeztetí. Az szüli emberben a' telhetetlen kívánságokat, az neveli a' reményeket, és várakozásokat, melyek a' legszerentsésebb követke-zésekben sem elégitetnek ki. Az vékonyítjameg az érzéseket annyira, hogy azok mindig epedezők, soványok és nyug-hatatlanok legyenek. Innét van, hogy a' szerentse gazdag kedveljei nem ehetnek, nem ihatnak, mert valamihez nyul-nak kezükben minden aranyakká válik. Innét van, hogy ők kicsinységeken felpattannak, edgy látásra ájulnak, kécségbe esnek, legkissebb zördülésre tüzet, veszedelemet képeznek. Lám a' nagy szerencsét, melyel Hámán dicsekedhetett, mi

csekélység tette nyomorúsággá! Edgy idegen és tehetetlen 'Sidó ült a' Király' kapujában. Ez a' parányi és semmit nem jelentő történet elhervasztja a' Király után legelső személynek minden örömet, s meglegedését nem különben, mint az Isten' képével dicső első ember előtt valami csekély gyümölcs a' paradicsomot végképpen bezárja. Arczra borulnak Hámán előtt a' Szolgák, térdet hajtanak sok Fejedelmi emberek előtte: de ő hogy tiszteltetik nem érzi, mert edgy szegény 'Sidó ül a' Király' kapujában. Jó barátok veszik őt körül, edgy hív Házastárs, és szeretettel tellyes gyermekek állanak mellette: de ő, hogy szerettetik nem érzi, mert a' Király' kapujában edgy szegény 'Sidó ül. Kincsek, gazdagságok, szívet és elmét elragadó gyönyörűségek uralkodnak palotájában, de ő hogy gazdag, és mindennel bővölködik nem érzi, mert a' Király' kapujában ül edgy 'Sidó. Ha Hámán edgy közönséges ember lett volna: tán boldog lett volna e' világon. A' világi boldogságban pedig saját vallomása szerint boldogtalan volt, tanuságunkra, hogy valami nagyot ne tarcsunk a' világi szerencséről, és hogy a' szegénységet, alacsony sorsot ne kárhoztatnánk, Isten ellen állapotunk sanyarúságaiért ne zugolodnánk. Ne is ragaszkodjatok K.! oly nagyon ehez a' világhoz, nem ez a' mi Hazánk, itt csak készülünk, az igaz boldogság' Tartományába. De elfordítom Hámán' rosszszaságáról és szerencséjéről figyelmünket, úgy szóllok még róla edgy keveset mint gyarló emberről, és az igazságot mutatom,

3. §. Hogy mi gyarló az emberi Természet, mely midőn semmi baja nincs is: tud magának képzelődése által bajt teremteni. Oh Hámán! hát mi kárt tett az neked, hogy Mardoceus ott ült a' Király' kapujában? Hát elveszett é ez által kedvességed a' királyi ház előtt? Hiszem elhivattattál, és pedig mint magad vallod egyedül hivattattál el a' Király' lakodalmába. Hát homályosodott é valamit hired neved, fogyott é gazdagságod, veszedelemben vólt é házi békességed 's szerentséged azzal, hogy a' Király' kapujában ült Mardoceus? Hiszem neveddel, hireddel, gazdagságoddal, 's ház-néped örömeivel önnön magad, magad dicsekedtél. Mit árt-hatott neked ez idegen azzal, hogy Téged' nem tiszteltugy, mint ezernyi ezer tisztelőid? Itt van K.! az emberi szív' gyarlósága, melyel ott is bajt képzel magának, hol semmi baj nincs valósággal. Hámán képében magunkat, 's azt láthatjuk, a' mi rajtunk is elég sokszor megtörténik. Sokszor ked-

vezők környüállásaink; de mi azokat képzelődéseink által ellenkezőkké változtatjuk. Mi gyakran munkáinkban boldogulunk; 's még is előttünk akadályokat látunk, utánnunk semmi előhaladást nem veszünk észre. Mi gyakran gyümölcsöket szedünk szorgalmunk' fájáról, azok néha maguktól is kezünkbe hullanak, szolgálatunkért felvesszük a' bért, hűségünkért aratjuk a' jutalmat, érdemeinkért fejünkön viseljük a' koszorút: még is képzelődésünk ezeket nem látja, valami Mardokeust gondol, ki mind ezeket elszedi előlünk. Van nekünk sokszor kenyerünk tisztességes, poharunkba is eleget csillámlik gyönyörűség, ágyunk csendes pihenéssel kínálkozik. Még is képzelődésünk tud edgy Mardokeust teremteni, ki miatt izetlen a' kenyér, a' pohár búval pezseg, nyoszolyának felett nyomorult álomtalanság virrasztgat. Az Isten' áldomásai mi rajtunk vagynak, és azokat mi Mardokeuson látjuk, az inség Mardokeust nyomja, és mi azt hátunkon képzeljük. Mi a' lakodalomban vagyunk, és ott sirunk, hogy a' kapuban ül Mardokeus. Álljatok ellene K.! ezen gyarlóságnak, kérjete az Istentől Sz. Lelket, hogy az ily erőtlenségektől őrizze meg szívünket, és tanítson meg minket az élet' bölcsességére.

Imé ezeket a' Tanúságokat adhatja nekünk Hámán' erkölcsstelensége, szerentséje és gyarlósága, hogy a' büntől, mint bizonyos nyomorúságtól iszonyodjunk, hogy a' világi szerenésében felettébb ne bizakodjunk, hogy az életet valóságában becsülni szükségesnek tartsuk.

Átalyában véve pedig az irigység és kevélység indulatja az, melytől őrizkednünk kell a' mai Tanítás szerint. Mert Hámánt az irigység 's kevélység tette nyomorultá, szerencséjében meg nem elégedővé, és emberi természetében gyarlóvá. Az irigység és kevélység, akarkit is legbűnösebbé tehet, legboldogtalanabbá tehet, leggyávábbá tehet. Mi nyugodjunk meg az Isten' bölcs igazgatásán, mi elégedünk meg sorsunkal, mi az áldásokon legeltessük képzelődéseinket, melyekkel meg vagyunk koronázva. Ne nézzük mi irigy szemmel a' másét, a' magunkéba ne kevélykedünk; hanem a' mi nálunk van, azt alázatosan köszönjük, a' mi másoknál van, azt szeretettel nézzük. Így az Isten' áldásai nem lesznek előttünk csekélyek, mint Hámán előtt, sem boldogságunk eleibe nem tolakodik Mardokeus, hanem csendes megelégedés és boldogság tenyészik el házunkban. Amen.

III.

A' SZERFELETTI SZORGALOM' HIJJÁBAN
VALÓSÁGA ÉS KÁROS VOLTA.

Hijjában való dolog nektek reggel hamar felkelnetek, későn feküdnötök le, és nagy fáradsággal kenyeret ennetek, holott az Isten az ő szerelmeseinek enged álmod. 'Sol. CXXVII: 2.

Hogy minden napot hasznos foglalatosságokkal töltsünk, 's csak edgy pillantatot is hijjában elmulni ne engedjünk: kívánja tőlünk éltünk' természete; mert életünket csak fáradságos szorgalom tartja fel. Más állatok terített asztalt, 's alkalmas lakhelyeket lelnek készen a' Természetben, különbféle gyönyörű öltözeteiket magukkal hozzák a' világra: a' mi kenyerünk pedig arcz verejték után terem, lakásunk, öltözetünk, gyönyörködésünk, munka 's töreldemeskedés által készül. Munkára hívnak minket számtalan szükségünk, melyek, ha kipótoltatásukért nem dolgoznánk, edgy kis századra terjedő éltünket nyomorúságossá-
inségessé tennék. Munkára hív minket egészségünk' gondja, mivel a' restség' párnáin vérünk meg poshadna, testünk elnehezednék, lelkünk elbutulna, 's maga magának terhére, unalmára lenne. Munkára sürgetnek minket erkölcsünk, melyek a' hasznos szorgalomban, minden kicsapongás, és szilajkodás ellen féken tartatnak; a' dologtalanságban pedig, hol a' kívánságok feltüzesülnek, a' gyarlóságok meghiznak, minden vétkekre és gonoszságra szabadúlnak. Munkára hívnak minket a' gyönyörűség érzések, melyek legédesebbek, mikor bevégzett kötelességeinket, végrehajtott munkáinkat jutalmazták. Munkára parancsol min-
ket Istenünk' kezdeti rendelése, a' Jézus' példája, 's meg-

hagyása, a' szent Apostol' szava: *a' ki nem munkálkodik, ne is egyék.*

Nem tartani azomban mértéket a' szorgalmatoskodásban úgy, *hogy az ember reggel korán kelve, estve nagy későn fekvé epezsze magát munkáival, megrabolja magát nyugalmaival, pihentető éjjeleit issanyarú napjaihoz ragassza, megtörje innepei' szentségüket, 's lelke' idejét is sár testének lopkodja: ez esztelen szorgalmatoskodás, melyet kárhoztat az okosság, kárhoztat az Isten' szent Igéje. Megérthették mit mond az ily szerfeletti szorgalmatoskodásról a' 127-dik 'Sóltár Írója a' Sz. Leczkében: *Hijjábanvaló úgymond nektek reggel hamar felkelnetek, estve későn fekhüdnötök le, és nagy fáradsággal kenyeret ennetek: holott az Isten az övének enged álmat.**

Lássátok meg, és tanuljátok meg e' szent Leczke értelme szerint a' szerfeletti szorgalmatoskodás *hijjábanvalóságát, és károsvoltát.*

1. § Hijjábanvaló a' mohó szorgalom, a' szerfeletti és szakadatlan fáradozás. Mert szintűgy nem halad az előbbre, mint a' mértékletes munka, és a' czél vele elnem éretik. Mondom, hogy hijjábanvaló a' szerfeletti szorgalom: mert vele nem lehet elébb menni, mint a' mértékes munkával. Csak annyit tehet az ember, mennyi erejétől és elméjétől kitelik, 's menyire az idő engedi. De ennyit tenni; mi szükség hanyat homlok rohanással, szakadatlan felfeszítéssel? Hát ha ma tovább nem mehetek mint két mérí földet: mi hasztalanság volna mindig lihegve futnom, nem elérhetem é a' lehetőségét halkal léptekkel is? Az étel el nem fut a' csendesen evő elől, midőn a' hebeburgya torkos is csak annyit ehetik, mennyivel jól lakik, 's az éhség' megenyhültével csak ott van az is, ki sietett enni, mint az ki késedelmezett. Így van a' dolog az embertől telhető szorgalmatoskodásra nézve is, szintűgy ellehet azt végezni, illendő megállapodással, mint nyakra főre sietéssel. A' kies partokat gyöngén mosogató 's édesen csergő patak szintűgy a' Tengerbe ér lengő hullámival, mint a' dühös folyam, mely sziklaomladékokat 's gyökerűkből kicsavarit fákat sodor zajgó habjaival. Minek hát a' szerfeletti sietés, minek a' módnélküli szorgalmatoskodás? Nem lájátok-e magatok, között nem pedig magatok előtt, az elfáradt pályázókata' magaveti serénykedőket? Szólljátok hozzájok: *hijjában valóság volt nektek nagy fáradsággal előbbre tőrnötök.*

imé edgyütt vagytok velünk, nem haladtatok, midőn előnk be szaladtatok.

Ne öleljék meg azomban ezen Tudományt az idő vesztő ácsorgók és naplopók. Mert midőn a' szerfeletti szorgalmat, hijában valónak mondom: nem állítom, hogy az idő, és körülmények szokszor a' sietséget is szükségessé nem tennék, 's hogy az előre iparkodás, az illendő serénykedés haszontalan volna. Tudom én, hogy sok dolgainkban, gyakran kénytelenek vagyunk úgy sietni, hogy a' nap nekünk is megálljon, és a' Holdvilág ránk várakozzék mint Jósúéra, midőn feltételére szívesen sietne népével. A' mit meg kell tartani ezen érdemben ez: Mindig szükséges a' hív munkálkodás sokszor a' sietés, soha sem az erőltetett szorgalom. Mert ezzel nem éretik el a' cél. A' mohó szorgalmatosnak célja volna előbb lenni, mint mások: úgy de a' tapasztalás sokszor megmutatta, hogy nem csak előbbre nem haladnak kik futottak; hanem míg elfúladvá pihenni kénytelenítették, másoktól is elmaradtak. Az ember célja 's rendeltetése, hogy ne csak győtrelmeket szennyvedjen: hanem azokután örömmel 's gyönyörűséggel is éljen. Hova tévesztetik e' cél a' szüntelen felvont munkálkodással? mely az embert szüntelen gyötri, minden örömtől elvonja. Az Isten maga is meg nyugovék a' hetedik napon nem magáért; mert ő elnem fáradt, hanem mi érettünk, kik sokszor elfáradunk, 's ezzel mutatta meg azt a' mi van a' Sz. Leczkében: hogy az *Övéinek enged álmot*. De telyesíti é az Isten' ezen célját, ki nagy fáradsággal, testének, lelkének soha nyugalmat nem engedve, üzi, hajtja sokféle munkáit?

Hát ha azt gondolom meg, hogy a' tárgyak melyekért feszíti inait az epedő igyekezet, mulandók, hogy a' pénz, jószág, becsület, melyekért lélekszakadva munkálkodik a' szerfeletti szorgalom, senkit sirba nem kísérők, hanem itt maradandók, idegen kezekre jutandók: nem kell-e megszóllitanom a' világfutókat: mit emészti meg magatokat hijában? hiszen a' pénz, mely után úgy törtök, nem szállhat veletek koporsóba, a' jószág mely felett úgy villongotok, nem mehet a' Halhatatlanság' Tartományába, a' becsület melynek koszorúja után úgy kapkodtok, elhervad a' Halál' birodalmában, a' Tudomány, melyért annyit virogattok nem megyen az Isten' Országába. *Bizonyára mint az árnyék úgy jár az ember, bizonyára csak hijába*

szorgalmatoskodik, rakásra gyűjt; de nem tudja hirtedre éli el azokat. Ezt éneklí Dávid a' 39. 'Solt. 7-dik versében. Salamon pedig ki szerzője a' 127-dik 'Soltárnak így szóll a' Sz. Leczkében: *Hijában való dolog nektek reggel hamar felkelnetek, későn feküdnötök le, és nagy fáradsággal kenyeret ennetek, holott az Isten az ő szerelmeseinek enged álmot.* Nem csak hijában való pedig

2. §. A' módnélküli szorgalmatoskodás; *hanem káros is,* mind az emberre magára, mind másokra, mind az Istenre tekintve. Valamint a' mértékletes foglalatoskodás feltartója a' test' és lélek' erejének, egészségének, gyakorolván annak tehetségeit, szükséges forgásban tartván a' vért, és mezőt nyitván, hol a' lélek szabad szárnyán lebegessen: úgy a' szerfeletti munka öldöklője mind a' testnek, mind a' léleknek. A' test eltörődik, a' lélek meguntakozik, a' test tagaiban megromlik, a' lélek megzavarodik, ez elalél, amaz leverettetik a' hosszas és nehéz munka által. Megerőtlenül, megvelőtlenül, megvénheszik az idő előtt, ki magát szakadatlanul szigorú munkákkal sanyargatja. Elszakad a' nagyon és hosszasan fel vont húr. Elgyaláztatik a' mindenkorí erős dolog alatt az ember. És midőn mi egészségünk' és életünk feltartására kötelesek vagyunk: tartozunk a' munkában bizonyos mértéket és hártart tartani, és elhinni, hogy az Isten az ő szerelmeseinek enged álmot.

Még jobban kitettzik a' mértéktelen szorgalom károsvolta, ha meggondoljuk, hogy az elvonja embert az emberektől, azoktól, kikkel őszve plántálta őt az Isten, azon emberektől, kik nélkül nem élet az élet, azoktól az emberektől, kik ránk számot tartanak, 's társalkodásunkat mint mi azokét természeti alkatunk szerint megkívánják. Nem tapasztaltatók é' mily fekete vérűek, mily idegenek másoktól, mily különbözök, magánozók, és fősvény szeretetlenek az oly emberek, kik mindig és szünet nélkül műhelyen vágnak, 's magukat szokott munkáikba merítik! Menjen tsak a' barátság a' mértéktelen szorgalmatoshoz nyájasság' beszédével: majd eligazítja hidegen *most dolgom van.* Kerüljön eleibe a' szükség esedező szavaival, sovány választ kap: *nem érkezem adni.* Szóllítsa meg a' köztársaság valamely köz teher emelésére: vonakodik, hogy *most nincs ideje.* Így teszi embert a' módnélküli szorgalmatoskodás, kiűzi szívéből az ember szeretetet.

Ez nem elég, hanem a' mértéktelen munka, még az Istentől is elvonja az embert. Merthiszen lehetséges dolog é, hogy Isten' szeretete lakozzék a' szivben, melyet elfoglalt a' Világ's a' világiak aggodalmuk? Miért van az K.! hogy sok embereknek nints semmi ünnepjek? Edgyre dolgoznak a' szent napokon, össze keverik munkájok' lármáját a' Hivék' énekzengésükkel 's imádság fohászkodásaikkal. Mások Szentedgyházba készülnek: ők a' munkára. Mások a' többi hivatolosokkal mennek a' nagy vacsorára: ők pedig mentegetődznek: *szántó földet vettem, és ki kell mennem, hogy azt meg lássam, öt iga barmot vettem, és elnégyek, hogy azokat megpróbáljam.* Elkezdett munkámat be kell végeznem, félbe nem hagyhatom. Miért történnek ilyen K.! azért, mert sok emberek mohók a' szorgalomban. Sokszor semmit, sokszor igen is sokat dolgoznak. Lásdátok mily káros a' szorgalom, mely nem ismer mértéket! magát emésztí, másokról, és az Istenről pedig elfelejtkezik.

Most van A.! a' legnagyobb dolog idő 's azért tartottam e' beszédet hozzátok, hogy úgy munkálkodjatok, hogy a' munkával hijjába valóságot ne tegyetek. Munkálkodjatok úgy, hogy a' munkában testetek' lelketek' ereje, egészsége megmaradjon. Munkálkodjatok úgy, hogy társasági kötelességeiteket is telyesithessétek. Munkálkodjatok úgy, hogy az Istent a' munka idejében is tiszteljétek. Az Isten ezt rendelte: orczád verejtékével egyed kenyeredet. De nem ezt: szüntelen verejtékezz; hanem hogy egyed is verejtékkel szerzett kenyeredet. Az Isten parancsolta, hat napokon munkálkodjál a' hetedik napot megszenteljed. A' Kristus tanította: munkálkodjatok míg nappal vagyon; de utánna teszi; eljő az éjszaka melyen senki nem munkálkodik. B. Salamon mondja: vesd-el a' magot reggel, és estve is ne restelkedjél a' 127-dik 'Soltárban pedig így énekel: Hijjában való dolog reggel korán kelnetek, estve későn fekvőnőtök; és nagy fáradsággal kenyeret ennetek; holott az Isten szerelmeseinek enged álmot. Legyetek hát ezek szerint szorgalmatosok a' világiakért; deszorgalmatosságtoknak, az életet, a' társasági szeretetet, az Isten tisztelést, és örök idvességet felne áldozzátok Ámen.

www.libtool.com.cn

IV.

H A Z A Ë L.

És monda Hazaël: Miért sir az én Uram? Felele Eliseus: mert tudom a' veszedelmet, melyet cselekedsz az Izráel' fiain, az ő erős városit megégeted, az ő ifjait fegyverrel leváगतod, és az ő kis gyermekeit földhöz vered, és az ő terhes asszonyi állatait ketté vágod. És monda Hazaël: micsoda eb volna a' te szolgád, hogy ily nagy dolgot cselekednék? felele Eliseus: megjelentette nekem az Ur, hogy te léssz Szíriának Királya. 2 Kir. 8: 12—14. Blair szerint.

Jorám' Izráel' Királya' idejében élt Eliseus Proféta: Ezen Proféta oly nagy tekintetet szerzett magának 's hírét annyira terjeszté, hogy Benhadád Syriai Király ámbár bálvány imádó, midőn veszedelmes nyavalyába esett, hozzá küldene tudakozódní betegsége' kimenetele felől. A' követ kire ezen tudakozást bizá Hazaël vólt, hihetőleg Tanátsnok vagy más sorsú Fő ember a' Syriai udvarnál. Ez Királyának Benhadádnak gazdag ajándékaival megjelent Eliseus előtt, mély tisztelet mutatással beszéll vele. Beszéd közben Eliseus' szemei szüntelen Hazaëlen függöttek, 's a' mint profétai lelke előre ellátta Hazaël' kegyetlen uralkodását 's az iszonyú vérengzéseket, melyeket az elkövetendő vala; könnyözn borítá el orcáját és keservesen sira. Midőn pedig Hazaël ezen csudálkozva kérdezné siralma' okát; a' Proféta világosan elmondja a' hajborzasztó kegyetlenségeket, melyekre a' mint ő előre látta Hazaël fog vetemedni. Hazaël lelke még ekkor borzadt a' kegyetlenségtől, és szíve meg nem romolva még a' becsület korráságtól 's kevélységtől neheztelt is azon vadságért, milyent a' Proféta róla jövendölt, és egész tüzzel válaszol: mit ugymond? hát kegyetlen eb vagyok én te szolgád, hogy

oly iszonyúságokra vetemedném. Eliseus erre egyebet nem felelt; hanem megmondá a' nevezetes változást, mely Hazaël' sorsában fog esni. Az Úr megjelentette ugymond nekem, hogy te Syriában Király leszel. Kevés idő multával minden megtörtént a' mi meg jövendöltetett. Benhadád meghalt, Hazaël Király lett Syriában, elhatalmazott szívében a' kevélység, és mint 2 Kir. 13 : 22. olvashatni *nyomorgatá az Izráelt Joakháznak minden napjaiban.*

Ezen történet darabban oly tárgy tűnik elő, mely legvalódiabb figyelmünket érdemli. Van oly ember ki valamely állapotban gonoszságról irtózás nélkül még csak gondolkodni sem tud; sőt ellenkezőleg állítja, hogy ha ő ez vagy amaz szerentséhez jutna, ilyen vagy amólyan hasznokat árasztana, ez vagy amaz nem ismért kút főket nyitná fel a' közboldogságra. Azomban midőn sorsában ily változás esik: erköltsi valójában meg változik, 's a' mit ezelőtt ditsért nem követi, a' mit ígért nem telyesíti, 's épen azon gonoszságokkal bélyegzi magát, melyeket nem régen, mint szörnyűségeket kárhoztatott.

Innen természetesen folynak figyelmet érdemlő három Tanúságok:

1.) *Hogy szívében, melly még elromolva nints eredetileg meg van az erköltstelenség' utálata, 's a' bűn gyűlölete.*

2.) *Hogy ezen eredeti érzelem' ellenére is könnyen eshetik a' szív épen azon vétkek' hatalmuk alá, melyeket leginkább láttatott utálni.*

3.) *Hogy ezen erköltsi szomorú megváltozást igen sokszor a' külső állapot' megváltozása okozza.*

Mig ezen három Tanúságokról edgy kevésbé bővebb kiterjedésben értekezendem: szent edgyházi figyelmetekre most különösen számot tartok.

1. §. Első Tanúság mely Hazaël Történetéből szembetűnő ez, hogy a' szívében, mely még elromolva nints eredetileg meg van az erköltstelenség' utálata 's a' bűn' gyűlölete. Érti minden, ki még elromolva nints sokszor pedig az elromlott is, hogy oktalan állatok sorukba taszítja le az embert minden erköltstelenség, hogy ő valamennyiszer csak indulatoktól, gerjedelmektől vezettetik tetteiben, mind annyiszer emberi ditsőségéből vetkőzik ki, 's ebek vagy akármely utálatos állatok' szokásukra 's természetükre alacsonyítja magát. Mond elakármely edgyügyű embernek, ki még nints valamely gonoszságtól elfoglaltatva, 's valamely

tekintettől, reménytől vagy félelemtől meghatározva, mond el Farahó' és Herodes' kegyetlenségüket, Delila' és Judás' hitszegésüket, 'Susánna' Birájinak szemtelenségüket: majd boszszankodva emeli fel ellenük szavát, 's kifogja beszélni mi lakik szívében a' gonoszság ellen. Csak edgy jobbját 's balját megkülömböztethető gyermek előtt mondj példákat a' kevélységről, telhetetlenségről vagy kegyetlenségről: nem fogja é kárhoztató ítéletével bizonyítani, hogy a' szívbe természeti idegenség van teremtvé a' vétek iránt? Titeket magatokat kell itt Hívek! megszóllítanom, magatok mondjátok meg magatoknak igazán azon időben, melyben meggyulladt lelketekben az okosság' gyenge világa, mind edgy volt é nektek az erény és a' bűn, a' jó és rossz cselekedet, azon időben melyben lételekre eszmélni kezdettetek, nem borzadtatok é minden rosszszaságtól, a' vétek' csupa hallására is, nem reszketett é bennetek a' lélek? azon időben melyben ártatlansággal virágoztatok, nem rendült é meg egész valótok edgy gonosz ember' csupa látására? Ugy é mindnyájotok' szívében megvolt akkor az erkölstelenség' utálata, a' bűn' gyűlölete? Ha vétkezik az ember oly vétekekkel, melyért a' Világi Törvény nem büntet, miért igyekszik azt még is az ember mindenkép' eltítkolni? Ugy é azért mert tudja, hogy a' vétektől minden, természettel irtózik. Hát a' hypokrita kétszinű, ki álnok léteire szent külsőket vesz magára: nem azt mutatja é két színével, hogy a' bűn saját színében minden előtt utálatos? Hazaël ki későbbben elromlott, nem maga vallotta é Eliseusnak: *mitsoda eb volna a' te szolgád, hogy ily dologra vetemednék.* Ugyan miért mondja hát azt sok ember, hogy bűn nintsen; hogy csak a' Templomokban, Iskolákban verik fejébe az embernek a' cselekedetek' erköltsi külömbőségüket. Ott van, ott van, óh ember! a' te szivedben és szádban az ige, a' magad lelke mondja, mi az igazság, a' magad szíve borzad attól a' mi igazságtalanság, szeretetlenség, 's embertelenség. Ugyan azért ha igaz a' Görög Bölts mondása: *nints borzasztóbb Tanu, 's keményebb Bíró, mint a' Lelki ismeret, kinek kinek lelkében lakik:* *) valamint Hazaël ki magát a' kegyetlenség esetében szolgának 's ebnek mondá, ugy minden bűnös mivel a' Törvényt 's ítéletet szívében és szá-

*) Οὐθεις ἄλλος ἢ ἐν καρδίᾳ φανερός, ἢ ἐν κατηγόρῳ δεινός ὡς ὁ σὺνταξ ἢ καλοῖκεται ἐν ἑκατέρῳ ψυχῆς. Polybius in Fragmentis.

jában hordozza nem hallhat egyéb szózatot: *a' te szádból ítéllek meg tégedet gonosz szolga.*

2. §. Azomban K.! az első esettől fogva, oh fájdalom oly nagy gyarlóság s erőtlenség szállotta meg az emberi szívet, hogy *ellent nem állhatván az eredeti gyűlölet és természeti utálat, könnyen eshetik az ember éppen azon vétkek' hatalmuk alá, melyeket leginkább láttatott utálni 's kárhoztatni.* És ez a' második Tanúság, melyet Hazaël' történetéből figyelmünkre kell vennünk. Imé Hazaël mint képtelenséget, mint dühös ebhez illő dolgot, úgy nézi a' kegyetlenséget, melyet Eliseus Proféta róla jövendölt: azomban kevés idő múlva mind elköveti azt a' mitől borzadt és a' mit kárhoztatott. Másokkal is így történt és így történik ez. Elbeszéltetik Dávidnak miképen, hogy a' gazdag telhetetlen elvette a' szegény' edgyetlen edgy báránkját, és ő felgyullad a' gonoszságon, és ő kifakadva ítél: *él az Ur, hogy halálnak fia az ember, ki ezt merte cselekedni,* 's nem jut eszébe, hogy ő az az ember. Péter lehetetlennek tartja, hogy a' Tanítványok közül valaki Jézusában megbotránkozzék, 's magáról különösen tesz kinyilatkoztatást: *ha mindenek megbotránkoznak is, én meg nem botránkozom.* És csak épen ő tagadjameg háromszor a' Jésust. Ma is így van. A' ki legjobban kiabál a' Tolvaj, a' bitangoló ellen, nem sok idő múlva oroz és bitangol, sőt sokszor mikor tolvajt kiált, akkor rabolja a' másét. A' kik kövezni akarják a' tisztátalan életűt, kevés idő jártatva midőn hallják az engedelmet, hogy az vessen rá követ, ki külömb életű, nem mernek a' kőhöz nyúlui. K. H.! Ez a' szomorú igazság porig alázzon mindnyájunkat. Mikor hibás embertársainkra szeretetlen ítéleteket 's kárhoztatásokat menydörgünk: jusson eszünkbe Hazaël ki noha még magát is kárhoztatta; mindazonáltal azon kegyetlenségre fajult el, melyért dühös ebnek tartotta az embert. A' ki áll, meglássa, hogy el ne essék. Még most dicsősség Istennek, nem vagy oly gonosztévő, milyenre irgalmatlan ítéleted' nyilait lövöldözöd: de van é benned elegendendő erő, hogy kezeskedni merj erkölcsöd' állandóságáról, 's arról, hogy ellövött nyilaid saját szívedet nem fogják által verni? Oh ha valaki szemeibe merte volna mondani Hazaëlnek mikor nyomorgatá az Izraëlt: tudod é, hogy te monád Elisens-nak: *micsoða eb volna a' te szolgád, hogy ily dolgot cselekednék: mennyire megaláztatott volna ez a' kevély. Mi*

alázódjunk-meg K.! minekelőtte saját ítéletünk által aláz-tatnánk-meg. A' gonoszok' látásuk minket ne kemény íté-letekre fakasszon; hanem indítson őrizkedésre, vigyázatra és imádkozásra, a' mint Idvezítőnk int: *Vigyázzatok és imád-kozzatok, hogy kísértetbe ne jussatok.*

3. §. Hazaël történetéből még az is figyelmet érde-mel, hogy *az erköltsi szomorú megváltozást igen sokszor a' külső állapot' megváltozása okozza.* Milyen különböző volt Hazaël Benhadád' követe, Hazaëltől a' Királytól, az ki a' kegyetlenséget dühös ebhez illőnek mondá, attól ki vérben fürdött. Ezen borzasztó megváltozás' okára imé kevés szavakban mutat Eliseus Proféta, *megjelentette ne-kem az Ur, hogy te Syriában Király leszel.* A' korona, azon szerentsétlen korona mely fejedre fog tétetni okoz edgy nagy változást a' te gondolkodás módodban, és egész erköltsi valódban. Kinek van oly csekély tapasztalása, hogy számos példákat ne tudna mondani, miképen, hogy a' kis-sebb állapotokban is ezeknek változásukkal megváltoztak az emberek' erköltsaik. Ez az ifjú magános életében jó er-költsű, szelid volt: házasságában dologtalan és gorombává lett. Ez a' fehér személy, leánynak szüz, fedhetetlen és mértékletes volt: már házasságában hit szegő és vesztegető. Különösen pedig a' szerentse oly szerentsétlen, hogy abban leginkább elfajulnak a' jó erköltsők. Valamint, hogy a' forró nap legszebb ragyogására hervadnak el legtöbb virágok. Hazaëlt is a' szerentsetette kegyetlen uralkodóvá. A' különb-féle jó és rossz erköltsők' magvuk a' szívben van elhintve; hanem mig bizonyos helyheztetés által életre nem érleltetik és nem hozatik, munkátlanul, és mintedgy meghalva fek-szik abban. Sok helyheztetésben nints alkalmatosságuk sok vétkeknek ki törni az emberből. A' lopás erköltse ott tűnik fel, a' hol lehet lopni, a' mértékletlenségé ott, hol van az embernek mibe buborékolni, a' kegyetlenségé ott, hol so-kaknak van módja parantsolni. Kevés ember tud ott paran-tsolni magának a' hol tágas az út, széles a' kapu, sok az alkalmatosság, és számos. a' kísértet ki lépni a' kötelesség' korláti közül. Hazaël a' attvalónak jó ember lett volna, Ki-rálynak borzasztó volt. Innét ismerjük meg az Isten' bölkses-ségét sorsunk kormányozásában, és nyugodjunk-meg ha szíves igyekezetünk' után is ez vagy amaz állapotra nem enged minket eljutni. Mert talán mi más helyheztetésben oly emberek sem volnánk, milyenek mostani sorsunkban va-

gyunk. Mert talán erköltseink edgy más állapotban, melyet mi óhajtunk, elfajulnának. Mert talán mi most ártatlanok; edgy más Hivatalban ártalmasok, edgy más házban veszedelmesek, edgy más szerentse mellett gonoszok volnánk. Nem mondom én, hogy jóra és jobbra is nem változhat az ember, sorsa jó és jobb változásával, sőt tudom, hogy sok embert a' világi szerentse idvezit is, és a' földi boldogsággal jut el a' mennyei dicsőosségre. De itt jut eszembe az Idvezítő mondása, hogy nehezen mennek bé a' világ szerint boldogok az Isten' országába, itt jut eszembe a' hegyen tartatott Evangyeliomból: *boldogok a' lelki szegények*. Vagy lélekben a' szegények igazán boldogok. Mert nints ezek előtt oly széles ösvény a' vétkezésre, annyi alkalmatosság a' bűnre. Ugyan azért imádkozzunk mi Hivek! szívesen Istennek: *szegénységet vagy gazdagságot ne adj Uram énnekem, táplálj engem hozzám illendő eledellel. Hogy megelégedvén meg ne tagadjalak és azt ne mondjam: kintsoda az Ur, se pedig megszegényedvén ne lopjak, végezetre gonosszul éljek az én Istenemnek nevével*. Péld. 30: 7, 8, 9.

Utoljára Hazaël' egész történetéből tanuljuk meg K. H.! hogy az ember' valódi bétst és boldogságát ne a' fényes állapotból, 's földi szerentséből ítéljük; hanem az embert minden állapotban csak úgy nézzük és mérjük mint embert. Hazaël követségi és alattvalói sorsában becsületes 's tán boldog ember is lehetett. Királyságát megbecstelenítette. Ne a' sorstól, Hivataktól, állapottól várjuk mi is azt, hogy az minket megtiszteljen és megékesítsen; hanem sorsunkat, állapotunkat mi tiszteljük és ékesítsük meg, emberségünkkel, igazság, szeretetünkkel, szeretetünk' nemességével. Bizzuk Istenre sorsunkat, és azzal, melybe helyheztetett elégedjünk meg, ha felemel az Isten' keze őrizkedjünk a' szédelgő kevélységtől, ha megaláz: őjjuk meg magunkat lelkünk' és emberi méltóságunk' megalatsonyításától. Minden helyheztetésben szívünkön legyen B. Salamon szava: az Istent féljed, és az ő parantsolatit megtartsad. Amen.

www.libtool.com.cn

V.

GAZDÁLKODÁS AZ IDŐVEL.

(Draeseke' elosztása szerint.)

Ján. 9: 4. *Szükség nekem annak cselekedeteit cselekednem
a' ki engemet elbótsátott míg nappal vagyok, eljő az
éjszaka, melyen senki nem cselekedhetik.*

Köz vélemény, hogy sok munkára sok idő, nagy dolgokra hosszú élet kívántatik: de ha a' tapasztalásokat kérdezendjük meg; ellenkezően ítélünk. Némely ember késő vénséget ért; 's még sem tett semmit. Némely virágában holt el, 's dicső dolgokat mivelt. A' nevezetes emberek' élet rajzolatjaik csak nem általában azt mutatják, hogy az, a' mi nevüket általhozta az utóvilágra, hirtelen történt, 's a' mi a' később maradékot vagy csudálattal, vagy áldásokkal tölté el, rövid ideig tartott küzdés gyümöltse volt. Alig három évekig tartott Idvezítő Urunk nyilvános munkássága, 's majd ezredekkel ér fel, és annyit foglal magában, hogy Sz. János úgy ítél Evangyélioma' végén, hogy ha a' Jésus' műveletei edgyenként mind meg irattatnának: a' világ sem foghatná be a' könyveket. Úgy tetszik hát, hogy sok munkára nem épen sok idő; hanem csak idő kívántatik. Valamint a' hajdan kornak egy számtudós embere állította, hogy ha neki a' földön kívül egy pontot mutatnak, hol meg állhasson és szerszámaít lerakhassa; ő onnét a' földet kiveti sarkából: hasonló értelemben, sokszor elég egy időpont oly fát plántálni el, mely árnyékát messze századokra terjessze.

Most hát midőn halljuk az Evangyéliomból miképpen hogy Idvezítő Urunk addig akárja a' rábizott nagy dolgokat elvégezni míg nappal vagyok: tanuljuk meg, hogy kell be-

lyesen gazdálkodni az idővel. Az gazdálkodik A. F.! helyesen, a' ki szerez, a' mit szerzett azt megkiméli, a' mit megkimél rendeltetésére elosztja 's okosan használja. Az a' jó gazda úgyé, a' ki tud keresni, takarítani tudja keresményét 's takarmányát mind másokkal megosztani, mind betsületesen elkölteni. Röviden szólva a' jó gazda gyűjt szorgalmasan, takargat gondosan, adakozik szívesen, él emberségesen. Immár az idővel gazdálkodásnak is ez a' négy része van:

Meg nyerni vagy megszorítani az időt.

Meg kimélni az időt.

Elosztani az időt.

Használni az időt. Tanuljátok meg e' szép gazdálkodást. —

1. §. Ha az idővel gazdálkodni akarunk; első az, hogy azt megszorítsuk, szerezzünk s' nyerjünk időt magunknak. De valyon hát leheté időt szerezeni magunknak? Hiszen mi esztendeinket csak az Istentől kitűzött határig számálhatjuk; miképpen gyűjthetnénk hát napokat, esztendőket? A' mi kedvünkért meg nem áll utában a' nap, 's nem várakozik az égen: hogy hogy lehetne hát nekünk a' nappal' óráit megszorítani? *Hát nem tizenkét órája van é a' napnak? a' Jézus kérdezt Tanítványitól Ján. 11: 9.* Avagy nem meghatározott ideje vagyon é az embernek, és mint a' béresnek napja nem olyan é az ember ideje? Jóh. 7: 1. ezt mondja Jóh. Ezek tagadhatatlan igazságok: mindazáltal mi a' munkásságra szerezhetünk időt magunknak a' korán kelés későn fekvés, mértékletes és józan élet által. Nem mondom, hogy az idővel gazdálkodó keresztyén ne aludjék 's napját ragassza éjszakáihoz, mert azt az Isten ígéjéből tanulom, hogy *Isten az övéinek enged álmot.* De valyon nem szaporodik é meg csak ugyan ideje a' mértékkel nyugvó embernek, ha ő a' nyugalom' tizenkét óráiból ad néhányakat a' munka' tizenkét óráihoz? Nem szaporodik é meg élet ideje annak, ki józan mértékletes élete által vérét edgy irányúságban tartja, 's élete világát hasztalan gyuladozások' lángján nem lobogtatja? Nem hosszabb é annak napja, kit a' hajnal csillag munkában talál, 's az estvéli árnyékok is abban hagynak, mint azé kit már az esthajnal elringat, 's a' szembe lövellő napsugárak sem költnek föl? Nem hosszabb é annak élete,

ki annak napjait folyvást tartó szorgalomban, mértékletesen, igazán, szentül számlálja, mint ki gerjedelmei dühében szaggatja, vagy másokkal tépeti az élet fonalát. Böls Salamon legalább állítja, hogy *napoknak hosszúsága vagyon a' böltsesség' jobbján*, Dávid pedig éneklí, hogy *a' gonosztévők mint a' széna fü levágattatnak, és mint a' zöld fü hamar elmulnak*. Lám Ezekiás Királynak tizenöt fokkal hátra léptek az évsorok II. Kir. 19: 20. már akár különös Isteni kegyelemből, akár pedig úgy, hogy a' beteg Ezekiás megrettenvén a' haláltól, azon túl minden életet vénítő aggodalmakat 's vétkeket távoztatott, 's azáltal oly erőt, egészséget és színt nyert, mintha ugyan tizenöt évvel megfiatalodott volna. Hát nem láttatik é sokszor minket is várni a' Hold, mint az Emoreusok' őt Királyai ellen siető Jo'suét az Ajalom völgyén, ha mi is mint ő szívesen sietünk czélunkra a' Hold szép világánál? Nem áll e' meg nekünk is a' nap mint ő neki Gibeonban ha feltett munkánkat' mint ő elvégezni erőlködünk mig fenn van a' nap az égen. Irja Márk Evangyelistaa' Jézusról, hogy *mikor estve volna, mindenféle betegeseket vittek hozzá, és azokat szorgalmasan meggyógyította, igen reggel pedig még setétbe felkölt és ki ment a' pusztaiba imádkozni*. Márk. 1: 32—35. Nem lehet é példaként nekünk is megnyerni, megsziporítani az időt? Bizony ha lehet az időt tékozlani vesztegetni: lehet azt szerezni és megsziporítani is, és ebben áll elsőben is helyesen gazdálkodni az idővel.

2. §. Második része az idővel helyes gazdálkodásnak, az idő kímélése, hogy azt nem csak híjjában, de szükség-telenül is ne költjük. Kevés haszonra, csekély öröme, sok időt ne fordítsunk. Mert ez nem kevesebb bohóság, mint mikor az edgyügyü tapasztalatlan, nagy pénzen valamely hitványságot vásárol meg. Minekokaért te ki az idővel gazdálkodni akarsz vigyázz, hogy sok idő alatt keveset ne dolgozz, hosszú úton keveset ne haladj, sok munkával keveset ne tégy. Valamint az írásban vagynak kurtítások: nem különben az emberi találos elme juthat sok eszközkhöz, melyek által útát 's dolgát rövidítheti, erejét, idejét kímélheti. Csak hogy ezen kurtítások' és rövidítések' feltalálása szintoly felvontfigyelmet kíván, mint a' pénz kiadása midőn valaki kevesebb költséggel akar valamihez jutni. Azomban csak hasznosan menjen az idő még türhető valamennyire a' késedelem: de mikor az híjjában töltjük, hasz-

talanságokra, bűnökre prédáltatik; oh mily méltán vérzik ezért az erköltsi érzéssel telyes ember' szive! Alig vagyok képes K.! leírni mily rossz gazdák ezen tekintetben az emberek! Titudjátok, hogy sokan semmihaszonért, rút gyönyörködésért folyvást tőlük az időt és a' poharat, üritik a' poharat és az erszényt. Titudjátok, hogy sokan csekélységekért kiszebbítik betsületüket és élet idejeiket. Ti tudjátok hogy sokan gonosz rágalmakon, trágár és gyilkos szavakon csorgatják mint a' bort, mind drága napjaikat, vesztegetik a' magok és mások' életüket. Már este van, 's a' korhely, hogy napja elveszett meg nem gondolja, már éjfél van 's alig van a' hivalkodó seregben ki az elfolyt időt vagy megsokalja, vagy megsajnálja; már a' kakas háromszor kiáltott, 's a' sok Kristus tagadó hittelenek közt alig találkozik edgy Péter ki bűnét megsirassa; már reggel van, 's a' mámoros ismét aggságoskodik, hogy újj napját miképp bitangolja? Ti K. Hiveim! gondoljátok meg, hogy nincs nekünk drágább és féltőbb kintsünk mint az idő. Egészségünk elvész, meg lehet hogy visszajő, de nem az elmúlt idő. Betsületünkben kárt vallunk, még az megtéríthető: de nem az elmúlt idő. Jószágunk elfogy, még az vissza szerezhető de nem az elmúlt idő. A' szerentse mely hozzád edgyszer békőszöntött még meglátogathat, a' békesség, barátság, szeretet, mely tőled eltávozott, hozzád vissza térhet, még az a' pénz is melyet már kiadtál, kezedbe vissza fordulhat: de az idő, az óra, nap, esztendő, melyet elszalasztottál soha, soha, de soha vissza nem tér. Ugyan ezért az időt nekünk meg kell betsülnünk, nagyon kell féltenuk, nagyon kell kimélnünk ebben áll másodszor az idővel helyesen gazdálkodni.

3. §. Szükséges pedig ezen helyes gazdálkodásra harmadszor az idő *elosztása* is. Mert lehetne é jó gazdának mondani azt, ki a' mije van elrendelni és elosztani nem tudja? ki fiának adná a' mi szolgának való, és a' szolgának a' mi azt megilleti, ki edgy kéregető koldusnak nyujtaná háza' tápláltatását, barátságnak áldozná az oltár' részét, a' fiak' asztaláról elszedné a' kenyeret, és ebeknek hányná, vagy azt, mivel a' közjónak tartozott hiú gyönyörködésre fecsérlné. Az ily gazda, vagyonának rossz sáfára volna. Nem külömben az idővel is helytelenül gazdálkodik, ki azt helyesen elosztani nem tudja. Az időből K.! *edgy rész kell, a' munkának, edgy a' pihenésnek, edgy a'*

mulatságnak. Az időből kell szakasztani a' testnek, kell a' Léleknek. Az időt elkell osztanunk három felé, 's abból edgy a' magunké, másik másoké, edgy az Istené, és ezen három nagy osztályoknak még igen sok apróbb ágazataik vagynak. Értelmünk és akaratunk, Hazánk, Királyunk, Elöljáróink, alattvalóink, barátink, gyermekeink, rokonink, Templomunk, Iskolánk, Tanítóink, kertünk, rétünk, házunk, állataink mind bizonyos részt kívánnak időnkéből. Az időt el kell osztani, és pedig okosan magánosságra, társalkodásra, öröme, siralomra, annyi munkákra és érzelmekre, mennyit érezhet, és mivelhet edgy ember. Mert Bölts Salamon mondja, hogy mindennek ideje van. Tudjátok meg hát K.! hogy szerentsétlen gazdája az az időnek, ki az Istentől a' Szombatot ellopkodja, és azt vagy a' Mammonnak, vagy a' Bélnek, vagy a' Bálnak áldozza. Tudjátok meg, hogy rövid időn megfog bukni az időről adandó számadásában, ki mikor magának tartozna számlálni az órákat, azokat idő lopóknak pazérolja, 's ott időz, hol neki semmi ideje nintsen. Tudjátok meg, hogy nem sokára megkeresik rajta mások azon drága idő' árrát is, melyet tőlök maga számára idegenített el. Minekokaért K.! hogy mi helyesen gazdálkodhasunk az idővel: osszuk meg azt okosan magunk és mások között, adjuk meg abból a' Császárnak a' mi a' Császáré, az Istennek a' mi az Istené. Készítsünk minden napnak edgy rendsort, mellyel munkáinkat, kötelességeinket teendők vagyunk, így leszünk jó gazdái az időnek.

4. §. Utolsó része az idővel helyes gazdálkodásnak a' meg szerzett, megkimélt és elosztott *idő használása*. Mert minek szerzünk: ha szerzeményünkkel nem élünk, minek takarítunk: ha takarmányunkat nem használjuk, minek osztjuk el vagyonunkat; ha az osztályt sehova kiadni nem akarjuk ??? Nagyon ritka ember, ki néha néha időt nyerni és kimélni nem tudna, sőt az is ritka, ki nem tudná, hogy mi időt mire kell használni, mert ezt másoktól mindég látja és tanulja: de itt van a' legnagyobb csomó, hogy az is ritka ki idejét tudja használni. Csak gondoljátok meg K.! midőn soha sem lehet szíves panaszt hallani: Istenem! hova tegyem a' pénzem'? hány foházkodást hallunk: Istenem, hogy töltsen már a' hosszú napot, hogy essem ált a' hosszú estvén vagy éjszakán? Pénzét minden ember eltudja költeni, idejét ritka ember tudja eltölteni. Eltölteni igenis tudja

ugy, hogy mint a' kitöltött viz a' földről fel nem szedettethetik: de elhasználni ugy nem tudja, hogy a' múltnak gyönyörű vagy hasznos gyümölteit mutathatná. Pedig Hivek! mi az időt jobban használhatjuk mint a' pénzt; mert az idő jobban jön meggy mint a' pénz, az idő kevesebbet vesz, többet nyer mint a' pénz, az idő ritkábban csal, többször fordít valamit mint a' pénz, az idő bár ugy fogy mint a' pénz; több mint a' pénz. Pénzen csak földieket, testieket, ideigvalókat, legfellyebb boldogságot lehet vásárolni: idővel menyeeieket, lelkieket, örökké valókat, idvességet szerezhethünk. Idővel lehetszerezni pénzt, pénzért edgy perczentést sem lehet venni, a' pénzt megemészti az idő, az idő emészthetetlen, a' pénz forgandó változandó, az idő állandó és végthetetlen. Ha hát megnyertük, megkiméltük 's elosztottuk e' drága kintset az időt: használjuk is el K.! fordítsuk magunknak, felebarátunknak hasznukra és örömeikre, Isten ditsósságére, *míg nappal vagyon, mert eljő az éjszaka, melyen senki nem cselekedhetik.*

Mit tesz az K.! hogy eljő az éjszaka melyen senki sem munkálkodhatik? Azt, hogy ha mi meg nem nyerjük az időt: az idő nyer meg minket, ha mi nem kiméljük az időt: az idő sem kimél minket, ha mi el nem osztjuk az időt: majd eloszt minket az idő, ha mi nem használjuk az időt: majd elhasznál minket az idő. Ugy is sebesen ég éltünk' világa: mennyivel hirtelenebbül el ég az, ha mi lobogtatjuk. Külömben is siet, a' 70, 80 esztendő, ha mi ezt siettetjük 's nem kiméljük: nem lessz több mint 20, 30 esztendő. Igen közel a' mi megoszlatatásunk' órája: ha mi magunkat felebarátink közt meg nem osztjuk: majd meg osztznak a' férgek mi rajtunk. Ha mi sem magunknak, sem másnak, sem Istennek nem élünk hasznosan: majd az idő elhasznál minket a' maga céljára, 's nem tudjuk portetemeinket mire fordítja. Kövessük hát mi Keresztyén Hivek Dávid Királyt, és mondjuk ő vele a' CXIX-dik 'Soltárból: *sietek és nem halasztom Uram! hogy megtartsam parantsolatidat.* Gazdálkodjunk helyesen az idővel a' Jésus példája szerint mivel nekünk is szükség annak 'cselekedeteit művelni, ki minket teremtett és tart míg nappal vagyon. Oh Isten! a' felvirradott Esztendő 365 napjait adjad kegyelmesen sáfárságunk alá és cselekedjed szent Lelkek által, *hogy mi azokkal helyesen gazdálkodhassunk.* Amen.

www.libtool.com.cn

VI.

ADVENTI TANÍTÁS.

Luk. 7: 18, 19, 20, 21, 22. *Keresztelő János Tanítványai közül kettőt előszóllítván, elküldte Jészushoz mondván: Te vagy é az, a' ki eljövendő vala, vagy mást kell várnunk? Mikoron azért azok a' Férfiak hozzája mentenek volna, mondának? a' Keresztelő János küldött minket hozzád és ezt mondja: Te vagy é a' ki eljövendő vala, vagy mást kell várnunk? Azon orában pedig sokakat szabadita meg a' betegségek-ből, Isten' ostoriból, tisztátalan lelkektől, és sok vakoknak adá meg szemek' világát. És felelvén Jésus monda nékik: Elmenvén mondjátok meg Jánosnak a' miket láttatok, és hallottatok, hogy a' vakok szemek' világát veszik, a' sánták járnak, a' bélpoklosok megtisztulnak, a' siketek hallanak, a' halottak feltámadnak. Draeseke szerint.*

Nints K.! szerentsélenebb teremtmény e' földön, mint a' bűnös ember, mert az vak, siket, sánta, utálatos, és eleven holt. A' bűnös az Istent, ki mindenütt látszik nem látja, a' czélt melyre teremtetett nem látja, azt erényt melynek jutalma örök idvesség nem látja, nem látja a' poklot, melyre siet a' gonoszság' ösvényén. Szóll az Isten a' bűnöshöz a' Természetben; de azt nem hallja, szóll hozzá Lelkiismeret által; de azt nem hallja, szóll hozzá a' sok példák által, azt sem hallja, nem hallja az ígét, mely hirdettetik a' Szentegyházban. Ő a' szerentsélen! semmire sem mehet a' Tudományban, jó erköltsben, boldogságban, mint sánta, nyomorék csak esik, kél, csak nyavalyog, csak sinlődik. Ő vétke' sárjában fetrengő utálja magát, mások előtt betstelen, Isten előtt gyűlölséges. Ő földiekbe fulladt, meg van halva, ő csupán testének él.

lelketlen, ő eleven holt. Ily szerentsétlen a' bűnös ember, nem lát, nem hall, nem haladhat, nem betsültezik nem él!!!

De K. H.! ennek a' szerentsétlen embernek a' bűnösnek azt hirdetem én ma e' Szent helyről, a' mit izent Jézus Keresztelő Jánosnak, midőn tudakoztatná tőle, hogy ő é igazán a' Kristus, ki megígértetett, hogy t. i. a' Jézus Kristus által *szemeik' világát veszik a' vakok, a' sánták járnak, a' belpoklosok megtisztulnak, a' siketek hallanak, a' halottak feltámadnak.* Bűnösök! ma szívetekre vegyétek Tanításom!

Igaz, hogy a' Jézus akkor, mikor Jánosnak izent, valóságos vakokat, siketeket, sántákat, belpoklosokat gyógyított, valóságos holtakat támasztott fel. Mert e' csudatételekre, hogy magának tekintetet szerezzen, szüksége volt, 's ilyekből ismertetett Messiásnak; igaz, hogy a' Tanítványok is csudás gyógyításokat tettek; mivelhogy a' K. Vallás ily csudák nélkül a' babonába merült Világ előtt hitelt nem nyert volna, 's csak ezek által ismertetett Isteni erejünek: de más értelemben most is oly hatalma van a' Jézus' szent Vallásának, hogy megnyitja a' szemeket és füleket, a' lábakat megerősíti, megtisztítja a' üsztátalanoikat, és a' halottakat feltámasztja, 's ebből ismerhetjük mennyből származott sz. Vallásnak.

1. §. Azt mondom K.! hogy a' Jézus' szent Vallásától ma is *szemek világát veszik a' vakok*, nem ugyan a' természeti vakok; hanem kik értelmükkel nem látnak kik nem látják az Istent, nem látják méltóságukat, rendeltetésüket, kötelességeiket, sem a' czélt, mely nekik kivan tűzve, nem látják az erkölcsi jószág' hasznát és becsét, a' bűn' undokságát és veszedelmét. Nyissátok ki a' sz. Könyvet, melyben van a' K. Vallás letéve; látni fogjátok abban mindjárt az Istent, ki kezdetben teremtet mindeneiket, megtart mindeneiket. Nyissátok ki ezen sz. Könyvet: látni fogjátok abban, miképpen hogy Isten' képe van az emberen értelmével, szabadságával, halhatatlanságával. Nyissátok ki e' sz. Könyvet: 's legott látni fogjátok, hogy nekünk emberéknek, polgároknak, keresztyéneknek, magunkat boldogítani, másoknak hasznukra élni, Istent dicsőíteni rendeltetésünk, és célunk a' tökéletesség és boldogság. Hát hanem csak ki nyitjátok; de barátoktok is ezen sz. Vallással: nem vesz úteket e' körül egészen a' *Teremtő, Megváltó, és Megszentelő Isten' dicsőossége?*
nem

nem ragyog e' szemetekbe az ember' méltósága, nem sugárzik e' rátok a' néktek ígértetett ég' hervadhatatlan boldogsága?? Oh te! ki érzelmeidtől, gerjedelmeidtől, indulatidtól, kívánságaidtól megvakíttatva, nem látod mily szentségeken gázolsz, mily virágokat szaggatsz magadról, mily keservesen tiprodsz a' mások' szívére, járulj a' Jéshoz; majd meg tanít mikép' kell a' gonosz kívánságokat megöldökölnöd, és kívájnod a' rossz indulat' s gerjedelem' szemét, hogy láthasd a' jámbor élet' szépségét. Te! kinek szemeid az arany fényétől kápráznak, s nem látsz a' gazdagság' hatalmától túl a' földön, hanem ennek porában csuszol, mászol a' veszendő vagyonért, járulj a' Jéshoz: és mindent sárnak és ganéjnak fogsz tekinteni az értelem' böltsessége, és a' szív' tökéletessége mellett. Te! ki magadon kívül másra nem is tekinthetsz, mert látásodat edgy belső hályog a' kevélység, a' magáról sokat tartó felfuvalkodás elrontotta, járulj a' Jéshoz: majd megtanulod tőle, hogy ő szelid, és alázatos, s neked is annak kell lenned. Azt mondá a' Jésus, és még ma is mondja, hogy *általa a' vakok szemeik világát veszik.* Nem csak; hanem

2. §. *A' siketek is hallanak.* Tulajdonképen ugyan a' Jésus már ma nem gyógyítja a' füleket; hanem az érzéketleneket, kiken nem fog a' szép szó — azokat a' megátalkodottakat kiknek hijjában a' fenyíték, hasztalan az Iskola, sikeretlen a' Templom, tehetetlen minden külső tartalék és szentség. Azokat az érzéketleneket kikhez hijjába szóll az Atya Anya, vagy szeliden, vagy keményen, a' Házastárs vagy szeretet' vagy fájdalom' nyelvén, az öreg vagy érdemeire, vagy ősz fejére mutatva, az inség vagy sebeiben jajgatva, vagy ártatlanságában siránkozva. Az érzéketleneket gyógyítja a' K. Vallás, kik örülnek mikor mások sirnak, és szerentsétlen felebarátjuk' gyalázatjából vagy veszedelméből csufoló dallokat énekelnek. Oh mi nehéz az ily siketeknek szívére kiáltani! Oh mi sokszor pusztában van a' kiáltó szó az ily érzéketlenekre nézve! De lássátok, és imádjátok a' K. Vallás' erejét!! Alig, hogy derült ennek hajnala: a' pusztában kiáltó szót meghallatott, s mérges kigyok' nemzeti gyülekeztek a' Jordán vizéhez keresztsegre, másokat marni, sértegetni szerető, álnok s kigyó természetű emberek szelidültek s lelkesültek felebarátai szeretetre. Kővekből születtek fiak Ábrahámnak, leg-

érzéketlenebb 's legdurvább emberekből jámborodtak oly jó szívűek 's érzékeny keblűek, minő Ábraham volt. Ama három ezrek, kik az előtt semmit sem hallottak, meghallják Pétert, és szíveikben megkeserednek. Pál ki bedugta füleit a' szegény Mátyr' szent István' jajaira, 's a' lánczra fűzött első Hívek' sirásaik, esdeklő könyörgéseik előtt, meghallja a' Kristus szavát: *Saul, Saul! mit kergetsz engem.* A' húzó vonó vámszedő, a' nyomorúlt' inséges beszédére siket Zakeus megenyhül, 's megnyilatkozván szívében mindenét a' szegényeknek szánja. Még ma is pedig K.! így simítja a' K. Vallás a' faragatlanokat, így gyógyítja a' szent szóra siketeket. Még ma is igaz, hogy a' Hit az idvezítő, a' hallásból vagyon, a' hallás pedig az Isten' igéje a' Jébus' Evangyelioma által, midőn ez hirdettetik és szívére szóll az embernek, a' két élű fegyver erenn találja a' bűnöst.

3. §. A' K. Vallás dicsősége még abban is áll K.! hogy ez által a' *sánták járnak*, nem ugyan a' természeti sánták, hanem azok, kik nem haladhatnak az életben. Az a' kipusztult tékozló fiú, ki mint a' lábatörött már sehova sem tud menni, ha Jébushoz tér; 's elismeri, hogy vétkezett az Ég és Föld ellen: felkél és elmegy Attyához, kitől kegyelembe vétetik, és majd naponként előlép a' becsületben, békességben, szeretetben. Az az inaszakadtt vagy guta ütött, kit a' fennhéjázás, kevélység megbuktatott, 's mindenéből kifosztott, ha a' háztetejéről, a' kevélységből alábocsátkozik a' Jébushoz, miként amaz Evangyeliomi (Márk. 2: 3.) *bűnei majd megbocsáttatnak, felveszi nyoszolyáját, felveszi magát, 's ismét tisztességesen élhet.* Az a' születésétől fogva nyomorék, kinek semmi neveltetése nem vőlt, 's ugyan azért sem mire sem mehetett a' tudományban, jó erköltsben 's boldogságban, függeszsze csak figyelmét és szívét a' Jébus' szent Vallására: majd mint ama Listrabeli sánta (Csel. 14: 8—10.), ki Pál' tanításait halgatta, felszökik, okossá, böltsé, jóvá és szerentséssé lészen. Az a' nyavalyás, ki kételkedései 's bizonytalan hányattatási szövevényükben felakadtt, a' boldogtalan, kinek lábai a' bűn' sárjában leragadtak, a' szerentsétlen, kinek talpai és bokái a' nyomorúságok' terlekei alatt elerőtlenedtek: üljön csak gyakorta a' Jébus' Templomának ékes kapujánál mint Péter' és János' sántájok (Csel. 3.) majd kételkedéseiből feltenyészik, a' vétek' szö-

vedékei közül kifejlik, 's halkal sohajtásokkal halad a' jutalom' tartományába. Ezért hívja a' Jézus és hivatja Tanítványival a' nagy Vacsorához a' csonkákat, bennákat, mivelhogy az ő szent Tudománya járni tanít az igazság' ösvényén.

4. §. Azt is izente Jézus Keresztelő Jánosnak, hogy ő a' belpoklosokat megtisztítja. A' belpoklosság edgy ocsmány ragadó nyavalya volt a' 'Sidóknál, 's a' ki ezen nyavalyába esett megszaggatott ruhában kéntelenítettett ki-menni a' Társaságból, és a' felé közelgetőt, ezen kiáltással: *tisztátalan, tisztátalan* távolról tartozott meginteni, hogy őt kerülje ki. Ha az ily szerentsétlen beteg meggyógyulhatott; azt a' Papnak tartozott megizenni, ki a' Város' vagy tábor' kapujába ment ki eleibe, megvizsgálta, és ha megtisztultnak találta; köteles volt a' meggyógyult két madarakat színre és termetre edgy formákat adni a' a' Papnak, ki az edgyiket megölte, vérét tiszta cserépedénybe friss forrás víz közé eresztette, majd veres gyapjat, cedrus, és 'sop ágat, és az élő madárnak szárnyát mártá a' véres vízbe, 's azzal a' meggyógyultat hétszer meghintette, és osztán tisztának nyilatkoztatta ki, az élő madarat elröpítvén, a' megöletettet pedig eltemetvén. (*Antiqu. Hebr. Ikenü Bremæ 1764. p. 266. 3. Mos. XIII. XIV.*) Immár a' Jézus csupa szavával is meggyógyítja az ily szerentsétleneket. Legyen dicsőség az Égnek, ma ugyan már ez a' betegség nálunk nem uralkodik: de uralkodik a' bűn, mely szerző oka temérdek betegségeknek, régiek előtt ismeretlen új nyavalyáknak. Uralkodik a' bűn, mely az embert utálatossá teszi maga előtt, mások előtt, Isten előtt. Azomban a' Jézus' szent Vallása ma is meggyógyítja az illy lelki poklosságot, még pedig szóval, t. i. az Evangéliom' szavával, a' hirdettetni szokott ígével. Meggyógyítja ez a' szent Vallás a' bűnös ember' nyavalyáját, midőn töredelmezve járul a' szent asztalhoz, és ott a' megbánás érzékeny könnyeit csorgatván bolondságira, szent jegyekben nyer bocsánatot a' multakért, szent lélek segédelmét jövődőre. Édes Jézusunk! ha esedezőnk néked, hogy teremts bennünk tiszta szívet, és éneklünk, hogy tisztátalanságunkban hints meg minket 'soppal; jusson fel hozzád esedezésünk!!!

5. §. Méltó figyelemre, hogy a' Jézus földön jártában is *halottakat támasztott*, és még ma is feltámasztja a' ha-

lottakat. Feltámasztja azokat, midőn Szent Vallása által az ő embert megöldöklí, az újat megeleveníti, a' földiekbe merültet kiemeli a' hiúságokból, erköltsiekre, lelkiekre, mennyiekre örökkévalókra vonja. Láttam én már K. ! talán ti is láthattatok öröm könnyeket hullató Szüléket, házastársokat, atyafiakat, jó barátokat, kik vigadoztak, és házukat zengő kiáltással töltékbe: lakozzunk vigan ma, mert az én barátom, az én atyámfia, az én házastársam, az én fiam, leányom elveszett, és ma megtaláltattott, *megholt és feltámadott*. És valyon kinek köszönhettek ezek, hogy romlásnak indult kedveseiket ismét szívükhöz szoríthatták? Bátran állítom, hogy Jézusnak és szent Vallásának. *Feltámasztja Jézus a' holtakat* midőn a' bánat' fiait, és leányit a' szív' ájúlásaiból, a' lélek' kétségbe eséseiből felvidíti, az Isten' jóságának, gondviselésének, irgalmának, Atyai szeretetének 's a' boldogabb életnek hirdetése által. És valyon nem az ily feltámadottak énekelik-é: *Én az Ur Istenhez kiálték, mikoron nagy ínségben valék, és bé nem dugá az ő fülét; Én lelkem mire csüggedsz el, mit kesergesz ennyire, bízzál Istenben nem hágy el, kiben örvendesz végre, hisz minden könnyűvel jajjal, könnyebbül sorsod edgy bajjal.* *Feltámasztja Jézus a' halottakat*, midőn a' haldokló ágyához állítja szent Vallásából a' halhatatlanság' és feltámadás' reményét, mely mintedgy Angyal szelíden adja szelid halálnak a' jó Keresztyént. Nem halottam, de láttam és mintedgy olvastam sok Simeonhoz hasonló csendes haldoklónak homlokán ezen szavakat: *Mostan botsáod el Uram! szolgádat békességgel. Nincsen szívem félelmére, nézni sirom fenekére, mert látom Jézus' példájából, mi lehet a' holtak' porából.* *Feltámasztja Jézus a' halottakat*, mert neki adatott az utolsó ítélet, Ő az ki eljő edgy napon ítélni eleveneket és holtakat. *Első az óra, melyben mindenek, kik a' koporsóban vagynak, meghallják az ember' Fiának szavát.* Félelmes óra! ne üss te nekünk addig míg meg nem térünk. Jézus! ne jöjj el akkor hozzánk, mikor nem akaratomat teszünk, akkor szent lelket küld hozzánk, ki térítsen minket az elhagyott igazsághoz és szentséghez, hogy te magad találhass minket, ártatlanságban, békességben, edgymás szeretetében; szent neved' imáadásában.

Értettétek é Hívek! minő hatalma van még ma is a' *Ker. Vallásnak!* hogy *miképpen nyitja ez meg, a' szem-*

ket, füleket, miként erősíti meg a' lábakat, miként tisztítja meg a' bélpoklosokat, miként támasztja fel a' hallottakat. Megmondottam, hogy ez az értelmet világosítja, a' szívet szent érzelmekre lágyítja, a' Hitet erősíti tántorgásában, a' bűnöst megtisztítja erköltstelenségében, a' haladoklót örök élet reménységére emeli fel lankadozásában. Most ti mondjátok meg nekem K.! hogy ez az ennyire jól tévő Vallás miért nem becsültetik, mért vettetik meg saját Hiveitől, mit mondok? Hivtelenjeitől? Talán azért, hogy ez, világi piartzi hasznot 's nyereséget nem hajt? talán azért, hogy ebből testi gyönyörűség' öröme nem patakzik? Oh K.! *elmulik e' Világ, és ennek ábrázatja: az Urnak beszéde megmarad mind örökké.* A' hivatal, becsület, hír, név elmulik, a' gazdagság elröpül, a' test megvénül, meg szárad, meg hal, ez a' mi szent Vallásunk megmarad. Mikor szemeink nem látnak, füleink nem hallanak, lábaink megmerevednek, és rút halottak leszünk: felettünk fog állni ez az Angyal a' K. Vallás, és a' szerint fogja fel akkor ügyünket, a' mint mi Őtet becsültük e' Világon. Ma tegyünk hát mi K.! fogadást, hogy mi Vallásunkat becsül-ni, szivünkben hordani és virágoztatni fogjuk. Ezért sem-mi magunk megtagadását nem fogjuk sajnálni. Ezért mi áldozni fogunk világi örömeinkből, javainkból, és mi ennek útmutatása szerint fogunk élni. Isten! telyesítsed be ve-lünk szent fogadásunkat, Ámen.

www.libtool.com.cn

ELŐ IMÁDSÁG ADVENTBEN.

Felséges Isten, Édes Atyánk! köszönyjűk neked szívbeli háládatossággal ezt a' szent napot melyre felvirasztottál, köszönjük lelkünk' örömével azt a' szerentsét, hogy e' jeles innepen szent házádban edgy mást csendes szívvel láthatjuk, edgyütt énekelhetünk, edgyütt imádkozhatunk, és egyesíthetjük hozzád sohajtó lelkünk' esdekléseit.

Oh mennyit köszönhetünk mi neked édes jó Istenünk! Életünk, és túrható egészségünk, sorsunk' eledele, öltöztünk, békességünk, és mind az, valamiért édes az élet nekünk Atyai szereteted' ajándéka. Te adtad nekünk a' szent Vallást, mely mint Angyal szeliden mérsékel ha örülünk, gyengédeden vigasztal ha sirunk, hiven térítget mikor tévelygünk. Az áldott Keresztyén Vallást Szent Fiad hozta alá nekünk mennyből. Ezen Szent Vallásért áldozunk ma Felségednek háláadás áldozatjával.

Maradj meg Uran! velünk mert beestveledik, hagyjad nálunk Sz. Fiad' Tudományát mert napunk lehanyatlík, világoskodjék nekünk továbbra is az arany gyertyatartó, melyet elménknek és szívünknek gyujtottál meg. Közelebb ez órában édesítsd szívünket a' K. Valláshoz, hogy készek legyünk azt követni, és virágoztatni Szent Lelked által, Ámen.

www.libtool.com.cn

VII.

KARÁCSONYT BÉREKESZTŐ TANÍTÁS.

Luk. 2: 19. *Mária pedig mind ezeket magában tartja vala, és szívében forgatja vala.*

Tudjátok K.! az evangyeliomi történetírásokból, hogy midőn a' Kristus született Bethlehemben, az Úrnak Angyala leg előbb is Pásztoroknak jelent meg Isten' ditsőségével, és ezeknek hirdette legelőször az örömet, mely az egész föld' öröme volt: *ma született a' Megtartó, ki az Ur Kristus a' Dávid' Városában.* Tudjátok, hogy Pásztoroknak mondá az Angyal, *ex pedig nektek a' jel: találtok edgy kis gyermeket bepolálva feküdni a' jászolban.* Tudjátok hogy Jézus' születésének éjszakáján a' Bethlehem-i Pásztorokkal hallattatták a' Mennyei seregek éneküket: *Dicsőség magasságos mennyekben az Istennek békeség e' földön, és jó akarat az emberekhez.* Azt is tudjátok, hogy ezen Pásztorok e' rendkívüli történetre bementek Bethlehembe, és ott megtalálták Máriát, Józsefet, és a' kis gyermeket, ki a' jászolban feküdt, és megbeszéllették Józsefnek 's Máriának hogy mit láttak; hogy az Angyaloktól mit hallottak volt a' mezőben, 's azt jegyzi meg az Evangyeliom író, hogy azokat a' miket a' Pásztorok beszéltek *Mária mindég elméjében tartotta vala és szívében forgatva vala.*

A' rendkívüli történetet, hogy Jézus született idvességünkre, csudáival, következéseivel, áldásával, és tanúságaival edgyüttnektek is elbeszéltek már sokszor a' Lelki Pásztorok, hallottátok Szüléitektől, hallottátok Tanítóitoktól, olvastátok a' szent Könyvekből, tanultátok itt az Edgylházban, tanultátok edgymással volt társalkodásaitokban, hogy miképpen 's miért született a' Jézus. Most is közelebb a' lefolyt Karácsonyi Innepekben mit hirdetett a' ti Lelki

Pásztortok, mint tanítottak Tanítóitok egyebet, mint a' Jézus születését és Tudományát. Oh mi méltó, hogy ti is kövessétek Máriát a' Jézus testi Annyát! Oh mi méltó, hogy a' mit Pásztoraitoktól hallottatok és tanultatok, elmétekben tartsátok, szívetekben forgassátok. *Mária miket a' Pásztoroktól hallott magában tartja vala.* 'Ti is, hogy elmétekben tartsátok Lelki Pásztoraitok' szavaikat, értsétek meg beszédem' első részéből. *Mária miket a' Pásztoroktól hallott szívében forgatja vala.* 'Ti is, hogy Lelki Pásztoraitok tanításait szívetekben forgassátok, tanuljátok meg beszédem' második részéből; miként kell a' Lelki Pásztor szavát elmében tartani, miként kell szívben forgatni, ezt felfejteni, Isten' segedelmével lessz. mostani tanításom' kitűzött célja.

1. §. Az Isten' igéjének, melyet hirdetnek a' Lelki Pástorok, három szomorú sorsa van mint Idvezítő Urunk tanítá. *Néha ut félre esik*, az az senki sem hallja az igét, pusztában van a' kiáltó szó a' szél fuj, zugását senki sem hallja, a' maghintetik, de nem földbe; hanem útra, honnét gyümöltstelenül elvész. *Néha kösziklákra hull az Isten' igéje*, megátalkodott kemény szívü bűnösökre esik a' szent mag melyet azok vissza pattognak, melynek azok magukban gyökeret verni nem engednek. *Néha tövis közé esik a' Lelki Pásztorok' szent veteményük*, kevélység' tövise közé, mely a' szent palántát elfojtja, gazdagság' tövisse közé mely a' drága növevényt magához szívja, hiú gyönyörködések' tövissei közé, melyeknek árnyékukban a' mennyecsemete lankad, hervad, fonnyad, kivesz. E' három rendbeli Halgatóknak, kikben az Isten' igéje, a' pásztori szózat, utra, kösziklára, tövis közé esik, e' három rendbeli Halgatóknak mondom most e' szent helyről, hogy tanuljanak Máriától a' Jézus Annyától *ki a' Pásztorok' beszédét magában tartja vala.*

Nem minden Pásztorok Bethlehemi Pásztorok, 's így Mária nem minden Pásztorok' beszédét tartotta volna magában. Nem minden ige Isten' igéje, mint a' jó mag között: úgy az Isten' igéjével is sokszor hintetik konkoly, polyva, szemét; és szerentsénk, hogy ezeket az Isten' igéjében hamarébb megismeri elménk, mint szemünk a' gabonában. De ha már meg ismertük az igét, hogy az nem hazugság és tévelygés, nem csábítás és haszontalanság; hanem Isten' szava: *miért viselnénk mi magunkat úgy, hogy az Isten'*

szava pusztában kiáltson, útfélre essék? Ez volna legnagyobb ellenkezés mi magunkkal. Mi tudjuk, hogy a' legnagyobb Ur szóll hozzánk, és mi nem hallgatnánk-é a' legnagyobb Ur szavát? Mi Bibliát, szent Könyveket veszünk, és azokat nem magunknak; hanem molyoknak és a' pornak vennénk-é, mi iskolát tartunk, Edgyházat építünk drága pénzen, és az Iskolát az Edgyházat bujjánánk-é? Mi Tanítókat, Pásztorokat hívunk magunkhoz, de azokat miakarnánk-é tanítani, és ha őriznek: mi a' pásztoribot ellen panaszkodnánk-é? A' harang szóll és ezt mi megkívánjuk, de hogy mi szólljunk az Istennel, vagy az Isten szólljon hozzánk, nem akarnánk-é? Ez legnagyobb ellenkezés volna. Tanuljuk meg Máriától K.! ki a' Bethlehemi Pásztorok' szavokat meghalgtá, és magában tartá, hogy az Isteni szózatra, mely hozzánk a' L. Pásztorok által intéztetik nekünk hallgatnunk kell.

Nem mondhatjuk azomban K.! hogy az Isten' igéjének hálgtatói ne volnának. Vagynak kikre esik az ige de kösziklára esik sokszor. Vigasztalás jó sokszor az igéből: de az lehull a' megkeseredett és elfásult szivről, orvosság csepjei folydogálnak a' Lelki Pásztor' ajakáról, de azok lecsorognak a' halálra vált beteg' homlokáról, balsam van gyakorta a' szent szóban, de az keserves fájdalmat szerez a' mérges sebben. Szóval sokszor azok, kik halják az Isten' szavát, megkeményítik magukat az Isten' szava ellen, zugolódnak az ellen, hogy az őket eren találta, háborognak az ellen, hogy az éppen csak rájuk van keresve. K.! Ti az Isten' igéjét mindenkor úgy nézzétek, mint a' mely ti érettetek is ugyan; de nem csak tiérettetek; hanem mindenekért hirdettetik. Ugyan azért adjatok helyet az Isten' szavának, ne vonjátok el magatokat az elől azért, hogy titeket fájdalmasan illet. A' bűn' sebe fáj, bár mi szeliden nyuljanak is ahoz: de csak az Isten' beszéde által gyógyulhat meg, és bár mely szomorúságban legyünk: legnagyobb vigasztalásunkat a' Jéhus szent igéjében lelhethetjük fel. Legyünk Mária' követői, ki a' Pásztorok szavukat elméjében tartja vala.

Mi önként megvalljuk, hogy vagynak az ige' hallgtatói között is kik beveszik az igét, csak az a' baj, hogy osztán annak tövisei, vagy a' kevélység és nagyravágyás, vagy a' testi gyönyörködés és bujaság, vagy a' telhetetlenség és világhoz ragadt természet nem engedi, hogy állan-

doul elméjekben maradjon a' szent igazság. Ezeknek kell leginkább tanulni a' Jésus Annyától, hogy ne engedjék elméjüket megvakulni a' szemnek gyönyörűségeitől, ne engedjék a' hitet magukban elnyomtatni a' testnek bujálkodásától, ne engedjék feledékenységbe menni a' szent Tudományt az élet' kevélységért, hanem a' mit hallottak tartsák magukban. Ezt cselekedte *Mária, ki a' Pásztorok szavukat magában tartja vala*

2. §. *Nem csak, hanem szívében is forgatja vala.* Az elme' fogalmai, ismeretei, gondolati, ítéletei, okoskodási ha szívre hatnak: lassanként ösztönökké, törvényekké változnak által a' cselekedetekre nézve. Már e' szerint, hogy *Mária szívében forgatta azokat miket a' Pásztoroktól hallott, gondolhatjuk, hogy maga viseletét is ezen hallomáshoz intézte; úgy viselte magát szülöttéhez a' Jéshoz, mint a' rendkívül való személyhez. Innét magyarázhatjuk meg, miért hogy ő engedett a' Jészusnak sok dolgokban, és megfelejkezett önként az Annyai tekintetről, melyet különben mint Anyának fel kellett volna tartani, és tartatni fia előtt. —*

Nekünk is K.! szívünkben kell forgatnunk a' hallott Isteni ígét, és azt magunk viseletének, 's cselekedeteinknek törvényül, sinórmértékül kell szabnunk. Mert mit használ elménkben a' Tudomány, ha annak igazsága életünkre ki nem hat, minek a' böltsesség, ha annak ereje szívünkkel semmire sem mehet? Ha tehát elhittük a' Pásztoroknak hogy van Isten: ez igazságot ne tartsuk csupán elménkben; hanem forgassuk szívünkben is, és úgy éljünk, úgy cselekedjünk, mint kik Istent hiszünk, mindeneket látót, mindeneket vagy megbüntetót, vagy megjutalmaztatót. Ha elhittük Isten' ígéből Tanítóinknak, hogy jobb a' kegyesség mint a' véték, boldogítóbb az igazság mint a' hamisság, szebb és nemesebb a' szeretet, mint a' felettébb való igazság: forgassuk ezeket szívünkben, és legyünk kegyesek, legyünk igazságosok, legyünk szeretettel telyesek. Ha hallottuk Pásztorainktól hogy az ember nem e' földért van teremte, hanem őt a' testi halál után boldog és örök élet várja: ne éljünk úgy mint csupa földiek, csupa porok, hanem tekintsünk nemesebb valónkra, lelkünkre, és azt a' mi igaz, jó, szép, állandó, örökös, keressük míg időnk van keresni. Külömben nem leszünk é hasonlók a' szolgálhoz, ki tudja Urának akarat-

ját, 's még sem követi, a' balgataghoz, ki tudja hol a' kints, még is azt másutt keresi, az őt esztelen szűzekhez, kik tudják, hogy a' vőlegény jó, 's vele lakodalomba menendők, még is azt nem várják.

Közelebb a' lefolyt Karácsonyi innepekben hallottátok ti a' Jézus születését; hallottátok, nem a' Bethlehemi Pásztoroktól; hanem mi tőlünk: miért volt ditsősség Istennek a' Jézus' születése, békesség a' földnek, és jó akarat az emberekhez, hallottátok miképpen, hogy az Isten' országa terjed, úgy hogy ember eszébe nem veheti, és hogy embernek a' háborúságokban 's kedvetlen esetekben tűrőnek kell lenni. Ez igéket K.! tartsátok magatokban, forgasátok szívetekben. Vegyétek ezen Karácsonyi tanításokat munkában: t. i. ditsőítsétek az Istent, éljétek békességben másokkal, legyetek jó akaratúak az emberekhez, terjesszétek így csendesen halkal az Isten' országát, szenvedjétek békével a' kedvetlenségeket, lassan örüljétek, lassan panaszkodjatok.

Ezeket a' jó Keresztyéni, miként Mária legelső Karácsonyban a' Pásztorok szavát, elméjében tartja, szívében forgatja; az Isten pedig éppen ezért őt megáldja boldog étellel, örök idvességgel Amen.

VIII.

A' MI EDDIG VOLT AZ LESZ EZUTÁN IS.

Szent Leczke. *A' mi volt, ugyan az a' mi léssen, és a' mi most léssen ugyan az a' mi ezután is léssen.*
Préd. 1: 9.

Az ember mindég jobb jövendendőket vár mint a' jelen valók, a' következő időket és állapotot mindig szebb színekkel festi képzelődése, mint vagy a' multakat, vagy az előtte lévőket. A' gyermek sokszor zokogva neveltetése veszszeje alatt, hadd kelljek ki csak ugymond fanyar őrzőim' szárnyaik alól; hadd töredezzék csak el esztendeim felett a' vessző; hadd rázzam le csak magamról az Iskola' örömtelen porait: majd telyes szabadsággal szaggatom én az ifjúság' szép virágait, majd akkor fogom én a' csordultig tölt édesség' pohara mellett világomat igazán élni, Felserdül hát ő, lágyul a' fenyíték' tartaléka; körulte tágasabb mező engedtetik fejledező okosságának. Azomban midőn forrott epedései 's gerjedelmei a' Törvényektől elfojtatnak, kívánságai a' kötelességek' korlátin ki nem törhetnek, vágyódásai a' szent szeméremtől hátratereltetnek, mely mint Angyal felvont lángfegyverrel őrzi a' képzelt Paraditsom ajtókat: a' virágzó ifjúságban semmi virágokat nem téphet, a' vigadozó fiatalságban silány örömöket kóstolhat. A' közép korban képzei a' boldogságot, 's azt hiszi, hogy ha majd maga Urává 's Asszonyáva léssen; ha majd szabad tetszése szerint választhat barátot magának, 's fonhat házi szövetséget: akkor boldogabb napokat lát, mint edgy tüzes ifjú, ki indulati' lángjain emésztődik, saját szíve' tűzén aszik és hamvadzik meg. Eléri az ember a' középkort is, és megelégedés abban sints, távolabb látja már azt öreg-

ség ezüst fürtein, 's ha az öregség be áll: a' boldogság a' sirháta megé vonúl, 's onnét ígér jobb jövőndöket a' halandónak. Mi is lenne belőlünk K.! ha a' reménység minket óránként megédesgetne, 's táplálgatna életünkben? Mi lenne a' betegből, ha a' reménység' szép álmaiban piros artzu egésség nem mosolyogna feléje? Mi lenne a' fogolyból ha lánczán szabadulás reménye nem fénylenék, milenne az árvából, özvegyből, ha a' remény' tükrében szelidebb ég nem láttatnék nekik derülni. Mi lenne a' szegényből, a' Lázárból, ha a' reménység' kösziklájáról nem látnák az Istent nyögésükre figyelmezní, nem látnának feléjük szabadító angyalt sietni, az Isten irgalmas kezeinek intésére.

Ámbár pedig K.! természetes legyen is a' jobb jövőndök' reménylése, 's ránk nézve boldogító a' reménység' édesded biztatása: mindazáltal arra kérék Híveim! az esztendő' első napján, hogy hiú reménységektől magatokat megcsalattatni ne engedjétek. Mert csalárd a' reménység. A' felhőtlen napokat, tündér várakat, arany hegyeket ígérő reménységnek mely baj nélkül való új esztendőt mutatna, szőljatosok bátran eképpen:

Már te hányat meg nem csalál? hány halandó' szava zúg

Ellened te hiú remény te hitszegő te hazug,

Eredj nekem ne hizelkedj többnyire csalárd hang ó

Minden szavad te csapodár te futkosó pillangó!

Ha alaptalan várakozások 's képzelődések tűnnének föl előttetek: emlékezzetek a' nagy tapasztalású Fejedelem Bölts Salamon' szavaira *a' mi volt ugyan az a' mi exután is léssen, és a' mi most léssen ugyan az a' mi exután is léssen.*

A' mi boldogságunk K.! magunktól, más emberektől, a' világi jóktól, és az Istentől függ. Ezekre nézve azt állítom, *hogy a' mi eddig volt exután is az léssen*, 's mi e' szerint sem reményünk vitorláit messzire nem terjeszthetjük, sem szívünket az elcsüggedésig le nem ereszthetjük.

Magunkra nézve mit tapasztaltunk mi eddig K.? Azt hogy igen sok függött tőlünk magunktól a' végre, hogy boldogok legyünk. Ha dolgoztunk: láttatja volt dolgunknak, és szorgalmatosságunk edgy vagy más féleképpen megjutalmaztatott. Megjutalmaztatott előmenetellel, megjutalmaztatott egészséggel, megjutalmaztatott ártatlansággal, megjutalmaztatott öröm érzéssel, lélek nyugalmaival. Ha

másokat nem bántottunk, hanem inkább azokhoz szeretettel simultunk: nem tapasztaltuk a' sok ízetlenségeket, 's mikor kerestük megtaláltuk a' békességet. Ha Istenhez hívek, imádkozók, Istent tisztelő gyakorlatok voltunk, sok jó érzések támadtak szívünkben, sok rosszat elkerültünk. Edgy szóval azt tapasztaltuk mi K.! hogy ha magunk Istenünk, Felebarátunk iránt tartozott kötelességeinket végbe vittük: megvolt lelkünk' csendessége. Ha jók voltunk, ha az okossággal galambi szelidséget, ha a' szelidséggel életre termett okosságot párosítottunk, még a' különben mostoha környül állásokban is türethően megvoltunk: ha ellenben rosszak, erköltstelenek voltunk; még a' különben jó napok között is búsak, nyughatatlanok, meg nem elégedők voltunk. Mi eddig ezt tapasztaltuk K.!

A' mit hát eddig tapasztaltunk: ezutánra is csak azt várhatjuk. Tudniillik ha munkálkodunk: bizonyosan hasznát fogjuk látni, ha szorgalmatoskodunk: bizonyosan jutalmát fogjuk venni. Ha másokat szeretünk, másoktól szeretetet, ha Istent tisztelünk, Istentől áldásokat reménylhetünk. Ha tiszteinket elvégezzük, ha okosok és jó erkölcsűek leszünk: szerentsétlenségünkettürethetővé, szerentséinket örvendetesebbé fogjuk tenni.

Más emberekre nézve is igaz az, hogy a' mi eddig volt, az lessz ezután is. Azt tapasztaltuk eddig az emberekről, hogy azok között voltak jók; de voltak rosszak is. Voltak az emberek között országok', népek' boldogítói mint Móses, Esdrás, Nehemiás; de voltak oly gonosz hazafiak is, kik a' társaságot elárulták, megcsalták, utolsó inségre juttatták. Voltak az ártatlan Jó'sefeknek elnyomói; de volt Farahó is, ki azt: Fejedelmi állapotra emelte tömlőczéből. Voltak a' Jésusnak Thosánnát kiáltó tisztelői; de voltak meg fészítői is. Voltak igaz barátok mint Dávid és Jonathán, Lázár és a' Jésus; de voltak Judások is, voltak Joábok, kik Anasát csókolás közben ütötték által az ő ötödik oldal csontjánál. Voltak Thabithák, könyörülő szívű Sareptabeli özvegyek; de voltak Evangyéliomi kő szívű gazdagok is, kik Lázártól, még dú's aszta'uk' mor'sáját is sajnálták. Voltak jó igyekezeteket megjutalmaztató emberbarátok; de voltak annak inait elvagdaló gonoszok is, kik gyilkosnak kiáltottak szabadságot, jótakaró Idvezítőnknek keresztfát.

A' mi hát eddig volt bizonyosan a' lesz ezután is. Az emberek ezután is mint magunk hol jök, hol rosszak lesznek hozzánk, használhatnak nekünk, kárt is tehetnek nekünk. Szeressük hát az embereket; mert közöttök vagynak jó akaróink, jöltevőink, Atyánkfiái ök mindnyájan nekünk, véreink ök, öket hát mi szeressük; de vigyázzunk is rájuk, vagy is inkább vigyázzunk magunkra, mert az emberek között rossz akaróink is vagynak, és öket mi szeretettel kötelesek vagyunk magunknak megnyerni.

Ezen felyül K.! A' világi jókról is éppen azt monddatjuk, a' mit mondtunk magunkról 's az emberekről. Bizonyos hijjábavalóságot, vagy hijjánosságot tapasztaltunk mi mind eddig mindenben, a' mit közönségesen jónak tartunk. Ha edgy darabig gyönyörködtetnek vagy táplálnak ezek minket: utoljára csak ugyan elhagynak, 's valamint az aranynak; ugy más világi jónak sem mondhatjuk ezt: *En bízodalmam.* Azt tapasztaltuk eddig a' világi javakról és gyönyörűségekről, hogy ezek csak akkor éreztettek velünk valamely édességet, ha velek Isten' törvénye szerint éltünk. Azt tapasztaltuk, hogy a' dologtalanság, vagy gonoszság' kenyere és itala bár mely gazdag és bőséges volt is, csömör a' léleknek, betegség a' testnek. Ellenben a' megszolgált ételben kétszeres a' tápláló erő, a' megérdemlett pohárban még a' víz is borrá válik. Azt tapasztaltuk, hogy az igaz uton, tisztességes módon keresett jószág; és gazdagság erős vára az Istenfélő embernek: ellenben a' gonosz két színűséggel vagy álnok csókkal keresett 30 pénz is elég az embert örökre szerentsétlenné tenni, elég elveszteni az ember' lelkét. Azt tapasztaltuk, hogy az igaz érdem, mint gyöngy még a' szeméten is ragyog, de az érdemetlen, bár mi nagy betsületre jutott, bár mi magasra hágott, elébb utóbb vissza esik a' porba, méltó helyére. Azt tapasztaltuk, hogy minden világi gyönyörűség valóságos Paradicsoma az embernek, melyben az arany mértékletesség által édességeket érezhet: de mindenikben van edgy megtiltatott fa, melynek gyümölsét ha valaki vakmerőn letépi: szégyen, bú, fájdalom, 's egyéb fekete érzések rekesztik ki az embert a' boldogságból. A' mit eddig tapasztaltunk K.! ezutánra is csak azt várhatjuk. Ezután is csak hijjánosok lesznek a' világi jók, 's tökéletlenségükkel mindennap megfognak minket intenni, hogy hozzájuk ne forrasszuk szívün-

ket. Ha valami édesség, gyönyörűség van a' világi jókban: mi azt ezután is csak úgy érezhetjük, ha az Isten' Törvényeire vigyázunk mikor azokkal élünk.

De K.: ha mi emberek magunkra változókra, és a' világi jókra mulandókra nézve azt mondhatjuk, hogy *ezután is csak a' fog lenni, a' mi eddig volt:* sokkal inkább mondhatjuk ezt a' változhatatlan örök Istenre nézve. *A' mi eddig volt, az léssen ezután is.* Ezután is oly kegyelmesen bánik velünk az Isten, és úgy fog nevelni minket, mint eddig dajkált és nevelt. Gyermekségünkben Szüléket adott, ha azok elhagytak, vagy elfelejtettek tenyerére vett, ifjúságunkban ha magunk magunkat elfelejtettük, ő vigyázott ránk, felszedte kegyelmesen a' pénzt, melyet bolondságunkban elszórtunk, a' kenyeret, melyet büszke negédeséggel elprédáltunk, 's mikor eszünkre tértünk irgalmasan vissza adta, fel vette a' sárból koszorúnkat, melyet balgatagságunkban leejtettünk, megtiportunk, 's mikor kijózanodtunk ismét fejünkre tette meg ékesítve. Ilyen kegyelmes Atyánk volt nekünk az Isten mind eddig. Az éjszaka után szép napot derített ránk, komor telünket gyönyörű tavasszal cserélte fel, ha meglátogatott jobb kezével, baljával áldásokat nyújtott, ha keserűséget mért ránk azt megédesítette, a' gonoszból jót hozott kinekünk. K.! nem mondom vakmerő és szemtelen, hanem alázatos és keresztyéni bizodalommal, ha mi ezután is Istenhez ragaszkodunk, minden jót várhatunk ezen kegyelmes Atyától. A' mint eddig szíven viselte sorsunkat: úgy ezután is nem szakasztja azt le szívéről, hanem kegyelmes Atyánk léssen. Minden dolog azon Törvényeket fogja követni, melyeket eddig követett, mi azon földön fogunk lakni, azon emberek között fogunk élni, azon történeteket, azon jókat és gonoszokat fogjuk szemlélni és érzeni, mint a' fellyebbi esztendőekben, mert ugyan azon Isten van az Éghen a' ki régen, és azon Törvényeket, melyeket szabott e' világon megtartja állandóul.

Midőn pedig K.! *minden az léssen ezután is a' mi eddig volt:* mi magunk emberek vagyunk csak, kiknek nem is lehet, nem is szabad ezután azoknak lennünk a' kik eddig voltunk. Mi akarattunk ellen is öregszünk, ma edgy esztendővel közelebb jutottunk a' halálhoz. Rendeltetésünk pedig mint szabad Teremtéseké azt hozza magával, hogy minnapp bőlsebbek és kegyesebbek legyünk.

A' ki hát eddig távol volt a' böltsességtől, az uj esztendőben közelgessen a' böltsességhez, a' ki távol volt a' kegyességtől, közelgessen a' kegyességhez, a' ki bölts volt, még böltsőbb, a' ki kegyes volt még kegyesebb igyekezzék lenni. Senki se maradjon az, a' ki eddig volt; de hátra senki se menjen; előről előre, nyereségről nyereségre. Ki a' Talentomot nem mondom, hogy elássa, de nem használja éppen azért, mivel csak az maradt ki eddig volt: gonosz szolgája a' Mennyei urnak. Mert ugyan hogy is volna az igazságos, hogy az Isten mindig jó legyen hozzánk ezután is, mi pedig ezután is tudatlanok és erkölstelenek legyünk. Nekünk valahára az Isten' jóságát meg kell érdemelni, nekünk az Isten' kegyelmét nem kell fárasztani, nekünk meg kell gondolni, hogy az Isten' kegyelmessége minket megtérésre hív. Oh Isten! tégy is minketszent Lelked által ezután az értelem' böltsességében, és az akarat' szentségében boldogabakká, Ámen.

www.libtool.com.cn

IX.

Sokan vagynak a' hivatalosok; de kevesen a' választottak. Mát. 22: 14.

Mikor Sz: Pál elmélkedik az Isten' végzéseiről, 's okoskodik, hogy valyon miért végzette Isten, hogy a' Kegyeseknek Kristusért jól legyen halálok után dolgok mind öröké; az Istentelenek pedig e' boldogságban ne részesüljenek; mikor próbálja ezt kegyelemnek, majd cselekedetek' érdemének mondani, 's haboz, hogy ha e' kegyelemből ~~val~~ ^{val} ~~gyon~~ ^{gyon}, tehát nem cselekedetekből, mert úgy a' kegyelem nem lenne kegyelem, ha cselekedetekből: tehát nem kegyelemből, mert úgy a' cselekedet nem lenne cselekedet. Róm. 11: 6. végtére föl sóhajt: *Oh Isten! böltseségének és Tudományának, mélységes gazdagsága, mely igen megtudhatatlanok az ő ítéleti, és végére mehetetlenek az ő utai; mert ki mehetett végire az Ur akarattjának? vagy ki volt neki Tanácsosa?* V. 33, 34. Nem lenne szerentsésebb Szent Pálnál akárki is, ha Isten' indító okairól okoskodnék, melyekből a' Híveknek örök idvességet, a' hitetleneknek pedig kárhozatot határozott még mi előtt Világ' alapja fölvettetnék. Nem is te dolgoz Keresztyén! a' titkok vizsgálásuk; hanem az Isten' kinyilatkoztatott akarattja' ismerése és cselekedése! Tudjuk mi, hogy Isten mindjárt az Özönviz után elvégezte, hogy míg a' föld föld lesz, a' vetés és az aratás meg nem szűnik. 1 Mos. 8: 22. de az is bizonyos, hogy ha te ez Isteni végzésre támaszkodva nem szánts, nem vetsz: nem aratsz. Mert Salamon által szóll a' fő Böltsesség: *a' ki a' hideg miatt röst lévén, nem szánt; koldul aratáskor, de semmit nem talál* Péld. 20: 4. *Elvégeztetett dolog, hogy minden emberek edgyszer meghaljanak* 'Sid. 9: 27.; de hogy te melyik órában melyik pillantásban halj meg, bár ha tudva van is: elvégezve nintsen. Sőt megesküdve mondja az Isten: *Élek én hogy nem*

*akarom a' hitetlen' halálát, hanem hogy megtérjen és éljen Ezek. 33: 11. Salamon világosan mondja, hogy az Ur' félelme meghosszabbítja a' Napokat, az istentelenség pedig megrövidíti Pél. 10: 27. és Esaiás nem mondja, hogy Isten végzése miatt hullunk el, mint a' fák' levele, hanem hogy a' mi álnokságaink hordanak el minket mint a' szél. 64: 6. Elvégezte Isten, hogy a' kegyesek Itélet' napján Jésus' jobb kezefelől meghalják Itélőjök' helybe hagyását, és mint választattak, örök boldogságra vitessenek: de hogy te ezen boldogságban részesülj, azt éppen el nem végezte; mert számtalan parantsolatokat adott, hogy ezért zörgess, ezt keressed, ezt kérjed, ezt félelemmel és rettegéssel munkálódj, ha pedig ezt számodra elvégezte volna; miért kéretné, miért kerestetné 's munkálódtatná véled? Elvégezte Isten, hogy a' gonoszok boldogtalanok legyenek, olthatatlan tűz, és halhatatlan féreg által: de hogy te légy ily szerentsétlen, azt éppen nem végezte el, sőt még csak nem is akarja. Mert Idvezítőnk mondja: *Nem akarja az Atya, hogy e' kisderek közül edgy is elvesszen.* Mát. 18: 14.*

Miért mondja hát még is Idvezítőnk a' szent Leczkében: *Sokan vagynak a' Hivatalosok, kevesen a' választottak.*

Éppen azt tettem föl magamban, hogy mostani beszédemben megmutassam miként nem oka Isten annak, ha kevesek a' választottak. Nem az Isten és az ő végzése 's választása okozza azt, hogy kevesek a' választottak, mert ő mindeneket hív, senkit nem akadályoztat, hogy hívására meg ne jelenhessen, senkiivel különösebb kegyelmeit nem közli, hogy hívására könnyebben mehessen. Ezt fogom Tanításom három részeiben bővebben előadni.

1. §. Nem az Isten, nem az ő végzése, 's választása okozza hát, hogy sokan vagynak a' hivatalosok, 's kevesek a' választottak, mert az Isten mindeneket edgy formán hív és unszol magához, Hív az Isten minket mindnyájunkat a' kijelentett Vallás, az okosság, a' Természet a' Lelki esméret által, és pedig edgy formán hív. Hív mindnyájunkat a' kijelentett Vallás által, és így szól mindnyájunkhoz ebben: *kiterjesztem tinéktek az én kezemet, imé kiadom néktek az én lelkemet, tudtotoakra adom az én beszédemet néktek. Térjetekek meg.* Péld. 1: 23, 24. A' kijelentett Vallás' Isteni Alkotója a' Jésus hív mindeneket és nem mondja: jöjjetek én hozzám némelyek, de jöjjetek én hozzám mindnyájan. Mát. 11: 28. Nem mondja Apostoli-

nak: elmenvén tanítsatok némelly népeket; hanem tanítsa-
 tok *minden népeket*; nem mondja hirdessétek az Evangye-
 liomot némely teremtetett állatnak; de *minden teremtetett állat-
 nak*. És kitsoda közülünk Hívek! kinél meg nem jelent
 Istennek ez áldott követe a' Vallás, és kit naponként nem
 hívogatna az örök idvességre? Kitsoda az, kinek tudtára
 ne adná; hogy mi az ő rendeltetése, kötelessége maga,
 társai, Istene iránt, ha részesülni kíván az örök boldog-
 ságban? Isten! hálálva fogadjuk Angyalodat, a' Vallást,
 háládatos szívvvel megismerjük, hogy általa hívogatsz min-
 ket magadhoz. Igaz, hogy a' föld' egy milliárd lakosi kö-
 zött a' 'Sidóságon, és Mahomet követőin kívül, még hat-
 száz ötvenhét milliom 's ötszáz ezer Pogányok vagynak az
 újabb fölszámlálás szerint, (Allg. Kirch. Zeit. 6-ter Jahr-
 gang 1827. Siebentes Heft Juli S. 886.) kiket a' kije-
 lentett igaz Vallás által nem láttatik az Isten hívni magához:
 de hát ezeket is nem szinte úgy hívja-é az okosság által,
 mint minket mindnyájunkat? „Ember! légy magadnak ár-
 tatlan boldogítója, ne bánts, sőt szeresd ember társa-
 dat, hidj edgy Fő Valót, ki alkotott és tart mindeneket“
 mints-é ezen Törvény minden ép elmében, 's nem irta-é ezt
 törölhetetlenül minden szívre a' Teremtő? Mutassatok né-
 kem oly elmét és okosságot, mely előtt ismeretlen volna a'
 Természeti Törvény, ha mutathattok: én azt nem okosság-
 nak, hanem oktalanságnak hívom. Pedig nem tanítja-é Sz.
 Pál, hogy a' kiknek írott Törvényük nincst; azok maguk-
 maguknak Törvényük, és a' szerint fognak ítéltetni? Hiv
 az Isten minket magához a' Természet, 's ennek sokféle
 változásai által. Felhők' éjele borítja be a' napot, Zápo-
 rok omlanak a' földre elsöprik annak ékességét, és a' ha-
 ragos ég jég golyóbisokkal lövöldözi agyon a' határokon
 nevelkedő bővséget, hogy inségre jussanak a' lakosok, és
 ez inségben ki nem hallja Isten hívogatását? hagyja el szí-
 vetek a' mulandókat, ne ragaszkodjatok a' Világhoz, térje-
 tek Uratokhoz Istentekhez! Kellemetes esztendőké kerülnek
 a' minden parányi munka gazdag gyümölcst terem, min-
 den elcsöppent verejtékből áldások' bővsége áradozik, és
 ezek között hányszor hallatszik Istenünk édesded hívoga-
 tása: *keressétek az Isten országát, és annak igazságát;*
mindenek meg adatnak néktek. Kitavaszlik az idő, 's a'
 nyár kövér *malázok'* sárga tengerével önti el a' vi-
 déket: mond meg de igazán nem hív-é téged' az Isten
 a' *teniszet* át ilyenkor *okosság*

menj ki a' mezőre és ott szöllok te veled. Beborúl az esz-
tendő, hullanak a' fa levelek, és szelektől hajtatra nem minden-
ken ez Isteni szózat subog-é fülünkbe: *minden test olyan mint*
a' fü, elmulik e' világ, és ennek ábrázatja; de a' ki az Is-
ten' akarátját cselekedsi megmarad mind örökké. Halljá-
tok-é ti Hivék! halljátok-é Isten' szavát, hívogató szavát a'
Természetben? ha halljátok: meg ne keményítsétek szive-
teket, Ő mindeneket hív. Hív az Isten minket magához a'
Lelki ismeretben. Elmulasztott tiszteinkért, le nem fizetett
tartozásunkért, bé nem töltött kötelességünkért, félbeha-
gyott jóságunkért, magunkal önnön magunkal megszólít-
tat, hogy tellyesítsük, fizessük, elvégezzük és folytassuk
azi, a' mivel tartozunk. Magunkal vetteti szemünkre bi-
báinkat, magunkal érezteti gyarlóságunkat, magunkal szé-
gyenelteti botlásunkat, hogy jobbitsuk, gyarapítsuk 's emel-
jük föl magunkat. Mit tesz az Keresztyének! hogy sokszor
minden ember panaszokat hall maga ellen panaszolkodók
nélkül, kárhoztató ítéleteket ítélő Birák nélkül, büntetéseket
szenved büntető nélkül, intéseket, kéréseket, unszolásokat
vesz észre magában minden Tanácsosok nélkül? Azt,
hogy az Isten hív mindnyájunkat egy formán a' Lelki is-
meretben, és ha az Isten hívogat minket edgyszer a' Val-
lás, máskor az okosság, most a' Természet, majd a' Lel-
kiesméret által: nyilván van az igazság, hogy nem ő annak
oka, ha kevesek a' választattak; mert ő mindeneket edgy
formán hív. De azt mondja valaki: mit használ az Isten'
hívogatása: ha akadályoztatja hozzá menésünket végzése
és elhatározása? Hivhatott minket; de mi haszna ha elnem
választott? Nem Keresztyének!

2. §. *Az Isten senkit sem akadályoztat legkevesébe*
sem, hogy hozzá nermehessen kiket ő hívott, mind, minden
külömbőség nélkül elfogadja, ha hozzá menéndenek. Boszon-
kodnánk mi a' házi gazdára, ki midőn asztalt ad, 's vendége-
ket hív, némely hivatalosiról titkon rendeléseket tenne, hogy
azok hívására bár ha akarnának is, meg ne jelenhessenek, és
ezen rendelései alól csak keveseket választana ki, kikkel asz-
tala' örömeit megosztná. Hiszen akár jó tetszésből, akár
kegyelemből akár vendégei érdeme' tekintetéből terített Tá-
blát: miért nem választotta ki előre kiket akar hívni, és a'
kiket már hívott minek választja ki? Azt akarja tán a' csa-
lárd, hogy emberségével sokan dicsekedjenek 's kevesen
éljenek, hogy meg legyen a' nagy asztal' hire, 's még is

kevesek kerüljön. Azt akarja tán, hogy barátjoknak tartsák azok is, kiket gyűlöl, áldják azok is, kiket ő átkoz, és hogy mint a' mostani kétszínű Világ hangzik, mindennekhez ~~hijónak~~ ~~cláttasson~~, midőn mindennekhez rossz, vagy csak kevesekhez jó. Senki se mérészeljen ily alacsony képzelődéssel az Isten² dicsősségét megsérteni! Ő minekutánna mindeneket hív, hivatalosi közül senkit ki nem választ; hanem inkább edgyszeri hívása után, még többször is hívja azokat. Hivatalosi között csak azok lesznek osztán kiválasztva, kik hívását megvetették, többszöri unszolásaira magukat hozzá meg nem alázták. Hogy a' Jézus így szóll: *Sokan vagynak a' hivatalosok; de kevesek a' választottak*, e' panasz az Isten' nevébe, és azt teszi, hogy midőn minden szabad teremtéseit hívja magához, a' világiakért többnyire megutálják hivatalát az emberek, 's csak kevesen ajánlják magukat a' boldogságra, mely választott a' kegyesek számára. Hát kivette észre valaha, hogy az ő szabadsága a' jó vagy rossz követésében Istentől megköttetett volna? Tapasztaltad-é Tolvaj! hogy mikor lopni akartál, az Isten kezedet megköttette volna, tapasztaltad-é rágalmazó, hogy mikor valakit nyelvelni készültél, az Isten ajakidra závárt vetett volna, tudod-é mértékletlen! hogy mikor dobzódhattál: az Isten tékozlásod csúf poharát kézedből kivette volna? És te istentelen! valld meg, hogy mikor Isten' hivogatására térni akartál: ki tartóztat vissza bánatod' könnyeit, mikor csókolni akartad megbántott Mennyei Atyád' kezeit: vissza huzta-é tőled kezeit? Szólljatok Hívek! ki az közzületek, kinek az Isten nem engedné, akár titkon, akár nyilván, hogy vissza adja a' tulajdonosnak a' mit elidegenített? ki az, kit hátráltatna tilos gerjedelmei' elfojtásában, indulati zabolásában, szorgalmatos munkálkodásában? Kit nem hágy közületek az Isten megtérni? Az Isten mindeneket hív, senkit sem tartóztat. Mintha, hallanám, hogv valaki az Isten' szavát veti ellenem 2 Mós. 7: 3. *En megkeményitem Farahó szívét*, melyből nyilván van, hogy Isten akadályoztatja az embert. De tudjátok meg Hívek! hogy szóllhatott így az Isten a' 'Sidó népnek, kivel hatalmát, 's azt akarta megismertetni, hogy szabadulását neki köszönje; mert Isten jóvalta nélkül még rosszat se tehet valaki, ő tartván föl testünket lelkünket. De valamint midőn az Isten munkánk után adja kenyerünket, a' korhely 's dologtalan éhező nem mondhatja, hogy neki

Isten nem adott: úgy maga Farahó soha sem mondhatta, hogy az ő szívét Isten keményítette meg, és hogy e' tévelygéstől elvonatasson az elme már a' 13-ki 14-ki versekben, ilyen kifejezéseket láthatunk: *Megkeményíté magát a' Farahó szíve.* Sz. Pál pedig nyilván szóll: hogy a' bűnös az ő keménysége, és megtérhetellen szíve szerint gyűjt haragot a' haragnapjára. Róm. 2: 5. Ha Isten volna oka veszedelmünknek ugyan hogy mondhatná: *Te magad vesztetted el magadat mert én bennem segítséged vagyok.* Hos. 13: 9. Úgy vagyok Hívek! nem hogy tartóztatna minket az Isten, hogy hívásának ne engedhessünk, sőt inkább segítséget ad, hogy hozzá mehessünk. És hogy ezen segítséget is edgyformán adja mindéneknek, külön senkit sem választ, azt fogom még Tanításom' harmadik részében megmutatni.

3. §. *Nem közöl Isten senkivel különösebb kegyelmeket, hogy hívására könnyebben mehessen.* Egy iránt nyitva állanak Templomai minden Hívek előtt, edgyiránt hirdetik az ige minden Hívek előtt, edgyiránt szolgáltatnak a' sákramentomok minden Hívek előtt, és a' Szent Lélek edgyiránt ígértetett minden Híveknek. *Vészitek a' Sz. Lélek ajándékát,* így szóll Péter Apostol, *mert tinéktek lett az ígélet, és a' ti fiaitoknak, és mind azoknak, kik messze vannak* Csel. 2: 38, 39. Hát nem szinte úgy ígértetett 120 esztendő megtérésre az egész első világnak, mint Noénak? Nem szinte úgy hívattattak-e a' Loth' vejei Sodomából Loth által, mint ez maga az Angyal által? Nem szinte úgy ígértetett Kanahán földé az egész hatszáz ezerből álló Sidóságnak, mint Josuének és Kálebnek, kik csak ketten nyerhették azt meg? Nem ugyan azon Idvezítő ok tatta e' Judást, ki a' tizenedgyet? 's nem láthatta-e a' többi Publikanus is Jésust, mint Zakeus? Igaz, hogy különbözök a' sorsok földi életünkben, mert sorsunk' edgy formásága legnagyobb boldogtalanságunkra volna; de azért egyenlők Isten' kegyelmei segítettésünkben, 's e' mellett tudva van, hogy a' kinek több adatott, több, kinek kevesebb adatott kevesebb fog kívátnatni tőle. Lám szintugy van marok lisztetése, korsó olajkaja a' Sareptabeli özvegynek edgy Próféta segítésére, mint Abdiásnak nagy gazdagsága száz Próféta táplálására. 1 Kir. 17: 18: 3, 4. *Sintugy van az Evangyéliomi Özvegynek fillérkéje, mint a' Farizeusoknak marok aranyok a' perselybe, 's akármelly szegény*

is gazdag lehet jó cselekedetekkel és alapisvánnyal, mint a' Joppébeli Thabitha Csel. 9: 36. Tán az Isten oly éretlen szeretetű atya mint Jákob, ki Jósefének különös öltözeteket készített többi gyermekei' bosszontására? Tán az Isten edgy szűk kebelű Izsák, ki atyai áldását edgyik gyermekére úgy kimeríti, hogy másokra semmi se jusson? Éppen nem! hiszen azt hisszük leginkább mikor a' szentek edgyességét hisszük 's valjuk, hogy Isten edgyiránt közli kegyelmeit azokkal, kik a' szentségre törekednek. Én nem tagadom, hogy vannak a' szent Írásban több ilyen forma kimondások: *Lidiának szívét megnyitá az Isten vagy Úr, hogy figyelmezne azokra, a' melyeket Pál mond vala.* Csel. 16: 14. de azt állítom, hogy ez, és az ilyenek nem többet tesznek, mint mikor azt mondjuk: hogy a' jó Gazda földét megáldotta az Isten. Mert valamint Isten' áldása nints rajtunk saját munkánk nélkül; úgy Isten' kegyelme nem segít minket megtérésünkben tulajdon igyekezetünk nélkül. Az is igaz, hogy mikor az elromlott Világot csudaképpen kellett az Istennek Jézus által téríteni, estek rendkívül való történetek mind a' Természetben, mind a' kegyelemben, hogy Kristus' dorgálására a' háborgó Tenger nem kevésbé csendesedett meg, mint Saulus' dühe a' Szent-edgyház ellen, hogy a' betegek Idvezítőnk által szinte úgy meggyógyittak, mint a' bűnösök megtérítették rendkívül való kegyelmek által. De különböztessük meg ez időket; akkor mikor alapítani kellett az Anyaszentedgyházat szükségesesek voltak ezek; és máskor nem is történtek, és ma, *ezek* sem a' Természetben, sem a' kegyelemben nem látjuk ezeket történni. Azt sem kell gondolnunk, hogy még akkor is valami megfoghatatlan utakon történtek volna az illyes csudák. Nints az Isten előtt csuda csak mi előttünk, kik nem látjuk a' Törvényeket, melyek szerint a' legfőbb való munkálkodik, mennél közelebb járulunk Isten böltsességéhez, annál kevesebbek lesznek a' csudák, és mennél távolabb vagyunk a' Fő böltsességtől, annál több előttünk a' csuda. Mi nagyobb csuda gyermeknek böltsőjénél, melyben fekszik? Minekutánna Isten kinyilatkoztatta magát nekünk mindnyájunk iránt egyenlő kegyelmességgel viseltetik, kegyelmes mindnyájunkhoz mert mindnyájunkhoz kegyelmes volt eleitől fogva, kegyetlen lesz a' bűnőshöz (noha ahoz most is kegyelmes) ki kegyelmét megutálja; mert *a' bűnhöz soha sem volt kegyelmes, és így nem oka*

annak *ha sokan vagynak a' hivatalosok kevesen a' választottak.* Beszéllnek a' Tudósok még elleneárlhatatlan kegyelmeket is: (gratia irresistibilis) de ezek a' kegyelemben olyanok, mint veteményeinken az essők és harmatok, melyeket senki nem tartóztathat vissza; és a' melyeketszint úgy hint az Isten a' hamisaknak mint az igazaknak földére, és ha ezen kegyelmeket is edgyiránt közli az Isten mindennel: nem ő az oka, *ha sokan vagynak a' hivatalosok és kevesen a' választottak.*

Bizonyosan Hívek! az emberek annak öka, hogy kevesek a' választottak. Mert ha az Isten mindeneket hív senkit nem tartoztat, senkihez különösebb kegyelmekkel nints, miért nem mennek hát hívására? Ugy-é, hogy mikor Isten hív minket, némelyek jószágokra mennek, némelyek kereskedésekre? Mat. 22: 5. Ugy-é, mikor Isten hívogat minket: sokan az ő követőit hosszúsággal illetik, szolgait megölik? V. 6. Ugy-é nem azon gondolkodunk hova hív minket az Isten; hanem hogy hova mennek mások, és gondolkodásunk után nem oda megyünk hova Isten hív, hanem hova mások mennek, 's így esik meg, hogy az Istenhez vezető út keskeny, mert kevesen vagynak a' kik azon járnak, így lesz a' veszedelem útja tág; mert sokan vagynak a' kik azon járnak.

Ne keressétek Szerelmesim! okát a' köz veszedelemnek Istenben, ó mindeneknek köz Attya; hanem magatokban, kik nem az Istenre; hanem a' Világra halgattok, és ha a' veszedelmet elakarjátok kerülni: inditson titeket Isten kegyelmessége megtérésre, ma ha az ur szavát haljátok, meg ne keményítsétek szíveteket. Ámen.

[illegible]

www.libtool.com.cn

X.

SZÜKSÉG IDEJÉN EGYHÁZI OKTATÁS.

A' ti elméteknek mértékletessége nyilván legyen minden embereknél. Az Úr közel vagyon, semmiről ne legyenek szorgalmatosok; hanem minden könyörgésekben és imádságokban hálaadással a' ti kéréseitek megjelenjenek az Isten előtt, és az Istennek békesége, mely minden értelemnek felette vagyon erősségül lésszen a' ti szíveiteknek és elméiteknek a' Kristus Jézusban. Filipp. 4: 5, 6, 7.

Nem hever a' föld' hűvös kebelében oly emberi fő-csont melyben valaha gondok nem laktak, és nints élő szív, melyet az élet' sokféle gyötrelmei 's aggodalmai nem szorongatnak. Szívünkben van az aggodalom 's nyugtalanul döbögött, hogy a' szerentsét miként érjük el, a' szerentsétlenséget mint kerüljük el. Szívünkben az aggodalom, mely nappal elfáraszt, éjjel fölébreszt, hogy a' szerentsét ha megnyertük megőrizzük, a' szerentsétlenséget ha el nem kerülhattuk megenyhítsük. Azoknak a' kiknek van, baj; mert van, azoknak a' kiknek nints, jaj; mert nints. Szükkőldőinket a' szűkség, bővőlködőinket a' bőség, dologtalanainkat a' korhelység, szorgalmatossainkat a' serénység terheli különbféle aggódással. Még az orcák is melyeken nyugalom 's megelégedés látszik a' Társaságban, gondoktól facsart könnyekbe áznak a' magánosságban. Mert sok ember betakargatja keresztét, melyet nyögdecsevel hordoz, bekötözgeti 's dugva tartja sebéet melyet fogcsikorgatva szenved, elrejtí 's derült tekintetével fedí a' kegyetlen szeget, mely szívéen van keresztül verve. Oh gondok! életünk' láthatatlan hervasztói! bizony még a' gondtalan életű gyermek is ismér titeket, mivel annak gyenge szívére is rá nehezedik ottan ottan kősziklátok. Ti szeditek

kellemetlen ránczokba az ifjuság' hajnal kies homlokát, ti forrázzátok le hervasztó verejtékeitekben a' közép kor gyönyörű haj fűrtéit, és az öreg' tüztelen szíve emésztő marcangástok' szomorú hagyománya. Midőn azomban szám-talanok és emésztők mindnyájunkra nézve az élet' gondoljai: a' Keresztyén Vallás ez a' mi véd Angyalunk nem szűnik meg ezek között elménket csendesíteni, szívünket erősíteni, reménységünket éleszteni. Ezen szent Vallás' isteni Alkotója a' Jésus Szent Máténál a' legérzékenyebb Tanuságokat 's vigasztalásokat adja életünk' gondoljai és aggodalmai ellen. Azt tanítja tudniillik, hogy midőn az Isten még az Ég' madarait is eltartja, 's a' liliumokat megruházza; sokkal inkább rólunk, kik mind a' madaraknál, mind a' liliumoknál drágábbak vagyunk atyáiképpen gondoskodik, úgy, hogy ha keressük az Isten' országát, 's annak igazságát, az az ha az Istentől előnkbe adatott kötelességinkben hiven eljárunk: mindenek megadattatnak nekünk. Ugyan ezen Szent Vallás' nagy Apostola Péter így szól hozzánk 1 Pétr. 5: 7. *Minden gondotokat az Istenre vessétek; mert ő néki gondolja vagyon ti rólatok.* Nem különben az Apostol Szent Pál így inti a' Filippi városbelieket a' hozzájuk küldött Levélben a' szent Leczkében: *A' ti elméteknek mértékletessége nyilván legyen minden embereknél. Az Ur közel vagyon. Semmiről ne legyetek szorgalmatosok; hanem minden könnyörgésekben és imádságokban hálá-adással a' ti kéréseitek megjelenjenek az Isten előtt, 's az Istennek békessége mely minden értelemnek felette vagyon erősségül léssen a' ti szíveteknek és elméteknek a' Jésus Kristusban.* Midőn pedig K.! magam tapasztalom, hogy az élet' gondoljai különösen most nehezettek ránk, 's ezekben a' napokban legfontosabbak a' kérdések mit együnk, mivel ruházkodjunk? föltettem magamban, hogy szent Pál Apostol' szavait szórol szóra megmagyarrázzam előttetek, 's magyarázatommal az élet' gondoljait enyhítem szívünkön. Szentegyházi figyelmetek kísérje értekezésemet. Így szól mint hallátok a' Szent Apostol.

1.) *A' ti elméteknek mértékletessége nyilván legyen minden embereknél,* mely szavaival arra inti a' szent Apostol a' Filippibelieket, hogy nagy elmetöréssel, valami mély képzelődésekbe merült gondolkodással ne legyenek semmiféle környülményeik 's dolgaik között; hanem tartsanak mértéket a' gondolkodásban mikor vagy élelmük módjáról,

vagy más akarmi dologról elmélkednek. Helyes intése ez a' Szent Apostolnak. Mert semmi hasznuk nincs a' mély és hosszas elméleti elmerüléseknek; de ellenben megmondhatatlan veszedelmeket okozhatnak. Ugyan is mit használsz mond meg ábrándozó képzelődő ember! mit használsz azzal, hogy tépelődsz, 's gondolatidat lehetetlen jókon 's örömkön legelteted, 's kívánságiddal minden tilalmasokat bevándorlasz? Megelégesznek értaka képzelődéssel azok, kik tőled vagy Tudományt, vagy neveltetést, vagy valami szolgálatot várnak? Vagy talán magad jóllétét keresed mikor sorsot teremtesz gondolatodban magadnak? mikor magad alkotsz világot, magad rakod azt meg emberekkel, magad választasz abból barátokat, gyermekeket, cselédeket, Elöljárókat, Tudósekat, gazdagokat, szegényeket magadnak. Igen de míg más világon korborsz képzelődésedben, addig a' mi világunkon fogyatkozást szenvedsz valóságodban. Mert a' hosszas elmélőzésben megkábul a' fő 's ostobává lesz, a' sok érzelmekben elmérgesedik a' sziv, 's szörnyűségekre fakad ki, a' fő és a' sziv hibája megbetegíti a' lelket, 's ez által minden élet örömei elhervadnak, a' lélek' betegsége alatt el alél a' test is, 's mindenre alkalmatlanná válik. Mi is hát K. H.! most midőn körülünk látjuk a' paizsos férjfiút kinek inség a' neve, ne keressünk bűvő helyeket magunknak, hol kedvünkre márczangolhatjuk szivünket bajainkal 's szükségünkkel, ne rejtcsük magunkat setétségbe, hol sorsunkkal tépelődjünk; hanem csendesen meghányván vetvén állapotunkat, nyaljunk dologhoz, mely edgy kis jövedelmet hajt konyhánkra, keressünk foglalatosságokat, melyekből midőn nem csoroghat, legalább cseppenhet edgy kis haszon nyomorúságink' enyhítésére, vessük kezeinket hasznos munkákra, melyek elménket gondolatival 's képzelődésével illő határok között tartják. Míg az andalgó képzelődő ember főzi elméjét, hogy már mi tévő legyem, hova menjen, kihez folyamodjék? főzi a' sok hijjába való gondolatokat 's föltételeket, melyekkel éhsége nem enyhül: addig a' csendes elméjű valamit dolgozik 's munkája után főzni valót szerez magának 's övéinek. *A' ti elméteknek mértékletessége nyilvánvalóvá legyen minden embereknél.*

2.) Az elmének mértékletességét akarván ajánlani a' szent Apostol Filippibeli Híveinek: így szól továbbá azokhoz a' szent Leczkében: *közel vagyon az Úr, az az mint-*

ha mondaná: akar lelki, akar testi dolgok fölött töprengednék az ember: mindig gondolja-meg, hogy közel vagy az Isten, ki őt vagy fölvilágosíthatja, vagy megszentelheti, vagy megszabadíthatja, vagy megbüntetheti, előbb mint sem gondolhatná vagy reménylhetné. Valami igazság után szomjuhozva nyughatatlankodtatjátok é elméteket? *Közel van az Úr* ki nem soká kifejti előttünk a' homályt, melytől most jól nem láthatunk, 's nem is jó volna látnunk, nem soká felnyílnak előttünk a' titkok, melyeket itten most sokszor csudálva iparkodunk kitanulni. Bűneitek miatt háborog é elmétek? Hát nem tudjátok é, hogy közel az Úr Isten a' töredelmes szívekhez, és a' sérelmes lelkekhez segítséggel léssen? Nyomorúságaitok, öszvecsoportozott szükségeitek miatt merültetek é fekete gondolatokba, és szívet emésztő bűbánatba: Vegyétek eszetekbe, hogy *közel van az Úr*, ki minden szükségből megtud szabadítani, és megszokta áldani azokat, kik ő benne bíznak. Gonoszságba törtek é elméteket, 's átkozott gondolatokkal küszködnek é képzelődéseitek? Imé az ajtó előtt áll az Úr, ki minden cselekedetet, minden titkos dologgal edgyütt ítéletre von, 's minden gonoszságot érdeme szerint fog megbüntetni. K. H.! Midőn most elménket életünk' gondja, szükségeink sokasága fárasztják: gondoljuk meg érzékenyen a' Szent Apostol szavát: *közel vagy az Úr*. Közel vagy: mert nyomorúságink között szívünket erősíti, azok között a' menedéket hiven megmutatja, azokat javunkra fordítja, azokból edgy vagy másképpen nem soká meg fog szabadítani minket. Hát kit hagyott el közöttünk egészen az Úr? Bizonyára csak azt, a' ki az Istent egészen elhagyta. Ki mondhatja vagy ki meri mondani, hogy ő Isten' nyomorultja, bizony csak az az igazságtalan, ki szégyenel valást tenni arról, hogy ő vagy bolondságának, vagy rossz-szaságának nyomorultja. Ki bátor az égre, a' napra és a' csillagokra nézven mondani magáról, hogy őt az Isten verte-meg. Csak az a' szemtelen, ki a' maga baját más nyakába szokta keríteni, 's nem akarja látni, hogy ő maga köröm a' maga' sebébe, maga ostor a' maga gonosz lelkén. Az Isten így szól: te magad vesztetted el magadat; mert én bennem szabadulás vagy. *Légyen azért K.! a' ti elmétek' mértékletessége nyitvánvaló minden embereknél, mert közel vagy az Úr.* — De

3.) Figyelmezzünk csak mit mond a' Szent Apostol: *Semmi dologban ne legyetek szorgalmatosok.* Nem nektek szóll ez a' Leczke dologtalanok! kik az inség' napján dugott kezekkel sirtok ritók, ne vegyétek magatokra' ezen Apostoli intést heverők! kik éppen azért éheztek, rongyoskodtok, mert semmiben sem vagytok szorgalmatosok. Nektek másutt szóll az Apostol, ott a' hol ezt irta, hogy *a' ki nem dolgozik ne is egyék.* Ez az, intés semmi dologban ne legyetek szorgalmatosok, azoknak a' Filippi lakosoknak szóllott, kik igen is élváltak merülve a' világi szorgalmatosságban, és azon mai Keresztyéneknek szóll, kik hasonlóképen pogányi telhetetlenséggel futnak, lótnak vagyonaik' szaporításában. Fölteszi hát ez az Apostoli intés, hogy kell az embernek szorgalmatoskodni, és csak azt ellenzi ha a' szorgalmatoskodásban telhetetlen kedünk. Én pedig most midőn sanyarú időben élünk, 's minden felől szükség szorongat, arra kérlek az Isten' nevébe 's magatok' boldogságára titeket, hogy naponként keresztyéni szorgalmatosságban legyetek, munkát keressetek, dolgozat, kötelelességeket gyűjtsetek magatoknak, különben lehetetlen el élnetek. Ne mondjátok azt, hogy még nints ideje a' munkának; még az idő nem nyitotta-meg ajtaját a' dolgozásra. Mit, hát az Isten éppen csak ekeszarvára teremtetten az emberi kezeket, 's mikor szántani, földet mívelni nem lehet; már nem lehet semmi dolgot, semmi munkát találni, mely legalább edgy napi tápláltatásunkat megérdemelje? A' szegény égi madarak csak edgy tehetséget, az edgyetlen edgy repülést nyerték az Istentől, és ők élnek, és ők soha kétségbe nem esnek; az ember pedig, az' egészséges ember, a' teremtesek' koszorúja, annyi dicső tehetségek Ura; az észnek, okosságnak edgyedül birtokosa, az ember nem tud dolgot találni, nem tud élelmet teremteni; hanem máséra sovárogoz, ajtó előtt fanyalog, kétségbe esik nyomorúságában. Nem így Keresztyének! Legyünk mi szüntelen ártatlan és mértékletes szorgalomban, szorgalmatosságunk után' lehetetlen tisztességes tápláltatásunkat meg nem találunk.

4. Még edgy intést ad a' szent Apostol a' Filippibeli-eknek a' szent Leczkében, mely intést a' mostani időkben nekünk is érzékenyen kell vennünk: *minden könyörgésekben és imádságtokban, háláadással a' ti kéréseitek megjelenjenek az Isten előtt,* az az, Isten O Szent Felségének napon-

ként imádkozzatok, esedezzetek, és hálákat adjatok. De mit csinál ma sok élheterlen ember? Imádkozik, de nem az Isten' házában; hanem emberek' ajtajánál, könyörög, de nem hogy Istentől nyerjen valamit; hanem hogy emberek-től, hálákat ad, de nem az Istennek; hanem emberek-nek, kik edgy falatot nyujtottak esenkedésére. Nekünk Keresztyéneknek az Istent kell tisztelnünk, imádságainkban segítségül hívunk, Istennek kell hálákat adnunk, mind magánosan, mind különösen az isteni tisztelet' közönséges helyén. Kérnünk kell az Istent, hogy engedjen minket ártatlan munkánk után tisztességesen élni, sorsunkhoz képest öltözködni. És ha ezeket csak edgy nap is megnyertük: háládatos szívet kell emelnünk ahoz, a' ki a' jó igyekezetet megáldja, kitől száll alá minden jó adomány és tökéletes ajándék onnan felül az égből. Hogy is felejtkeznénk mi el rólad oh minden hatalomnak, áldásnak kútfeje, Felségs Isten! hissz' ha te rolunk elfelejtkezel hova leszünk mi! vissza hullunk a' semmibe, honnét elő hozott minket a' te parancsoló szód. Felhozzuk mi azért ide naponként áldozatunkat, imádunk Téged, néked könyörgünk, minden jót tőled kérünk, 's neked köszönünk, ah! illatozzad azokat, és találj kedvet abban a' tisztelkedésben, mely ha nem illó is a' te dicső méltóságodhoz; de tiszta szívből ömledezik e' szent Házban.

5. Az elme' mértékletességének; ^{ta} keresztyéni szor-fa ^l galmatos munkásságnak, 's buzgó imádkozásnak ezt a' ^{le} hasznát említi az Apostol a' szent Leczkében: hogy így az Istennek békessége, mely minden értelemnek felette vagyon erősségül lesz a' szívnek és elmének a' Jésus Krisztusban. Vagy világosabban: ha képzelődéseinket, gondjainkat illó határok között tartjuk; keresztyéni ártatlan fog- ^l lalatosságokban naponként szorgalmatoskodunk; 's az Istennek hiv tisztelői leszünk: csendes békességet, megelégedést szerez az Isten mi bennünk, oly békességet mely minden értelemnek felette vagyon, az az mely többet ér minden böltsességnél, elmebeli töprenkedéseknél, 's képzelődéseknél, oly békességet, mely erősségül lesz szívünknek, hogy bajaink között meg ne hasadjon, erősségül lesz elménknek, hogy agodalmaink miatt megne háborodjék, erősségül lesz elménknek és szívünknek a' Jésus Krisztusban vagy a' Jésus Kristus' követésében, hogy mint ő szenvedéseiben állhatatos volt, 's el nem csüggedett, úgy mi is viszontag-

ságaink között hitünket, reménységünket megtarthassuk, az Isten' Törvényeit nyomorúságainktól kényszerítette is meg ne tapodjuk; hanem nézván Hitünk' Fejedelmére fussunk a' cél felé míg nem ő hozzá dicsősségébe juthatunk. —

Ezen rövid magyarázattal kívántam én K. Hívek! a' mostani mostoha környülményeket mindnyájunkra nézve enyhíteni, hogy tudnülük az által inditassunk fel' gondjaink' mérséklésére, meg gondolván, hogy közel van mihozzánk az Úr, és nem késik óhajtott szabadításával, csak hogy mi is tisztűnket telyesítsük, iparkodjunk, erőlködjünk, munkálkodjunk, takarékoskodjunk, hogy legyen mire adni áldást az áldások' Istenének. Ne restüljünk meg, az isteni szolgálatban, imádkozásban, isteni tiszteletben: így bizony meghalgatja az Isten szívünk' könyörgését, és szerez bennünk békességet, mely minden értelemnek felette vagyon mely megerősíti szívünket és elménket a' Jésus Kristusban Amen.

XI.

AZ ATYAFIAK' BÉKESSÉGES EDGYÜTT LAKÁSUK.

Sólt. 133: 1. *Imé mely igen jó, és gyönyörűséges dolog az Atyafiaknak edgyességben való lakásuk.*

Légyen hálá a' békesség' örök Istenének! a' külső háborúk ezen csendes időkben megszűntek. Szelid békesség uralkodik a' velünk szomszéd Birodalmak' 's országok' határaikon is. A' vérengező halál lekötve az erős szövetségek' szent lánczán nyugoszik. A' fegyverek tisztán az emberi vértől ártatlan fénnükben ragyognak. Az ágyúk kiürülvén gyomruk a' gyilkosságtól, mint valamely kialudt égő hegyek pihennek. Nem dőbögteni a' szíveket a' harcz' kötes szerentséje. Nem félti a' győzedelmes pusztítótól sem a' szántóvető reménységét, sem a' kereskedő fáradsága jutalmát, sem a' sziv szeretete' kedves tárgyát. A' Tudományok és szép mesterségek olajfájok' csendes árnyékában kellemetesen virágoznak.

Ohajtani kellene, hogy bár csak midőn a' külső békesség a' népek és nemzetségek felett jólétvő szárnyait e'ként kiterjesztette: az Atyafiak is úgy mint az edgy Vallás', edgy nemzet', edgy család rokon tagjai csendes edgyetértésben volnának, 's lerakván valahára az irigység', gyűlölség, és perlekedések' veszedelmes fegyvereiket, egymást ölelve atyafiakhoz illő békességes életet élnének. De oh Isten' országa! hol a' szeretet' gyönyörű láncza bomolhatatlan, hol örök békességből boldogság' kiapadhatatlan folyamta patakszik, békesség' boldog országa, mely igen távol vagy te tőlünk!! Imél midőn az idogének sorunkat nem irigyelvén, fegyvereiket lerakva csendes-

ségben hagynak minket: nem igaz-é, hogy ugyan akkor az edgy hitnek valói közt egyenlenséget, az edgy nyelven beszélők közt perlekedést, az edgy házban lakók közt viszályt, az Atyafiak közt háborúságokat hallunk? Nem bántja az ellenség az Atyát 's Anyát; hanem tulajdon fia és leánya, nem rémitik fegyverek' zörgéseik a' fiút és leányt; hanem szüléi' igazságtalan kegyetlenségük, nem, marczongja a' házasság szent kötelékét a' győzelem' jussaival zabolátlankodó; hanem maga a' Férjfiú, hanem maga a' Feleség, a' hiv barát nem a' csata piarczon esik el; hanem kedves barátja által, nem az esmeretlen Táborok egymás ellen; hanem a' vér buzog vére ellen. Holott pedig Hívek! ha jöltévő a' békesség, mely van az országok és Nemzetek között: bizony ezer áldásai vagynak annak a' békességes életnek is, melynek az Atyafiak közt kellene virágozni. Az énekek' Fejedelme e' tárgyban magát imígy fejezi ki a' Szent Leczkében: *Imé mely igen jó, és mely gyönyörűséges dolog az Atyafiaknak békességben való lakások.* Igen jónak és gyönyörűségesnek mondja ő az atyafiak közötti békességet, melyet midőn én is minden hiv Keresztýennek kötelességesen akarok ajánlani: *a' tiszta haszon'* és *gyönyörűség'* tekintetéből szándékozok dicsérni mostani beszédemben.

I. Azt mondom hát elsőben is a' 'Soltár Író kegyes Királyal, hogy *igen jó az atyafiaknak békességben és egyes-ségben való lakások.* Mijóbb ugyan is e' fölűn ránk nézve mint az élet? Semmi sem; mert e' nélkül semmi más jót és gyönyörűséget itten nem érezhetnénk. Ugy de K.! ez a' legelső és legnagyobb jó, *életünk* csak úgy lehet nyugódalmas, bátorságos, 's önnön magunk előtt kedves: ha mi azokkal kiket tulajdonképen Atyánkfiainak nevezhetünk, békességben élünk. Az Atyafiságos villongások közt mindig éppen oly bizonytalan koczkán áll az élet, mint az ellenséges háborúk' vérmezején. Ha nem említem is, hogy az irigység, gyűlölség és harag, melyel a' családi házi harcok folytattatnak, lassú gyilkosai az életnek, melyek azt észrevehetetlenül fogyasztják 's aszalják, mérget kevervén annak minden falatjába és minden cseppjébe; úgy hogy telyesen igaz legyen az a' mit mond Bölts Salamon Péld. 17: 1. hogy az élet' táplálására *jóbb a' száraz éteteknek edgy falatja melyel vagyón békesség; mintsem a' felvagdaltt barmokkal telyes ház, melyben vagyón háborúság:*

ha nem szóllok is bővebben arról a' mit mond szent János. 1 L. 3: 15. *valaki gyűlöli az ő Atyafát gyilkos az: elég gyászos példákat tudunk mi a' háznépek és atyafiak között vóltn egyenetlenségekre, melyek az azokat folytató atyafiaknak életekben kerültek. Ha elkezdenuénk ezeket számlálni ama legelsőn, mely a' legelső testvérnek vérével festette meg a' még újj földet; nem érnénk a' mi időnkre, mikor már elfáradnánk, és az atyafi gyilkosokat nem tudnánk fölszámolni.*

Életünk ugyan születésünk első szempillantatótól fogva szüntelen bizonyos végére siet: de nem annyira a' szeretet' és béke' karjain; sőt mondhatom, hogy a' nyájas társalkodás, a' nemes vetélkedés melyel a' rokonok edgymásnak kölcsönösen kedveskedni kívánnak, az öröm, melyet edgymás előmentén és boldogulásán éreznek, a' szeretet melyel edgymás' gyengeségeit fedezgetik, valóságos savai az életnek, melyek azt kellemetesebbé 's tán tartóssabbá is teszik. Még maga a' sir is nem annyira borzasztó, a' megoszlatatás' órája nem oly nehéz és szenvedhetetlen, a' félelme' Királya nem oly rettenetes; ha a' haldoklót békeséget szerető atyafiak veszik körül utolsó harczaiban, 's azoknak szeretett karjain fuvhatja ki végső lehelletét, úgy hogy milyen jó maga az élet; éppen oly igen jó annak megtartására az *Atyafiaknak békeességben való lakások.*

Éppen ily jó pedig az a' *javakra* nézve is, melyek eltűnt' megtartására szükségesek. Régi mondás az, *hogy az edgyesség által a' kevés javak is megszorodnak; az egyenetlenség által a' legnagyobbak is elfogynak.* Nem láttam még én a' nagy 'Tengert, midőn azon a' 'Világ' különböző és ellenkező sarkairól fuvó orkánok öszve ütköztek 's azt fölforalták, nem láttam, hogy a' vándorhajók ilyenkor mi siralmas környülmények közzé jutottak: de az ő szerentséltenségüket hasonlónak képzelem a' köz jó állapotjához és sorsához, midőn az Atyafiak edgymással nincsenek békeességben, a' jó szándék háborgások miatt nem mehet elő, a' vagyonok, szép czéllak, föltételek töredeznek, szakadoznak, süllyedeznek, elmerülnek, némely töredékek hanyatatnak ki a' partra a' dühösség' mérgétől. Ellenben hol az Atyafiak között csendes edgyesség, öszvehangzás, edgymás' szükséges megkiméllése van: boldog állapotja van ott a' közjónak; és így a' részek is érezhetik, hogy igen jó az *Atyafiaknak edgyességben való lakások.* Itt nem

fogyasztják per költségek a' vagyont; hanem az öszvevetett vállakkal iparkodó munkásság neveli és szaporítja azt, megmarad ott az igazság' árra, hol a' szeretetnek nints is szüksége igazság' tételre.

Mit mondjak a' *betsületről*, mely nem kevesebb java az életnek, mint a' vagyonnak? a' csendes és békeességes természet köztudomány szerint mindenkor tárgya a' becsültetésnek és tiszteletnek, a' midőn a' perlekedő és békételen megjegyzegeti magát. Mint a' kegyesség' tüköre úgy tétetik fel a' szent Írásokban Jó'sef, ki az ő rossz atyafiai-val nemesen bánt, mint példa úgy ragyog a' régiség setétiben Sokrates, ki az ő Ksantippéjével megtudott lakni haláláig.

Igen sokat tesz utoljára az *erkölcsi jóságra* nézve is, ha békeességben vagynak az Atyafiak edgymással. Istennem: hányszor lettek az atyafiságos villongások temetői az ártatlan erkölcsöknek, hányszor vetemedett a' háborúságok miatt elkeseredett szív olyakra, mikről álmodni sem tudott volna; hanem ha a' bosszantatások által, hányszor romlott el a' Lélek az Atyafiakban, barátokban, ezer meg ezer kísértetekbe esvén az a' tűzben, melyet különböző ingerlések gyújtogattak. Boldogtalanok! ők megbotránkoztak: de jaj azoknak a' kik őket megbotránkoztatták! Legyen meg azomban az atyafiságban az öszvefüggés, edgymásra halgatás: majd tartalék adatuk inkább az erköltselenség' szájába, majd nem lessz szükség a' vétkes kifakadásokra, rágalmakra, áskálódásokra, melyek gye-henuára kárhoztatják a' lelket. Sőt inkább a' békeességes élet virágozván, a' jó házastárs által, megszenteltetik a' rossz, meg szenteltetnek a' tévelygő atyafiak, és a' jó erkölcsök a' szeretetből mint szent törzsekből nőtön nőnek 's virágoznak. Mivel azért az Atyafiságos békeesség az életet nyugodalmassá, a' köz jót előmenetelessé teszi, a' becsületet neveli 's öregbíti, az erkölcsöket formálja: ki nem esmerné meg a' 'Soltár író énekének igazságát: *Imé mely igen jó az Atyafiaknak békeességben való lakások.*

II. Azt is állítja azomban a' 'Soltár író, hogy *gyönyörűséges is az Atyafiaknak békeességben való lakások.* A' miidőnk' bölcselkedői ezen határozatját adák a' szépségnek a' gyönyörűségesnek, hogy az nem egyéb; hanem

a' *különbőléseknék edgységre hajlása vagy igyekezése.* Ki tagadná, már ezen szabás szerint az atyafiságos békes-ségnek szép és gyönyörű voltát, midőn az nem egyébben áll mint a' különböző rokonoknak edgy szent célra, tudniillik edgymás ártatlan boldogítására törekedésükben. De ha innen elvonjuk is magunkat úgy alkotta K.! a' Természet' Ura az emberi szívet, hogy az akármilyen örömet és gyönyörűséget is csak az övéinek kedves társaságukban érezhet legnagyobb tellyességben, és az emberi szívnek ezen természete, köz csak nem minden teremtet dolgokkal 's állatokkal. Elalszik a' tűz a' vele idegenkedő dolgok közt, a' víz csepp elszárad ott hol nedvességre nem talál. Tele marokkal hincsed bár a' cifra fogságban busongó madárnak azon magokat, mellyeknek csak edgy szemecskéjéért is mértföldeket beborongol; rakd tele bátor czukrokkal 's drága étkekkel tömlötze' rostélyait: ki nyögdéssel ő onnan a' sanyarú szabadságra, hol feleivel öszve vegyülve élje az élet' gyönyörűségeit; ilyen az ember is, titkos vonzódás oltatott az ő kebelébe azon föld iránt, melyen született, azon nemzet, nyelv, vallás, és ház iránt, melyben neveltetett, és azon személyek iránt kikkel szorosabban öszve kötöttség. Boldog külföldről is vissza sir lelke az övéihez, mint Jákobé, ki még a' Gozseni boldog földön is arra esküdte meg fiát, hogy holt testét azon Vidéken temettesse el, melyről őtet az éhség hajtotta el; de a' hol az övéinek kedves maradványai nyugovának. Ugy de Keresztyének! kegyetlenül feldulják a' perlekedések ezt a' belénk oltatott gyönyörűséget, ha a' mieinkel nem vagyunk békes-ségben. A' mikor osztán híjjába kínálkozik szívünkben akár mi más gyönyörűség is. Aza' keserű gondolat, hogy minket feleink nem szeretnek, semmi más örömet nem bocsát bé kebelünkbe; hanem mint a' maga törzsökéről letörött ágat a' nap úgy aszal és hervaszt minket. De viszontag ha a' csendes edgyetértés békes-ségben tart minket kedveseinkel, kiknek érző kebelükbe mind örömünket kiönthetjük, mind panasziukat ki sirhatjuk; nem lehet, hogy tiszta gyönyörűséget ne érezzen szívünk, lehetetlen azt nem hinnünk a' mit mond a' 'Sóltár író, hogy *gyönyörűséges az atyafiaknak békes-ségben való lakások.*

Ezen felül bizonyos dolog az Keresztyének, hogy az ember legnagyobb és legtisztább gyönyörűséget e' földön csak Vallásában találhat, tudjuk hogy mind életünkben mind

halálunkban ez a Fő vigasztalásunk, hogy mi nem magunké, hanem a' Kristuséi vagyunk, tudjuk, hogy a' kedves környülményekben a' magunk elbizásától, a' kedvetlenségekben a' magunk elhagyásától ez az őrző Angyal őriz minket. Vedd el tőlem vallásomat; elveszed legfőbb gyönyörűségem', és emberi szerentsétlen sorsom iránt komoly andalgásban busongom által életemet. Már K. ! ezt a' legfőbb gyönyörűséget, a' vallási gyönyörűséget is elfojtják az atyafiságos izetlenségek és háborgások. Mint-hogy tudniillik a' vallási gyönyörűség legtöbbször és leginkább annak gyakorlásának közönséges helyén gerjedez a' szívben, mikor az edgyesített fohászzkodások, edgyütt mondott éneklések és imádságok, és az edgyes szívvel gyakorlott szent foglalatosságok, a' buzgóságot itt fölébresztik: látni való, hogy a' harag, irigység a' visszálkodó atyafiakat vagy elvonják a' közönséges szent helytől, vagy buzgóságukat megzavarják 's Isten előtt gyűlölségesse teszik. A' honnan az Idvezítőről is ilyen parantsolatót vettünk Mát. 5: 23, 24. *Ha a' te ajándékosat az oltárhoz akarod vinni; és ott megemlékezel arról, hogy a' te atyádfiának van valami panassza ellened; hagyd ott az oltár előtt a' te ajándékosat, menj el, és békéld meg először a' te atyádfiával.* De ellenben ha meg van a' 'Soltár írótól említett békesség 's edgyütt lakás: ugyan akkor készen a' szív is a' vallás gyönyörűségeinek elfogadására, és annál tisztább az a' miéinknek társaságukban, minél tisztább szeretettel viseltettünk ő irántuk.

Ezek röviden azok a' hasznok és gyönyörűségek, melyek származnak onnan, ha mi kedveseinkel békességben élünk. Élet' csendessége, köz jónak előmenetele, másoktól becsültetés és jó erkölcsök, ártatlan társasági örömek, vallási gyönyörűség, ezek azok a' mikért igen jónak és gyönyörűségeknak mondja a' 'Soltár író az Atyafiak közötti békességet. Állandó lessz pedig Hívek! ez a' békesség és bomolhatatlan, ha mi egymás iránt a' szeretetnek és igazságnak adóját telyesítjük; ha minden kötelességeinket a' miéink körül véghez visszük: De ha azokkal ellenkezőleg cselekeszünk, magunk fosztjuk meg magunkat a' csendes élet' hasznaitól és gyönyörűségeitől. Kerülnünk kell továbbá a' türelemtelenséget, minden csekélységért az említett hasznokat 's gyönyörűségeket fel ne áldozzuk. *Használni kell az embert, tudni kell azt, hogy nincsen az*

hiba és fogyatkozás nélkül, valamint hogy mi is sokakban meg esünk mindnyájan.

A' mint várjuk hát mi másoktól gyakori esetünk' bocsánatját: úgy köteleztetünk a' mások' hibáinak elengedése. Végezetre bé kell füleinket dugnunk sok beszéd előtt. a' szerint a' mint Pál meg int 'Sid. 12: 15. *Meglássátok, hogy valami keserű gyökér felnevelkedvén meg ne háborítson titeket.* Ugyan is sok villongások' tüzét csak a' pusztá szó szokta meggyújtani, a' nélkül, hogy annak valami valóságos oka volna. *Semmit se vessen meg a' fül, de még se hidjen mindjárt;* ez az intése az ősz régiségnek hozzánk. A' Keresztyén vallás pedig így szóll: Róm. 12: 18. *ha lehetséges, a' mennyire tőletek lehet minden emberrel békeességben éljétek,* Ámen.

www.libtool.com.cn

XII.

A' KERESZTYÉNI BÖLCSESÉG HASZNAL

*Szent Letzke: Péld. 3: 16, 17. Napoknak hosszúsága
vagyon a' Böltseségnek jobján, az ő balján gazdagsá-
gok és tisztességek, az ő útai gyönyörűségnek útai, és
minden ő ösvényi, békességnek ösvényi.*

Böltsesség, óh Keresztyének! be sok ajakakon megfordul ez a' szép szó a' nélkül, hogy az értelem ezt eszmerné, az ember birná! Hányan vagynak olyak, kik a' szór szál hasogató kérdések' fejtegetésükben, az emberi esméret' határait meghaladó tárgyakról formáltt tarka képzelődéseikben böltseneknek tetszenek maguknak, holott pedig az ilyeneket csak *képzelődőknek, rajoskodóknak, legfelyebb elméseknek* lehet tartani? Hányan vagynak, kik azért, hogy a' Tudományok' széles mezején jártasok, némely szép mesterségekben ügyesek, just formálnak maguknak a' bölcs nevezetre? pedig valóságos nevük vagy csak *Tudákos*, vagy a' mi sok, *Tudós*. Vagynak kik a' bölcsesség' szép birókában azért képzelik csak magukat, mert ők a' legszűkebb időkben, a' legdrágább esztendőkhben is tisztességesen el tudnak élni, és mikor mások a' szűkölködés' kegyetlen terhe alatt a' kétségbe eséssel vivnak; ők ezen paizsos férjfiúnak nyilait mosolyodják. De tudják meg ezek, hogy felette nagy külömbség vagyon az *élelmes* ember és a' bölcs között. Jakab. 3: 13. *Kitsoda ti köztetek bölcs és tudós? mutassa meg az ő jó életéből az ő cselekedeteit, bölcseségnek szelidségével!* A' bölcsességnek kezdete, az Urnak félelme, egész állatja pedig vagy valósága, az Isten' félelme szerénti szent és fedhetetlen élet. Áll hát a' valóságos bölcsesség az Istennek helyes esméretében és tisztelteben. *Mutassatok K.! nekem oly embert, ki a' Keresztyén Vallás Tudományból helyes ismereteket szerzett ma-*

gának az Istenről, az emberekről, és e' világról, és a' ki ezen keresztyéni ismérteikhez képest, minden cselekedeteiben a' Jésustól előnkbe adatott szent törvényekre figyelmeztet, mutassatok nekem oly embert, ki úgy viseli magát az Isten iránt, úgy viseli magát az emberek és önnön maga iránt, mint kívánja az Isten, a' Társasági öszve függés és a' maga tiszta haszna; azt fogom én bölcs embernek nevezni, és azt az ő nemes tehetségét, melyel az Istennek igaz tisztelője, az emberi társaságnak emberséges tagja, magának ártatlan boldogítója tud lenni, bölcseségnek hívom. Ez a' bölcsesség az értelemnek fáklya, a' képzelődésnek határ, a' szívnek őrző Angyal, cselekedeteknek törvény, az indulatoknak tartalék, a' tudományoknak és mesterségeknek kormány, az életnek egyenes ösvény. Erről a' bölcseségről írja már ama bölcsesség' fejedelme Salamon, hogy ennek mint valamely mennyei szűznek, ki a' halandók' boldogításukra szállott alá, jobb és hal kezei felől különbözőféle áldások vagynak, a' miket osztogat azoknak a' kik őt tisztelik, és maguknak megszerezni igyekeznek. Azt mondja nevezetesen; *hogy ennek jobján napoknak hosszúsága vagyon, balján pedig gazdagságok és tisztességek, az ő útai gyönyörűségnek útai, és minden ő ösvényi békeességnek ösvényi.*

Jertek Istenfelő Hívek! nézzétek meg ennek az ég' tiszta szülöttének az igaz bölcsességnek uti társait közelebről, és ez a' nézés szerezzen szívetekbe szent kívánságot az igaz bölcseségre, igyekezetet annak megszerzésére, állandóságot annak tartós szeretetére.

1.) Úgy adja hát elő Salamon a' bölcseséget az égnek ezen szeplőtelen leányát mint a' melynek jobbján áll *napoknak hosszúsága*, vagy mivel ez a' képes előadás egyebet nem tesz, hogy az igazán bölcs embert hosszú élettel áldja meg az Isten. Nints különbben K.! Atyámfiain! A' tapasztalás tanítja ugyan is, hogy csalhatatlan igazság az a' mit olvasunk. Ésa. 64: 6. *hogy azért hullunk mindnyájan el mint a' fáknak levelei, mivel a' mi álnokságaink hordanak el minket.* Nem látjuk e' sokszor, hogy az éretlen és bölcsesség nélkül való ifjúság miként rövidíti, sőt emésztí az ő életét a' hijába való mulatozások által? Nem látjuk e' sokszor, hogy a' fajtalanság, bujaság miként vénit meg idő nap előtt sok embereket? hogy a' *dobozódás, mértékletlenség* miként tépi le sok orczáról a' rózsát.

miként mentskolja meg a' titkos bűn a' hajnalhoz hasonló sima homlokokat? Az indulatosság, szelesség, epekedő gerjedelmek, oh hány ezer embereket törölnek ki idő előtt az élők könyveiből. A' világhoz ragaszkodás, ennek veszendő javaiért mértékletlen fáradság, nyughatatlanság, törődés, hány egészséges testet aszal meg és görbit a' föld felé kellete korán, testet melynek sugár termete a' pálmák' és jegenyék' szép fijataljaikkal, ereje pedig a' tölgyfa' derekával látszott vetélkedni? Jól látja K.! és tudja mind ezeket az igazán bölcs ember, és ő mindenben a' mértékletesség' arany reguláját követi, ne hogy valami ilyes rendtelenség által a' neki engedtetett időket fogyasztsa's vesztesse. Régen bebizonyította már azt a' tapasztalás, hogy a' józanság, mértékletesség, indulatokon csendes uralkodás, az élet' legbizonyosabb meghosszszabbítója; úgy de hiszen éppen ebben áll edgy része a' bölcseségnek, hogy tudjon az ember indulatinak parancsolni, mértékletes és józan tudjon lenni: nem nyilván való e' hát ez az igazság: *hogy a' bölcsesség meghosszszabitja a' napokat?* Igaz, hogy sokszor a' mértéket esmerő is elhervad ifjúságában, és megesik, hogy a' legbölcsebb ember is kívül ottan ottan élete' felén; de mennyivel hosszabb még is az ő élete, melyet nemes cselekedetekkel gazdagított meg, mint az oly emberé, ki számos esztendőket élt ugyan; de azokat nem bölcsen számlálta. Hiszen bölcsesség nélkül nem élet az élet, valamely napot e' nélkül töltünk el, azt mi nem éltük, hanem elvesztettük. A' Mathúsálem 969 esztendeinek száma nagy ugyan és csudálkozásra méltó, de még is hosszabb életnek tartom én azoknál az Idvezítő 34 esztendeit, melyek mind a' legnemesebb cselekedetek közt folynak le. Ugyan is, az idő magában mint végzetlen, sem nem sok, sem nem kevés, a' történetek teszik azt hosszabbá vagy rövidebbé. A' mennyivel többet ér hát edgy szempillantásig tartó tiszta öröm edgy egész napi szomorúságnál; annyival becsesebb a' kevés de virtuos élet a' számos de nem bölcsen töltött esztendőknél, 's annyival bizonyosabb az az igazság is, *hogy a' bölcsesség meghosszszabitja a' napokat.*

2.) Azt mondja továbbá K.! Salamon a' bölcseségről, *hogy annak balján vagynak a' gazdagságok.* Itt úgy látszik első tekintettel, hogy ő ellenkezésbe esik önnön *magával*, mert ki a' szent Írásokat olvassa, jól tudhatja, *hogy Préd. 9: 13.* ez állításának ellenére, ugyan ezen

Salamon azt mondja: *Nem a' bölcséké a' kenyér, nem az okosoké a' gazdagság.* De ne felejtjük el K.! hogy ő itt csak panaszkodik a' világi dolgok' folyamatja ellen, a' mi szerént megcsúszik sokszor, hogy az igazán bölcs embernek sanyarú sorsa van a' világon. E' hát ismét azt mutatja, hogy ő azt hitte, hogy úgy kellene lenni, *hogy az okosoké legyen a' kenyér, a' bölcséké a' gazdagság.* Ugyan is, a' valóságos bölcs jól esmérvén az élet természetét, illendően szorgalmaskodik a' világi jókért, azoknak megszerzéséért okosan él az alkalmatosságokkal, megbecsüli azokat, sem a' restséggel, sem a' telhetetlenséggel, sem a' fősvénységgel, sem a' vesztegetéssel magát meg nem csalja: hogy ne volna hát neki elegendő gazdagsága? hiszen maga Salamon a' ki az Istentől akarmit kérhetett volna, *nem gazdagságot, hanem bölcseséget kért;* mert tudta, hogy ha azt megnyeri, ugyan az által gazdaggá is lehet, a' minthogy az akkori időben élt Fejedelmek közt tsak ugyan leggazdagabb is volt ő. Azt ugyan nem tagadom, hogy sokszor az igazán bölcs embernek, a' ki iszonyodik mást megcsalni, a' ki megadja mindennek a' mivel tartozik, és gyűlöli az egyenetlen utakat a' világi jók' keresésében, nincs annyi gazdagsága, mint amaz álnoknak, kinek erős lelke nem borzad kitékerni más kezéből a' kenyeret, elhúzni kegyetlenül azt mástól, a' mit az igazság és szeretet oda engedni parancsol, és a' kinek mind edgy, szabados vagy nem szabados, illendő vagy illelen, szép avagy éktelen módon jött é be a' jövedelem a' házba. De azt is tudom, hogy a' *bölcs embernek tiszta keresménye,* bár ha kevés is, mindig *jobb az Istentelennek temérdek gazdagságánál.* Mert nem átkozza azt senki az ő kezében, hanem békességben él ártatlan munkája' gyümölcsével, midőn a' csalárd és igazságtalan gazdagnak mindig attól kell félnie, hogy a' szűnnyadozó Igazság felébred, és boszszút állva hordatja ki a' hamis mammont házából. Nem hijába mondotta azt K.! bölcs Salamon a' Letzkében, *hogy a' bölcsesség, bal kezénél gazdagságok vagynak.*

3.) Ugyan ott vagynak pedig a' Szent Leczke szavai szerént *a' Tisztességek is.* Vagy a' mi értelme ezen képes előadásnak, az igazán bölcs embert tisztességgel áldja meg az Isten. Tökéletes igazság e' Keresztyének! Mert a' bölcseségnek egyedül csak magának adatott e' földön jutalmul a' Tisztelet. Megengedem, sőt tudom, hogy

a' bolond gazdagnak lehetnek bizelkedői; de tisztelői nincsenek. Ama Tudós, ki a' történetekkel telyes tudományok' Tárházából tud elő hozni őt és újjat, ki éppen oly jártas az égen mint a' földön, ki a' tenger' homokjait és az égnek csillagait méregeti, megnyerheti, hogy az emberek őt csudálják, de ha bölcsesége nincs, ha sem Istenre sem emberre nem hajt; hanem csak a' maga tudományának bálványoz: tiszteletet ugyan senkitől nem várhat. Ama derék művész kinek faragó vésői alatt a' durva kövek megelevenednek, mestersége által a' lehetetlenek is lételelednek, bűbajos hangszere hangjaira a' szívek most elolvadnak, majd felgerjednek, okozhat ügyességével bennem bámúlást; de tiszteletemet csak akkor nyeri meg: ha megtudom, hogy a' mellett emberséges bölcs ember is egyszersmind. Itt van edgy hatalmas uralkodó, ennek szava hasonló a' menydörgéshez, mely a' vidékek' rettegtesükre harsog, szájában van a' sorsokat elhatározó ítélet, kezében az igazgató pálcza, amott van edgy győzódelmes Hadvitéz, kinek széles melljén érdemkeresztek, és a' bajnok szív' czifra jutalompenzei csillognak, maga a' halál csörög felkötve oldalán, meghunyászkodunk ezek előtt a' földi istenek előtt, félünk ezektől: de ugy é, hogy mind addig nem tiszteljük őket valamig azt meg nem tudjuk, hogy benne az erő, a' hatalom a' szelid bölcseséggel, kigyói okosság, galambi szelidséggel van öszvepárosítva? Ám legyen azonban valaki szegény, a' tudományokban, mesterségekben járatlan, és alacsony sorsú: de ha ő e' mellett igaz bölcsesége szerint az Istenhez tisztelettel telyes, az emberekhez egyenes szívű, maga iránt okos szeretetű: lehetetlen, hogy őt' ne becsüljük. Sőt K.! olyan a' bölcseség, hogy még az ellenségeket és az irigyeket is tiszteletre hódítja ez, és mint a' nap még az előtte álló fellegeket is megaranyozza fényességével. Tudom én azt, hogy sokszor porban hever az igaz érdem, néha a' gyávaság, néha az emberek' háládatlansága, néha az Isteni gondviselés' bölcs igazgatása miatt: de a' mellett, hogy ez ritkán történik, az is bizonyos, hogy sokszor az igaz bölcseség hijába vonja félre magát szép szemérmességével a' becsület elől, mert a' tisztelet felkeresi az igaz bölcseségű Cincinnatust az eke-szarvánál is a' mezőben, megkeresi Jó'sefet a' tömlöczben, Dávidot a' pásztori kunyhóban, és fejébe teszi véletlenül.

az érdem koronát, mivel a' bölcsesség' bal kezénél áll a' Tisztesség.

4.) De mit mond még Salamon a' Szent Leczkében a' bölcseségről? Vegyük csak eleven figyelmetességgel. Azt mondja: *hogy annak útai gyönyörűségnek útai.* Világ' fiai! kik az igaz kegyességet valami fekete vérű Remetének képzelitek, ki még a' mósolygást is megtiltja az embertől, ki szüntelen csak szent könyvek' olvasásával, imádsággal akarja az elmét gyötreni, megköltözvén a' gyönyörűségek után készülő lélek' szárnyait, keljeteek ki e' ti hibás gondolatotokból, adjatok kezet a' bölcseségnek, *annak útai gyönyörűségnek útai.* Nem, hogy számkivetné ez az életből a' gyönyörűséget, sőt ez annak forrása, és nincs gyönyörűség e' világon, hanemha a' bölcsesség által. Megengedem én, hogy édes a' megtiltott fának gyümöltse, és gyönyörűséggel eszi azt a' megcsalatkozott halandó: de meddig tart annak édessége a' szájban? bizony csak addig, míg a' számot kérő' nagy szava nem hallatszik a' kertben, azután pedig félelem, nyughatatlanság gyöttri a' miatt a' szívet. A' gyermek, míg a' bölcs atyának tanítását és az okos anyának parancsolatját megőrzi, vigan jádzik a' porban és csak addig érez gyönyörűséget gond nélküli életében: de mihelyt attól eltávozik, a' fenytő veszsző sírásra fakasztja őt'. Ifjú! míg erkölceid fedhetetlenek, szentek, tiszták: addig olyan vagy te neveltetésed' falai közt, mint a' csinos virág, mely a' kertnek ékessége, de ha erkölceid megfertéztettek: mintha ez a' virág tövéből felszakasztatnék, fonnyadsz, hervadsz, ifjúságodban. Emberek! Öregek! úgyé hogy míg a' bölcsesség vezérli kimeneteleket, és bemeneteleket, nints addig baj a' házbán, nints szomorúság a' szívbén; hanem az életnek édességével és szeretetével telyesek érzéseitek; ellenben a' vigyázatlan lépések, a' bölcsesség nélküli cselekedetek megszomorítják a' szívet, meguntatják az életet, és a' házbán unalmat szereznek a' léleknek! Hidjuk el K.! hogy a' bölcsesség' útai a' gyönyörűségnek.

5.) Ugyan ezen fán, t. i. a' bölcseségen terem még, az életnek ama drága gyümöltse is a' békesség. Mert K.! háboroghat é Istenével, ki ő Felségének igaz tisztelője? Az élet viszontagságai, az idő' és a' szerentse' kedvetlen változásai, fakaszthatják é az oly embert zúgolódásra, ki a' Istent tartja világ' bölcs igazgatójának? Aggódhatik

e' szerfelett a' jövendőkről ki az Istenre bizza a' maga dolgait? Nyúghatatlan e' annak lelki esmérete a' ki azt soha meg nem sérti? Az emberek is K.! oh mely keveset háborgatják azt, ki azokat nem bántja, és azok eránti kötelességeit telyesíti! Ha ok nélkül bántják is a' bölcset igazságtalan vagy tudatlan ember társai, oh, mely hamar nyújtja kezét azoknak a' megbékélésre a' nemes megengedés és szíves megbotsátás által.

Ismerjétek meg hát K.! a' bölcseséget mint az élet' meghosszabítóját, gazdagítóját, becsület megszerzőjét, az igaz öröm és gyönyörűség' megadóját, és a' békesség' tiszta forrását. És ha ily drága kincsek' kútfeje a' bölcsesség: igyekezzünk bölcsek lenni, figyelmezzünk mindenben az Isten' Törvényeire, mertez az igaz bölcsesség, és szokszor esedezünk szívünkben az Istennek: Uram! minket tégy bölcsekké, tégy szentekké, Ámen.

www.libtool.com.cn

XIII.

A' KERESZTYÉNHEZ ILLÓ TAKARÉKOSSÁG.

Szent Leczke. Ján. 6: 12. *Szedjétek fel a' maradék darabokat, hogy semmi el ne vesszen.*

Minden tudja közölünk K.! hogy Édes Idvezítőnk akkor adta ezen parantsolatot, midőn öt ezer embert öt árpa kenyerekkel jöltartott. De valyon miért szedette ő fel az elhullott morzsalékokat? mi szüksége volt annak a' maradék darabokra, ki a' vizet borrá változtathatta, a' kevés kenyeret ily csudálatosan megsziporithatta? Talán nem bizott már többé ezen mindenhatóságához? Talán csak pusztá magamutogatásból cselekszi ezt, hogy annál inkább kitéssék mennyire megsziporodott az öt kenyér, melynek csak maradéka is tizenkét kosarakat töltött meg? Oh K.! ne gondolkodjunk ily alacsonyan a' Jézusról, kinek minden cselekedete Isteni cselekedet, minden szava lélek és élet, minden élete edgy követésre méltó példa élet volt e' világon. Azt akarta ő tudunkra adni a' maradék darabok' felszedésükkal, hogy minden ember köteles az Isten' áldásait megbecsülni, hogyha szinte megsziporodnék is valakinek kezében a' kevés, és a' szerentse pazarlva szórná is valakire ajándékait, még se felejtse el azoknak hasznukat, becsüket, szerzőjüket. Tékozlók! ti emésztő tüzei az Isten' áldásainak, ti, kik alig várjátok, hogy az áldást, vesztegető kezetekbe vehessétek; már szükségeket teremtetek a' semmiből, bajokat gondoltok, hogy azokra az esztendőre valót edgy nap elfecséreljétek, a' kik az apróbb jövedelmekkel nem gondoltok, míg a' nagyobbakat pusztítjátok! a' ti lelketekre szállott a' Jépus, midőn azt parancsolta: *Szedjétek fel az elhullott morzsalékokat.* Fősvények! ti eleven temetői, koporsói a' pénznek! ti telhetetlen vermai

a' jövedelemnek, háládatlan elásói az Isten' talentominak! kik zsugori kezekkel kapargatjátok fel még onnét is a' morzsalékokat, a' honnét másnak kellene azokat felszedni, de a' kiknek földhöz ragadott kemény szívetek, sem másnak nem engedne abból csak legkisebb morzsát is, sem magatok nem mérészeltek abból tisztességesen élni elzárván azt mind magatok, mind mások elől, néktek mondotta a' Jéhus, hogy úgy szedjétek fel a' morzsalékokat, hogy semmi abból el ne vesszen; hanem a' maga természeti rendeltetéséhez képest minden áldást fordítsatok magatoknak, és embertársaitoknak hasznára. A' világi jóknak megbecsülésüket, azoknak tulajdon rendeltetésükhöz mért okos használásukat, vagy is a' jó gazdálkodást, a' keresztyéni takarékossgot akarta hát Édes Idvezitőnk kötelelességévé tenni mindennek, midőn ezt parancsolta: *Szedjétek fel a' maradék darabokat, hogy semmi el ne vesszen.* Értekezzünk mi is K.! ez orában a' tisztességes életnek ezen Talpkővéről a' jó gazdálkodásról, takarékossgáról, lássuk-meg ennek természetét, és ennek követésére az indító okokat.

1.) *Micsoda hát a' Keresztyénhez illő Takarékossg?* Nem egyéb ez, hanem keresztyéni erény, melyel az ember vagyonait, melyekhez Isten Törvénye szerint jutott, gondosan 's tisztességesen megtartja, azokat csak a' szükséges végekre használja, és vigyáz, hogy semmi azokból el ne vesszen. Akármilyen vagyonnal birjon az ember e' világon, azt a' végre teremttette, és adta az Isten, hogy abból szerezzen az ember magának gyönyörűséget és tápláltatást, és edgyszersmind juttasson abból más embertársainak is bizonyos részt, azoknak gyönyörködtetésükre és tápláltatásukra. Mert senki nem egyedül magáé e' Világ; hanem Hazájáé, Edgyházáé, Háznépéé, barátié is edgyszersmind, és a' maga boldogsága' munkálkodásával, ezek hasznuknak munkálkodását is ki ki köteles öszvekötni. Ezt a' szent célt tartja hát maga előtt mindenkor a' Keresztyén takarékos, gondosan felszedi hát ő azokat a' jókat, a' melyeket ezen célra alkalmasoknak itél, és azoknak hűségesen gondjokat is viseli, és mint bölcs sáfár azokat használja alkalmas időben. Távol jár a' Keresztyén Takarékossg, mind a' fősvénységtől, mind a' vesztegetéstől.

A' fősvény, szüntelen szedegeti a' morzsalékokat, szüntelen nyughatatlankodik azoknak gondjok miatt: de azokat sem maga' sem embertársainak hasznukra nem fordítja. A' vesztegető a' miye van azt edgyszerre akarja elhasználni. A' takarékos ellenben a' szemes szorgalom' és gondosság' gyümölsét elosztja, hogy jusson abból mindennek a' kinek szükség és illendő, és még is maradjonabból.

A' fősvényt szüntelen jövődők' félelme emésztvén a' jelenvalóval nem él, a' vesztegetőt a' jelenvalók megvakítván jövődőre nem tekint. A' takarékos ellenben mind a' bévétel', mind a' kiadás' mértékét jól esmeri; ezt amához mérseikli.

A' fősvény imádja bálvány gyanánt a' kintset, és ezt mondja az Aranyinak: *Én bizodalmam!* A' tékozló nem esmeri annak becsét, és hidegen elszórja. A' takarékos ellenben sem többre, sem kevesebbre nem becsüli vagyonját, mint a' mit az ér.

A' fősvény hasonló az oly utazóhoz, ki utra valóval terheli meg magát, és elébb lerogyik az alatt, mint sem más szűkölködőnek nyujtna belőle. A' tékozló semmit sem akar az utra hagyni, és mi csuda ha nem sokára megszorul? A' takarékos illendő uti készülletekkel utaz. Mikor pedig így öszve mérem a' jó Gazdát a' fősvénnyel és vesztegetővel, távol légyen hogy abban a' hiedelembe volnék, 's másokat is abba akarnék tenni, hogy mihelyt valaki nem fősvény, vagy nem vesztegető, már annál fogva jó gazda vagy takarékos volna. Szép dolog ugyan csak az is, ha valakiben ezen bűnök közül edgyik sins meg: de még nem az a' szép erény, mely a' szent Leczkében ajánltatik. A' keresztyén takarékos a' mellett, hogy sem el nem ássa, sem pedig ki nem szórja keresményét, éppen úgy serénykedik azt nevelni, mint a' hogy igyekezik azzal magának és másoknak hasznára élni. Edgy szóval olyan ő, mint az a' szolgál, a' ki az ő Urától illetén helybe hagyó dicséretet vett a' reábizattatott Talentomokkal tett okos kereskedésért: *jól vagyon jó és hív szolgám; kevesen vóltál hív, sokra bizlak ezután 's a' t.* Mat. 25: 20.

Ezeket előre megjegyezvén a' keresztyénhez illő takarékoságról, minden ember tudja meg, hogy ezen szép és hasznos erény' követésére erős köteleztetése van. Kötelez a' takarékoságra minket.

1.) *Elsőben is az Isten eránt tartozó tisztelet.* Ezek a' világi jók K.! melyek az emberek' gyönyörűségükre és hasznokra szolgálnak, mind az Isten munkái és ajándéki. Az ő hatalmas *légyen* szava hozta elő ezeket mind a' semmiből, az ő atyai szeretetét adott ezeken nekünk birodalmat. Meg kell hát ezeket becsülni a' szerzőjökért, meg kell ezeket takarítani a' szeretetért, melyel az Isten azokat nekünk ajándékozta. A' ki az én munkáimat nem becsüli engemet nem becsül az. A' ki az én szeretetemnek zálogát, az én szívem' ajándékát meg nem takarítja: nem gondol az én velem, vagy utálatos vagyok én ő előtte. Ha hát valaki ezeket a' világi jókat meg nem takarítja: az bizonyosan vagy nem esmeri azoknak szerzőjököt, vagy nem gondol azzal, vagy megutálta azt. Tudd meg azért te pazérló, te hohéra javaidnak! hogy midőn te a' mértékletlenségre 's haszontalan bujálkodásra és kényelmességre könnyen kihányod a' szeretet' Istenének ajándékait, nincs te benned semmi Isten eránt-viseltető szeretet 's tisztelet, és nem ok nélkül ostorozand meg tégedet az ő munkáiban általad megutáltatott Isten, szeméremnek rongyaival, szorongató szűkölködéssel, orcza pirulás' és koldulás' kenyerével, nem ok nélkül fogja nem sokára bévetni meljedbe a' szivedet rágó éles gondot, mely téged még aludni sem hágy; hanem éjjel nappal ezen mardosó kérdéseivel nyughatatlankodtat: *mit egyél, mit igyál, mivel ruházkodjál.* Tudd meg te is fősvény! bálványozója jószágodnak, kit minden kimenő fillér koporsóba taszit, minden bejövő fillér ismét életre hoz, tudd meg, hogy midőn te Isten gyanánt imádod kereszményedet, nem a' jöltévő Istent szereted: hanem a' jó téteményt, nem az Ajándékozót; hanem az ajándékot imádod, és hasonló vagy az olyan álnok Mátkához, kinek szive repes, midőn a' néki adatott gazdag jegyet meglátja, azomban gyűlölséges jegyesének szeretetére hamisan esküszik meg. Tudd meg, hogy edgy éjszaka megkéri lelkedet, és leesel kintseid halmaról, és úgy szállasz alá a' sirba, mint a' ki a' becsületes életet nem is esmerted. Mi pedig Atyámfiai! kik mindnyájan a' Keresztyénhez illó Takarékosagra igyekezünk; mivel tudjuk, hogy minden jó adomány, és ajándék onnan felül az Istentől száll alá: tiszteljük az Istent még az elhullott morzsalékokban is, csókoljuk a' Mennyei Atyának jöltévő kezeit legkissőbb áldásában is, szedjük fel azokat *szorgalmasan*, takarítsuk meg azokat gondosan, használ-

juk azokat okosan; mert az Istent tiszteljük akkor, mikor azokat megbecsüljük. Kötelez is erre minket

2.) *Még a' magunk és miéink eránt tartozott okos szeretet is.* Magának s feleinek veszedelmére jár az, ki meg nem takarítja a' maga vagyonyait; hanem vagy kihánnya azokat szükségtelenül, vagy fősvény markába szorítja, hogy senki hasznukat ne vehesse. A' tapasztalás tanítja ugyan is, hogy a' legnagyobb gazdaság is elfogy takarékoság nélkül, hogy a' leggazdagabb keresményt is érhetik véletlen változások, nem várt veszedelmek. A' mikor osztán békövetkeznek a' hét kövér esztendők után a' hét szűk esztendők, és eljő a' mindenre reávevő szükség utitársával a' sárga éhséggel, béviszi a' tékozló házba a' lélek' betegségét a' tünődést, elküldi a' vesztegetőt, amaz Evangyeliomi tékozló fiúval a' barmok közé, hogy nem emberi étkekkel töltse meg magát. Nem facsarnak é ilyenkor vérkönyveket szemeiből a' háznépnek szerentsélen tagjai, kik tékozlásának keresztje alatt sirnak rinak. Nem ejti e' őt kétségbe minden kenyeret kérő szó? Nem küldi é őt a' föld alá a' szégyen, midőn a' szemrehányásokat hallja, melyek őt teszik okúl abban, hogy edgy egész ház a' gyilkos szükség' kegyetlenkedései közt győtrődik? Éppen ilyen állapotban van pedig a' fősvény ház is. Mert mindedgy, akár elásattassék a' Talentom a' házban, akár kivetessék abból. Óh tékozló! nem arra való a' pénz, hogy elköltsük; hanem hogy vegyük hasznát. Fősvény! nem arra való a' pénz, hogy elásuk; hanem hogy vegyük hasznát. Nézzük meg azért K.! éles szemekkel, hogy hova teszük azt, a' mi kezeink közt van, kövessük a' keresztyénhez illő takarékoságot, mert magunkat és a' miéinket szeretjük akkor, mikor az Isten' áldásait megbecsüljük, és azokkal okosan élünk. Annyival is inkább; mert éppen így kötelez erre minket

3.) *Utoljára a' mi ember társaink eránt tartozott szeretet is.* Ugy vagyon K.! Megkeres ugyan is minket ez a' Haza, a' mely oltalmazója békességünknek, megkeres minket a' Vallás melly kezet fogva a' Hazával javunkat, boldogságunkat eszközli, megkeres mind kettő, a' maga jussáért minket, eljő mi hozzánk Egyház mely az ártatlan erkölcsöknek őrállója, a' vigasztaló Hitnek fentartója, eljő mi hozzánk a' közönséges Társaság ez a' Helység vagy Város, mely boldogságunk' munkájának szövetséges Tár-

sa, eljönek barátink, kik számot tartanak emberségünkre, eljönek vérszerént való tehetetlen Atyámfiai, a' szegények, a' kiknek részüket nálunk tette le a' 'Természet' ura, hogy azoknak annak idejében azokét adjuk által. Ezek mindnyájan megfognak minket bizonyos időben keresni részükért. Hogy állunk elő, hogy ha azt a' tékozlókkal vagy elköltjük, vagy a' fősvényekkel eltitkoljuk? Ezzel a' felelettel, ezzel a' sovány eligazítással bocsátjuk é előket: *Nem adhatok, mert magamnak sints.* Gonosz Sáfár! ki adta az Isten neked a' magadét, kiadta a' Vallásét, kiadta a' Hazáét, ki adta a' szegényekét. Miért nem szedted fel azokat? vagy ha felszedted, hova tetted? Elvesztegetted? add oda hát most a' magad részét, elástad? vedd elő, mert különbben bosszút kér rád a' Haza, a' Vallás, a' te barátid, és a' szegények. Mivel hát csak az alkalmazatos Társasági kötelességeinek tellyesítésükre, a' ki megtakarítja vagyunkait; ne hányd ki oh K.! pénzedet ok nélkül; hanem a' hol kell, a' hol illik, mutasd meg azzal emberségedet; mert valamint te is ezt kívánod másoktól, úgy mások is ezt kívánják meg igaz jusszon tőled.

Keresztyén Atyámfiai! ne felejtsük el hát soha is azt, hogy a' Keresztyénhez illő takarékoság, Talpköve az Isten iránti tiszteletnek, a' magunk' és ember Társaink boldogságának. Ez a' gondolat szerettesse meg velünk ezt az erényt, e' vétesse azt velünk munkába, ez erősítsen meg abban minket mind a' koporsóig, hogy annak idejében mint hiv sáfári az Istennek bévitessünk urunknak örömébe, Ámen.

www.libtool.com.cn

XIV.

A' KERESZTYÉN HÁZI GAZDA' KÉPE.

Szent Léczke. A' 128-dik 'Sóltár egészen. „*Boldog ember a' ki féli az Urat, és a' ki az ő útiban jár, a' te kezeidnek munkáját eszed, boldog léssesz és jól léssen dolgozol, a' te Feleséged mint a' Termő Szőlő a' te házában, a' te fiaid mint az olajfának ágai a' te asztalod körül. Imé így áldatik meg a' férjfiú a' ki féli az Urat. Megáld Téged az Ur Sionból, és meglátod Jerusalemnek javait életednek minden idejében. És meglátod fiaidnak fiait, és az Izraëlen való békéséget.*”

Nincs K.! e' földön nagyobb áldása Istennek, mint edgy jól rendelt Háznép' boldogsága. Középszerű gazdagság, mely a' tiszteséges élet' alapja, nyájas szeretet, mely az élet' fűszere, áldott békesség, mely a' boldogság' aranyláncza: ah! e' három földi kincsek csak a' jó Háznépek közt találtathatnak fel edgyütt véve: Ném fogy meg az igazak' házukban a' szorgalom' kedves gyümölcse, hanem napról napra találtatik ott a' mi szükséges. Itt dicsérik meg a' Házi Aszszonyt, ki az egész Háznép' szemfénye, már a' kapukban cselekedetei, itt nevelkednek az Atya' reményei, az Anya' örömei, a' következő emberek a' szép magaviseletű gyermekekben, itt néznek szüntelen a' szolgának szemei az ő Urára, itt figyelmez mindenkor a' szolgáltató az ő Aszszonyára, itt törekednek a' házi társaság' kissebb 's nagyobb Tagjai, mint az órának különbféle kezei ugyan azon edgy szent célra t. i. edgymás' ártatlan boldogítására. De K.! kicsodák az ily házi boldogság' talpkövei? Isten után egyedül a' bölcs és jó Házi gazdák. Ők az egész Ház' oszlopi, ha ők erősen állanak, mozdul-

hatalan az, ha ingadoznak, romlásához készül az egész épület. A' valódi Házi Gazda, olyan a' maga házában, mint az Anya méh a' mézelő bogarak közt, mint kötél a' kévén, mint kormány a' hajón. A' honnan a' 'Sóltárt Író is midőn leírja a' Szent Leczkében a' Házi boldogságot, a' második és harmadik versekben azt állítja: *hogy a' Férfiú így áldatik meg Istentől, a' ki féli az Urat.* Mivel azért ebben a' 'Sóltárban az Istenfélő férfiú tétetik a' Házi boldogság' talpkövének; de a' tapasztalás is azt tanítja, hogy jaj annak a' Háznak melyben a' Gazda, vagy esmeretlen, vagy hűségtelen kötelelességeiben: most midőn a' bekövetkező nyári napokban megbokrosodnak 's nehezednek a' Házi Gazda' gondjai: le akarom rövideden rajzolni előttem a' *Keresztyén Házi Gazda' képét.* Vessetek erre edgy tekintetet *Ti Igazgatói a' Háznak,* és ismerjétek meg magatokat, nézzétek meg ezt *Ti Házi Asszonyok!* kik ezeknek segítők vagytok, ti gyermekek! kik házi gazdák lesztek, cselédek, kik azoknak kormánya alatt vagytok, és tanuljátok a' Keresztyén Házi Gazdát illendően megbecsülni.

Mindenkor józan elme, emberséges szív, munkás szorgalmatosság, gondos Takarékoság, Vallás eránti buzgóság ezek azok az öt erények, melyek a' Házi Gazdát Keresztyén Házi Gazdává teszik, és éppen ezekbe akarom én is őt' előtökbe állítani.

1.) A' mindenkor jelen lévő *Józan értelmet* teszem én a' Keresztyén Házi Gazda' czimeréül. Értellem! Okosság! Ész! 'Te az ember' koronája, Isten' képe a' poronn! hol vagy te szükségtelen az embernél? bizonyára csak ott, hol az ember többé nem ember. Ha képzelhetjük az embert oly helyezettetésben, melyben neki nem kell embernek lenni: képzelhető az észnek szükségtelen volta is. Ellenben, valamig ő ezt a' nevet viseli, addig méltóságáról lemondás nélkül az eszéről soha lenem mondhat. Ámbár pedig e'szerént nincs oly élet, idő, 's állapot melyben embernek okosságára szüksége ne volna: mindazáltal bátran mondhatom, hogy a' Házi Gazda' sorsa az, melyben legnagyobb szüksége van embernek eszére. Rendnek kell lenni a' Házi Gazda' Házában, rendnek a' javakban, rendnek a' foglalatosságokban, mert minden dolgoknak lelke a' rend. Ugy de ki alkotója a' rendnek, hanemha a' jó belátású elme? *Megkell tartani a' vagyont, és gondjokat kell viselni a' javoknak: de nem csinálnak e' azok ész nélkül szaronyakat*

maguknak? Szaporítani kell ezeket; de ez csak a' jövedelem kútfejeit kikereső, és a' szerencsét bölcsen megragadó okosság' munkája. Hát a' nevelés, a' házi gazdához kötött személyek' erkölcséire való felvigyázás és gond, micsoda értelembeli józanságot, és elmésséget kíván? Te teszed osztán kezedet erre a' szent munkára balgatag! ki hasztalan gondokkal, hivalkodással, vagy mértékletlenség-gel szoktad elfojtani elmédnek tisztaságát. Szerencsétlen Házas Társak! Szegény gyermekek és leányok! nyomorúlt cselédek! kiket a' sors bölcseség nélkül való házi gazdára kárhoztatott, mindég veszedelemben forognak a' ti javaitok, erkölcséitek, és boldogságtok. Ellenben néz-zük meg csak az értelmes Házi Gazdát, mit csinál annak házában az ész, milyen gyönyörű öszvefűggés, öszvehangzás és edgyesség uralkodik ott a' házi társaság' tagjai között, milyen kelemetes rendben állanak a' javak, hogy oszlanak szélt innen mindennap a' házi tagok a' különböző és öszvesereglett munkákra, hogy jut ki innen mindenféle kötelességre a' telyesítő, mert a' *Házi Mindentudó* bölcsen kiosztja azokra az övéit. Nincs ő rá panasza a' Hazának, az Edgyháznak, a' Közönségnek, sem a' SzentHázasságnak, sem a' barátságnak, dicsérik őt a' kertek szint-úgy mint a' szántó földek, a' rétek nem különben mint a' szőlőnek minden tükéi, nyájasan tekintnek ő rá a' házi állatok, mert a' józan ész mind ezek között edgy földi *mindenütt jelenvalóvá* teszi őtet. Ha baj éri a' házat: mely hirtelen készen van ő nála az orvosság a' balsam, ha megháborodik a' ház: mert óhatatlan, hogy a' békételenség' lelke még a' legszentebb küszöbökön is néha néha be ne lépjen: mely hirtelen vissza jó ennek okossága által annak békesége. Mint ama hajdani Fejedelmünk, ki az ellene pártot ütött Táborot edgy vesszővel minden vérontás nélkül vissza hozta az engedelmességre, vagy mint az Idvezítő, ki a' szeleket megdorgálta és azok elhalgattak: úgy a' bölcs gazda is edgy nemes elmésséggel csendességet szerezt maga házában. És éppen ezekért, midőn mások a' munka nélkül való kevés időt elmét tompító mulatásokra tékozzolják, ő vagy nemes Társaságot keres, vagy bölcs tanítások olvasására és halgatására adja magát, hogy így elméjének tisztaságát fentartsa és megőrizze, jól tudván Salamonnak szavát: *hogy a' bölcsesség által építetik a' Ház*. Midőn pedig a' Keresztyén Házi Gazda' legelső czímerének a' Józan Erköl-

met teszem: távol legyen, hogy a' csupa élet bölcseséget javasolnám, mert

2.) Mindjárt második megismertető jelül az *emberséges szívet* kívánom, s az Evangéliom is azt kívánja meg ő tőle. Nem áldás, hanem átok és óstor a' jó ész, jó szív nélkül. A' Házi Gazda is e' nélkül veszedelmes, maga szerető, ravasz, önnön hasznát leső. Senki se merészseljen az olyan házzal esmeretséget vetni, melyben a' Házi gazdának elméleti Talentoma ismeretes, jó szíve pedig nincsen. Tekervényes csatornák vagynak csinálva az ilyen Ház körül, hogy azokon az idegenek' javai mind a' csalárd gazda' ládájába folyanak be. Álnok töröket, leseket és hálókat fedez itt a' szép szín melyek megcsalják a' vigyázatlant. Vigyázatok az ilyen ház mellett ti szomszédok! atyafiak! edgy feneketlen barlang vagyon mellettek, melybe minden jószágaitoknak be kell esni; de a' melyből soha semmi vissza nem jó, hanemha a' veszekedésnek és otsmány perlekedésnek ördöge jár ki ottan ottan. Reszkessetek az ilyen ház' hideg kilincseire tenni kezeteket ti szegények! ügye fogyottak! útonjárók! A' szeretetlenség lakik itten, mihelyt megnyílik az ajtó; legottan a' keserves szemre hányások támadják meg az üres kezű idegent, nem megvigasztalt, hanem kiveresített orczát viszel az innét. Nem látjátok é mint kerülük azt a' házat a' napszámosok, cselédek? mert tudják, hogy megérdemlett bérüket vagy tisztességes tápláltatásukat ott kellene nékiek hagyni, *hogy a' falak közül kiáltsanak az égre.*

Nem ilyen K. Hivek! nem ilyen a' Keresztyén Házi Gazda. Az ő emberséges szíve azt cselekeszi, hogy a' milyen szemes ő a' jövedelem ártatlan kútfejeinek kikeresésében: szinte oly vigyázó legyen, hogy semmi tisztátalan keresmény az ő házába be ne menjen, és az igazságot soha semmiben meg ne sértse. Nem a' kerítésig terjed az ő szeretete, hanem azon kívül szomszédin és atyafiain kezdván, kik ennek munkásságával leginkább dicsekednek, elhat az emberiség' határáig. Bátran folyamodnak hát ő hozzá a' szegények, tudván, hogy ha egyebet nem találhatnak is; jó Tanátsnak, és vigasztalásnak beszédét bizonyosan fognak hallani az emberségestől. Mint amaz ősz Régiségnek emberséges Gazdája Ábrahám, kiről azt olvassuk 1 Mos. 18., hogy ama három idegen Férjfiakat *így szólította meg: Jó Uraim! ha kedves vagytok előttem,*

*ne kerüljetekek el engemet, kérlek, hadd hozzanak edgy kevés vizet, mossátok meg lábaitokat, nyugodjatek e' fa alatt, azon közben hozok edgy darab kenyeret is, és erősítétekek meg étellel a' ti szívetéteket, azután úgy menjetekek el: ily érzékeny nyájassággal viseltetik a' Keresztyén Házi Gazda az idegenekhez. Kiadja ő az igazságos illendőségig Cselédjeinek érdemlett bérüket, sőt sokszor úgy cselekszik mint amaz Evangyéliomi Gazda, ki emberséges szeretetének megmutatására annyit fizetett a' későbbben érkezett munkásoknak is, mint azoknak, kik reggeltől fogva dolgoztak. A' honnan, nem is azt mondják mások az ő látására: *Ni, mint meghízott a' máséból: hanem ujjal mutatván rá, a' Szent Leczkéből így szóllanak: imé, így áldatik meg a' férjfiú, a' ki féli az Urat.* Lehet azonban valakinek bölcsesége s emberséges szíve is edgyszersmind, de ha mind ezek mellett ő tunya, heverő, a' munka kisír kezéből: méltatlan a' Keresztyén Házi Gazda' nevére. És éppen ezért kívántatik meg a' Keresztyén Házi Gazdában*

3.) *A' szorgalmatos munkásság is.* A' munka és foglalatosság a' Test' és Lélek' edgyik táplálója. Mint az álló viz megbűszhődik; úgy a' dolgoztalan testnek romlani kell, és mint a' sűgártalan Tömlöcz' fenekére lánczolt rab, olyan az a' Lélek, melynek tehetségeit a' lomhaság lekötötte. — Ellenben megszaporodik a' megiszolgált és igazán megérdemlett kenyér' tápláló ereje, kétszeresen édes az a' gyümölcs, melyet a' kéz tulajdon munkásságáról szakaszt le, ujj éltnek kútfeje az az álom, melynek lágy kebelébe a' haszfos fáradság fekteti az embert. A' Gazdaság pedig szorgalmatos munkásság nélkül nem is képzelhető. *A' ki a' hideg miatt rest léven nem szánt, koldul az aratáskor és semmit nem talál.* Péld. 20: 4. Salamon, így szóll a' dolgoztalanhoz: „*Eredj el a' hangyához oh te rest! nézd meg az ő útait és tanulj, holott őneki nintsen vezére, igazgatója, avagy Ura, még is nyárban szerzi meg az ő ételét, megszerzi aratáskor az ő eledelét, oh te rest, meddig fekszel? mikor kelsz fel a' te álmodból, miglen fekszel kicsiny álmódokkákkal, kicsiny Szunnyadással, kezeidnek kevés össze kaptolásával, azon közben eljő, mint a' gyors úton járó, a' te szegénységed, és a' te szűkölködésed mint a' paisos férjfiú.* Péld. 6: 6—11. Vég pusztulásra mutató gyászba boruljanak falaid oh Ház! mikor Urad munkáilan, sirjatek, és fohászkodjatek háznőpekk! ha

gazdátok a' Nap' lementét alig várja, és annak felkölte is az ágyban találja őtet, kiáltsatok akkor az Istenhez, mint hajdan a' Tanítványok az Idvezítőhöz: mikor a' hajóban aludt: *Uram! tarts meg mert elveszünk.*

A' Keresztyén Házi Gazda soha sints foglalatosság nélkül. Önnön példájával serkenti és buzdítja a' házi Társaság' többi tagjait a' szorgalmatosságra. Hasonló a' derék Hadi Vezérhez, ki nem a' bátorságos szobából küldözgeti az Izeneteket a' Táborhoz, hanem maga is nemes bátorsággal jelenik meg a' Harcz' kétséges piarczán, nem beszéli hosszasan és unalmasan, hogy miképen lehet győzni, ha nem mutatja, nem küldi, hanem viszi és vezeti az ellenségre a' maga népét; itt a' félelmeseket lelkesíti bátoritásaival, ott a' heverőket ostromozza szemre hányásaival, most a' lankadozókat ébreszgeti ígéreteivel, majd a' vitézeket biztatja szerencsével, edgyszer a' betegekhez fut emberséges szeretetével, máskor a' közelgető veszedelemnek vet gátot erejével, harczolja a' nemes harczot szintügy eszével, mint kezével, nem különben fegyverével mint szívével. Ilyen a' Keresztyén Házi Gazda a' maga házában, ilyen azon kívül, és *megáldatik az ilyen férjfiú az Istentől.*

4.) Megkivántatik továbbá a' Keresztyén Házi Gazdában: *a' gondos takarékhosszág is.* A' bölcsesség, emberséges szív, munkás szorgalmatosság, megtölthetik csüreedet, kamrádat, ládaídat; de mivel az ezekbe letett jóknak ellensége az idő, ellensége a' szükség: gondos takarékoságot kívánnak. A' tapasztalás tanítja, hogy lassanként mindent elseper az idő, és a' szükség, a' legnagyobb bőséget is elfogyaszti. Mint leszén a' Te dolgoz, ha erre nem ügyelvén, mindent a' maga vesztire bocsátass? ha mellé álván az időnek, edgyütt pusztítod azzal a' mid van, és a' szükséghez hozzá teszed vesztegető lelkednek hajlandóságát, és ketten emésztiitek a' vagyont? Ám szórd ki szükségtelenül és gondatlanul a' Talentomot házadból gonosz Sáfár: de majd mikor ama Mennyei Gazda azt tőled vissza kéri, ha midőn hallod a' megszorúlt háznak panaszait, látod szükségeit, és nem lesz mivel segiteni, majd mikor a' Haza, az Egyház, a' Közönség, a' Szegények, kéri kevés részetskéjüket tőled, majd mikor barátid megkeresnek tégedet, hogy azoknak kölcsönös emberségedet *mutasd meg*, akkor te aggódj, te búsulj és orczádra térjen minden pirulás. — A' Keresztyén Házi Gazda, a' mi-

hez tiszteséges úton jutott, azt megis becsüli, és csak a' maga rendeltetésére fordítja. Száz szeme van e' végre ő neki, és mind a' jelen valót, mind a' jövődőt belátja. Az övéire vagynak szüntelen függésztve szemei, ne hogy azok ő miatta szerencsétlenek legyenek, jól tudván az Apostol mondását, *hogy a' ki az övéiről gondot nem visel, az a' Hitet megtagadta, és hasonlatos a' Pogányhoz.*

5.) Megkoronázza végre a' Keresztyén Házi Gazdát, *Keresztyén vallása iránt viseltető okos buzgósága.* A' szerencse és szerencsétlenség, az öröm és szomorúság között lévő csere 's viszonság változhatatlan lévén a' halandónak életében: bekövetkeznek ottan ottan a' Házi Gazdára is *a' nem szeretem napok*; érhetik a' házat szomorú változások, nem várt veszedelmek a' gazdaságot. Hova hajtja le ilyenkor bánatos fejét a' Házi Gazda, hanem ha a' K. Vallásnak vigasztalással telyes kebelébe. Nehéz és szövevényes a' pálya melyet edgy házi gazdának kell futni, mi vezérli őtet ezen pályján, mi oltalmazza az eleséstől, mi mutatja meg a' czélt, *hanemha a' Vallás?* És éppen ez okból hallottátok mit mondott az Idvezítő Márhának, ki a' konyhán megfelejtkeze a' vallásról: *Mártha Mártha! szorgalmatos vagy és sokra igyekezel: de edgy a' szükséges dolog.* Minekokaért a' Keresztyén Házi Gazda, valamint önnön maga okosan buzog a' maga vallása mellett, és azt mind tselekedeteiben, mind vallásos szertartásainak gyakorlásában láttatja: úgy az öveitől is a' vallás' tiszteletét kívánja meg. Templommá változik jelenlétében a' Ház, hol semmi nem látszik 's nem hallatszik a' mi nem szent, úgy nézi őtet a' házi Társaság, mint az első világ' valamely bölcs Pátriarcháját, mert így szól azoknak: *En fiain jertek, halgassatok beszédemre, megtanítlak szent életre, hogy Istent féljétek.*

Szerencsés Gazda, ki ily erényekkel van felruházva, még szerencsésebb a' Háznép melynek ilyen igazgatót rendelt az Isteni Gondviselés. Uram! Te ruházd fel ezekkel az erényekkel a' kegyes Férjfiúnak szívét, Te rendelj ilyen bölcs és jó igazgatókat a' háznép közé, éreztessed népeddel a' házi boldogságot, kik mindnyájan Háza'd' cselédi vagyunk, amaz örökösben a' Jézusban. Ámen.

XV.

A' VÁNDOR MADARAK.

Még az Eszterág is az égben megesmeri az ő idejét, és a' gerlicze, és a' daru, és a' fecske tudják mikor el kell menni, az én népem pedig nem ismeri az Úr ítéletit. Jerem. 8: 7. (Nyárvégén.)

Juda Országának legszerentséltenebb időszakában élt a' Próféta kinek szavait előttetek felolvastam. Izraél országa már az előtt száz esztendőkkal eltöröltetett Salmanasártól, 's Judában is minden hasonló kimenetelre mutatott. A' legszerentséltenebb bálványozás, a' legvadabb kedvtöltések, az elhatalmazott hűségtelenség, a' legméjjebb elkorcsosodás, semmi isteni félelem, semmi edgyetértés, semmi nemes érzelem, semmi szikrája a' hajdani fellelkesedésnek. Az idegen Hatalmasságok' minden felől nevelkedő benyomulásuk, most az Assiriusoké, majd az Egyiptomiaké, és sehol semmi ellentállás. Mig nem végre Nabugodonozor végképpen győzedelmeskedik, Jeru'sálemet elfoglalja, az utolsó Királyt Zedékiást megöleti, és a' népet országába Babyloniába hajtja. Mind ezeket meg kellett életben érni Jeremiásnak, melyeket ő jövőndöléseiben előre meg is mondott.

A' felolvastatott Sz. Leczke legérzékenyebb intése a' Prófétának. Sokféle jelek voltak, melyekből a' megvakult nép észrevehette volna, hogy nem kellene már késedelmeznie az Istenhez téréssel. Izraél' veszedelme szemük előtt lehetett. A' csudálatos szabadulás, mellyel Jerusálem megszerentséltetett, midőn az ő falait is mint Samariáét hasonló sors fenyegette; de edgyetlen edgy éjjel az Urnak *Angyala* valamely pestises nyavalya által az Assyriai os-

tromlókat mind megeméztette, szemük előtt lehetett. A' vasba veretett Manassé fogsága szemük előtt lehetett. 2 Khron. 33: 11. Szemük előtt lehetett Farahó Nékó Egyiptomi Király' győzedei (2 Kir. 23: 34.) Kiéppen midőn Jeremiás a' Leczkét irta, akkor vetette le Joachárt a' Királyságból, 's a' koronát Testvérének Joakimnak adta. Ezek a' sok jelek nem voltak elegendők a' Judabeli 'Sidókat magukba szállítani, 's ekkor szállal meg a' Prófétát; *még az Eszterág is az égben megismeri az ő idejét, és a' gerlicze, és a' daru, és a' fecske tudja mikor el kell menniük, az én népem pedig nem ismeri az Úr ítéletit.* Oh K.! talán nekünk is szállhatna a' Prófétá azon szent Leczkével, melyel a' vesztükre siető 'Sidókhoz szállott! talán nekünk is szemünkre vethetné, hogy nem vesszük eszünkbe a' mi időnket, 's nem gondoljuk meg azokat a' mi békességünkre valók. Vegyük gondolóra K.! ezt a' szent Leczkét, és most az ősz elején, midőn vidékünket a' vándor madarak már elhagyták, tanuljunk időnkre figyelmezní mint figyelmeznak arra a' gerlicze, daru, fecske.

Ezen Leczkében K. H.! tudtára adatik embernek az ő *dicsósége*, tudtára adatik *gyalásatja* vessünk mindenikre figyelmező tekintetet.

§. 1.) *Még az eszterág is az égben megismeri az ő idejét és a' gerlicze 's a' t.* Itt szembentűnő lehet az emberi dicsőség. Az oktan állatok' temérdek népei és nemzetiségei között alig tűnnek fel csudálatosabbak mint a' vándor madarak, minéműek a' gólya, gerlicze, fecske, daru. 'sa'b. Hogy veszik eszékbe idejüket ezek, melyben elkell jönniük, el kell menniük? Ki mondja meg nekik, hogy nálunk vége felé jár a' nyár, és tőlünk mind edgy 2,700 mértföldnyire az idő most tavaszlik? Hogy tudják ők hozzánk oly messziről, és tőlünk oly messzire az utat? Ki vezeti őket a' pusztaságokon 's kietlen Tengeréken keresztül, melyekre az ember oly későn mert bocsátkozni? Mi oltalmazza őket ellenségeiktől, kik az égben nyult sziklák' üregeikből, és az Országokat körül övedző Hegyek' ormaikról életük után leselkednek midőn azokon által röpülnek? Hogy tudnak ők reá ismerni éppen azon Helysége, mezőre, házra, fészekre hol esztendővel az előtt tartózkodtak? Mondom K.! hogy csudálatosabbak az oktan állatok között mint a' vándor madarak alig találtnak. De mégis mennyivel csudálatosabb és dicsőbb Teremtmény ezen vándor szár-

nyasok felett az okos és szabadsággal bíró ember, ez a minden földi teremtmények' koronájok avagy csak az által, hogy ő idejét eszébe nem veszi. A' vándor madarak, hogy idejüket tudják a Természettől kényszerítettnek, az ember pedig midőn az Úr ítéletit nem ismeri nem kényszerítettik. Azok idejüket tudják, mert hogy ne tudják nem tehetik, az ember pedig az Isten' ítéletit nem ismeri nem mint ha nem ismerhetné; hanem mivel ismerni nem akarja. Azok, hol élelmük elfogy s' nyarukat eltöltik, ott tovább nem maradhatnak; midőn az ember, hová szabad akarata után ment, onnét elnem küldetik, 's ugyan azon erkölcsi helyheztetésben tovább is maradhat. Azoknak menniek kell, mert hajtának, az embert erköltse'utában ha maga akarja semmi sem erőlteti. Azok semmi szabadsággal sem bírnak; az ember szabadságra hivatott az Istentől, ő a' mint neki tetszik élhet, és vissza élhet szabadságával, 's midőn ismernie kellene az Ur' ítéleteit, nem ismeri. Oh szabadság! minden földi teremtsékek között egyedül embernek dicsekedése! a' Természetnek mely innét elküldi télre a' vándormadarakat, én te veled így szállhatok: Hatalmas erő! minden földi dologra 's állatra kiterjed a' te birodalmaid; de rajtam szabadság' sorsosán azt legkevesebbé gyakorolhatod. Te a' levegő szelid melegét meghidegítheted, a' fa leveleket megsárgíthatod, a' föld' gyönyörű színét elhervaszthatod, és ide a' zordon esztendő részek' kietlenségüket parantsolhatod: de azt minden kényszerítéssel sem teheted, hogy én az legyek, a' mi nem akarok lenni. Testemet nyomorultá teheted, ezt disztelen poraid közé honnét való elegyítheted: de akaratomat nem erőltetheted, lelkemet Törvényeid alá nem hódíthatod. Mert lelki életemen semmi jussokat a' Fő való neked nem engedett. Eddig még hát azt láthatjuk K.! hogy az ember felül emeltetett a' vándorló madarak felett szabadságával, mert ő az Úr' ítéleteit midőn ismerhetné 's ismernie kellene: nem ismeri, idejét eszébe nem veszi.

De éppen ez az, a' mi az embert megalázza, és ok-talan állatok után teszi, hogy ő nem él; hanem vissza él szabadságával, az az a' mit mint panaszt említ az Isten' nevébe Jeremiás Próféta, hogy az ember eszébe vehetné idejét, és idejét eszébe nem veszi úgy mint a' hogy a' vándor madarak tudják mikor kell elmenniek, eljőniök. *Még az Eszterág is az égben megismeri az ő idejét, és a' ger-*

cse, és a' daru, és a' fecske tudják mikor kell elmenni; s én népem pedig nem ismeri az Úr' ítéleteit. Jertek K.! együk érzékenyen ezen Prófétai panaszt, és ércsük meg 'anításom'

§. 2. Második Részéből, mi azon idő, melyet nekünk mint a' vándor madaraknak *eszünkbe kell vennünk*. Az embernek eszébe kell venni a' *megtérés idejét*, az emberek eszébe kell venni a' *meghalás idejét*.

a) Mondom, hogy az idő, melyet eszébe kellennék venni az embernek mindenek felett a' *megtérés ideje*. Az ember K.! természeti ösztöne szerint fut a' gazdagság után, fut a' becsület után, fut az öröm's testi gyönyörűség után, miként hogy a' vándor madarak is tápláltatásukért gyönyörködésükért az egész földet megkerülik. De a' vándor madarak tudják, hogy emezt vagy amazt környéket mikor kell elhagyni, meddig kell ottan maradniok ellenben az ember nem tudja, hogy meddig kell merülni a' gazdagságba, meddig kell a' becsületet és a' test'kedvét hajhászni. Hanem ezekért meggázolja az emberséget, által tör nemcsak a' szeretet', hanem még az igazság határain is, beocskolja ártatlanságát, az erkölts tisztaságát megfeketíti, még az Istent is elhagyja ezekért, 's esik fősვნყնყնყնbe, az ördög kevélységébe, és a' szemnek bujálkodásába. Hova hova aradoztok emberek a' bűnnek, vétéknek Tartományiba? Meddig, oh meddig hagyátok el az Istent és a' Lelkieséretet? Lám a' vándor madarak már visszatértek a' vidékekre melyet elhagytak a' tavasszal, mert itt őket veszélyes Tél lephetné meg, az ember miért nem tér az igazságra, keresztyéni szeretetre és ártatlanságra, melyet ő a' tavaszkor, de régen elhagyott. Hiszen az ember természetével és boldogságával éppen úgy össze nem fér a' véték, mint a' vándor madarakéval a' Tél, és ha vándor madarak el mennek a' Tél elől; az ember a' bűnnek miatt megy szemközt? Jó az Isten az emberhez, jó hozzá gondviselésével, áldásaival, jó hozzá parancsolatival, mert csak az a' boldog ki az Isten' parancsolatit megtartja: az ember mégis hamarabb elhagyja az Istent és az ő parancsolatit, mint a' fecske a' maga vidékét. Azomban a' golya a' fecske megtér a' vidékekre melyet elhagyott, az ember pedig nem tér az Istenhez kitől eltávozott, ezt panaszolja Isten Jeremiás által a' szent Leczkében.

b) Ezen felül eszébe kellenek venni embernek a' *meghalás' idejét is*. Kettős életre vagyunk mi teremtetve K.! földi és mennyei életre. Itt ezen a' világon mi mint már sokszor hallottatok jövevények és Zsellérek vagyunk, mint a' vándor madaraknak, úgy nekünk sints itt maradandó szállásunk, jövendőt kell keresnünk. És még is mint viseli magát Atyámfia! az ember e' világon? kérdezzétek magatoktól, lássátok meg csak másokon: majd felelni fogjátok: *szorgalmatos az ember e' világon, marhát, keres. kincset gyűjt minden módon, azt nem tudja, hogy úgy ül, mint egy ágon*. Örökké való sorsra kell menni embernek a' halál által. És még is mit csinál az ember itt a' mulandóság' hazájában? Felejti edgy perczentésnyi kedvtöltését a' mennyei örömöket, kockáztatja edgy fillérért az örök boldogságot, és hogy az örök békesség' Tartományiba nem juthat a' háborgó, szeretetlen, eszébe nem veszi. Eszébe nem veszi, hogy ő meghal, 's a' mit itt szerzett akár gazdagságból, akár becsületből, akár örömből 's gyönyörűségből az nem az övé, csak az az övé, hogy azokhoz miképpen jutott. Itt kell hagyni az örömet mert az tégedet elhagy; de az érzést, hogy az örömhöz mint jutottál elkell vinni, mert szivedből kinem vetheted, a' becsület itt marad; de a' gondolat és tudomány, hogy mint tetted azt magadévá elmegy veled. Másé lészen a' gazdagság, tiéd pedig az a' boldogító és idvezítő érzés, hogy azon semmi átok nem fekszik. Eszébe nem veszi ember, hogy ki bele ragad e' világba; nehezen szakadhat ki ebből; hogy ki nagyon megterheli magát itten, keserves lessz utazása innét. Eszébe nem veszi ember idejének rövid voltát is. Költözködnek a' vándor madarak; de ő azt hiszi, hogy még ő tovább maradhat, hullanak a' fa levelek; de ő képzele, hogy az ő élete' fonalai elég erősek, a' hűvösebb szelek már úti készülőt fúnak; de képzeleti még is gonoszságon és hijjábavalóságon tévováznak. Mind ezeket eszébe nem veszi az ember, midőn a' gólya, fecske, darú, tudják mikor kell elmenni, az ember nem is akarja tudni. Ez a' nagy panasz foglaltatik a' szent Leczkében mireánk nézve.

K. H.! Csukjuk le mi ennek a' prófétai panasznak száját magunkviseletével. Csukjuk le ezen panasz' száját azzal, hogy mi elhagyjuk a' bűnt, mint elhagytak a' vándor madarak minket. Istenhez kegyességhez, Vallás-
hoz

hoz térünk, mint visszatértek a' vándor madarak elhagyott vidékeikre. Csukjuk le a' prófétai panasz' száját azzal, hogy mi elevenen gondolkodunk halálunk' órájáról, és a' halálra keresztyéni szorgalmatossággal, ártatlan, igazságos és szeretettel teljes cselekedeteinkel és munkáinkal készülünk.

Cselekedje is a' Sz. Lélek' kegyelme, hogy a' mi magános házi és társasági magunk viselete ellen semmi prófétai panasz ne hallassék az Isten' nevében; hanem a' nagy napon, melyet meghatározni ugyan nem tudunk; de természetében esmerünk azon a' nagy napon Isten helybeshagyását érdemelhessük: *jól vagyon jó és hio szolgám menj' be a' te Uradnak örömébe Ámen.*

www.libtool.com.cn

IMÁDSÁG HALOTTI TANÍTÁS ELŐTT.

Halhatatlan Isten! szomorú nekünk a' képzelet hogy meghalunk, hogy kifejlünk egyszer az örömekből, melyek közt folydogál az élet.

Szomorú nekünk a' gondolat, hogy azokat el kell hagynunk kiket szeretünk, és hogy távol tőlök a' földbe honnét vétettünk majd vissza porlunk.

De légy áldott mind örökké, hogy e' szomorú gondolatokat enyhíteni Angyalt rendeltél mellénk a' Jésus Kristus' szent Vallásában.

Ez az Angyal mondja nekünk azt, *hogy eljő az óra melyben mindenkinek kik a' koporsóban vagynak fel kelleszülnek és új életre kelnek.* Midőn a' mulandóság' hervasztó keze minden édes öszveköttetés' virág lánczára végzetet irt: *Nem sokára elváltak egymástól;* ez az Angyal minden elválás' gyászfágyolára vigasztaló reményt jegyzett: *Nem sokára ismét meglátjátok egymást.*

Változhatatlan Felség! engedd meg még is nekünk változó erőtlenségeink hogy félünk a' haláltól.

Engedd meg nekünk, hogy kedveseink' koporsójoknál könnyek esnek ki szemeinkből, mert azokat a' Jésus' könnyei barátja koporsójánál megszentelték.

Mind azáltal oh erőnek Istene! ne hagyjad gyenge szívünket ellankadni sem a' félelemben, sem a' bánatban. Fogd meg reszkető kezünket, hogy mindenkor keresztyéni bátorsággal nézhessünk le a' sír' fenekére. Lelked gyámolgasson minket mikor kedveseinknek az utolsó búcsút zokogjuk. Mutasd meg akkor nekünk az eget hol eltörlesz a' szemről minden könnyet, mutasd meg nekünk ama boldog hajlékokat hol öszve találkozunk azokkal kiket szeretünk.

Most is közelgess hozzánk vigasztalásiddal, 's gyáztisztelkedésünket tedd Isteni tiszteletté, Isteni tiszteletünket tedd lelkünknek idvességessé, szent Lelked' kegyelme által. Amen. Miatyánk 's a' t.

XVI.

MICSODA FELTÉTELEK ALATT HALGATJA MEG ISTEN A' KÖNYÖRGÉST: NE VESS EL ENGEM VÉNSÉGEM' IDEJÉN.

*Ne vess el engem az én vénségemnek idején, mikor elfogy
az én erőm: ne hagyj el engem. 'Sólt. 71: 9.*

Éltünk' véghatára, hol érzéseink tompulnak, vérünk hidegül, szívünk tüztelenül, a' világ kietlenül 's halálunk kezdődik, az élet' utolsó része, az öregség nagyon szomorú, 's nem csuda ha edgy öreg ember' látására, vagy arra a' gondolatra, hogy, mi is megvénheszünk, borzadás futja által testünket, és Szent Dáviddal imádkozunk: *Uram! ne vess el engem az én vénségemnek idején, mikor elfogy az én erőm, ne hagyj-el engem.*

Ez a' Test, mely most még élelmet bekeresni képes, majd megrogyik, 's nem; hogy tápláltatást szerezhethetne magának; de csak fölállni is alkalmatlan 's elégtelen lesz: Ki fogja ezt majd ápolgatni, támogatni; ennek a' szükséges tisztaságot, ételt, italt ki fogja kiszolgáltatni?

Még most gyönyörűséget érzünk az évésben, ivásban, és a' kedves társalkodásban: de majd ha elgyengül, a' gyomor, megérzeketlenülnek a' még most ingerelhető inak: mi fogja unalmas vánkosunkon éltünket kedvessé tenni? Még most ismerőseink, barátink, kikkel edgyütt születünk, 's kiket vagy edgy vagy más szolgálatunkal segítségünkre lekötöztünk; élnek, 's él benne reménységünk, hogy nálok inségünkben menedéket és enyhülést talán találunk: de majd ha ezek elhalnak, 's mi, mint a' hogy kikopnak a' vén fa' gyökerei a' földből, kifogyunk a' jelen világból, 's ennek uj vendégei között magunk maradunk: mondjátok még Hivek! nem azt, hogy kihez folyamodhatunk nyomorúságainkban az idegenek között; hanem kihez szólhatunk bizodalmosan a' nálunknál fiatalabbak között?

Még most jót is tehetünk, jó tét helyiben jót várhatunk: még is boszszúságot, háládatlan keserőséget aratunk, pedig még birjuk magunkat: hát ha majd virágaink tövisekké érnek, melyek a' kenyés fiatalságot szurdalni fogják; ha majd idétlen munkánk' nyomorék vagy rothadt gyümölsét, útalattal elhányják; ha majd testünkkel, lelkünkkel terhükre leszünk másoknak; ha mint 'Tél a' nyárral meg nem férhetünk a' fiatalsággal: mit várhatunk majd nyomorult fejünkre? A' megszedett szőlő felejtetik, a' leáratott tarló elhagyattatik, az elviselt ruharongy szemétre vettetik.

Keresztyének! ezen gondolatok nem kapcsolják e' össze kezeinket ezen pillanatban? nem nyitják e' fel szánkat, hogy imádkozzunk Szent Dáviddal: *Uram! ne vess el engem az én vénségemnek idején, mikor elfogy az én erőm: ne hagyj el engem.* Jól van, könyörögjete, kell is könyörögnünk, hogy az Isten nyomorúságos öregségre minket ne juttasson: de tudjátok é, hogy csupa könyörögségre semmit sem szokott az Isten nekünk adni? Könyörögnünk kell az egészséért: de ha azt magunk rongáljuk; az Isten sem teheti, hogy betegek ne legyünk. Könyörögnünk kell a' mindennapi kenyérért; de ha mi azt vagy nem keressük, vagy gondatlanul elhányjuk: az Isten sem teheti, hogy mindennap kenyerünk legyen. Azt mondom, hogy nem teheti. Mert minket szabad teremtményekké formált, 's ha mikor mi szabadságunkal vissza élünk, akkor minket hátráltatna szabadságunkban: úgy elvenné szabadságunkat, és maga magával ellenkeznék. Ha tehát könyörgünk az Istennek, hogy minket nyomorúságos öregséggel meg ne verjen: magunknak is igyekeznünk kell, hogy balgatagságunkal vagy roszzaságunkal ne vonjuk azt magunkra.

És éppen azt akarom e' mai szent napon Isten segédelmével előadni, hogy micsoda feltételek alatt halgatja meg Isten könyörgésünket: *Uram! ne vess el engem az én vénségemnek idején.* Vagy is, ki reménylheti azt, hogy ő elnyomorodott öregségében nem fog nyomorúságos életre jutni. Hallgassátok meg e' Tanítást Templomi figyelemmel.

1.) Keresztyének! Ezt a' szép imádságot: *Uram! ne vess el engem az én vénségemnek idején:* csak úgy halgatja meg az Isten: ha az ifjúságban mértékletességre szoktatjuk magunkat. Mértékletességre az ételben, italban, *indulatban.* Lássátok K.! a' mértékletesség legnagyobb

rongálója az emberi testnek 's testi életnek. Akarmi féle étel, ital, ha szerfelett terheltetik meg vele a' gyomor, el-emésztí annak emésztő erejét. Valamint a' Föld, ha mindig veted, elromlik, 's végtére gazt terem: ugy a' gyomor ha mindig terheled vagy étellel vagy itallal: utóljára főző erejét elveszti, és betegségekkel, sokféle nyavalyákkal nyomorgatja a' testet. Az indulat nem egyéb mint tűz, 's minél többször lángol, minél többször gyuladoz: annál jobban lobogtatja az életet. Ellenben a' mértékletesség mindig hágy erőt a' gyomorban további tápláltatásra, mindig hágy tüzet a' vérben további égésére az élet világának. Immár a' ki siet gyomrából kipusztítani a' tápláló erőt dobzódással, siet az éltető tüzet meghamvasztani gerjedezősekkel, indulatoskodásokkal: nem csuda ha utóljára egészen erőtelen, egészen tüztelen lesz, nem csuda ha ő elhagyván a' mértékletességet parancsoló Istent, elhagyatják öregségében az Istentől.

2.) Ezen érzékeny könyörgést továbbá: *Uram! ne hagyj el engem az én vénségem' idején:* csak ugy halgatja meg az Isten, ha az ifjúságban *dologra és munkára* szoktatja magát az ember.

A' munka K. Hívek! gyümölcsöket még pedig édes gyümölcsöket terem, és ismeritek e' azon gyümölcsöket melyeket terem a' szorgalmatosság? Ezek azok: gazdagság, tisztesség, jó egészség, öröm, gyönyörűség, ártatlanság, csendes szív, csendes halál: ezek a' szorgalmatosságnak, munkásságnak gyümölcsői. De valyon lehet e' az nyomorult és boldogtalan a' ki ezeket bírja? Éppen nem. Szoktassa hát magát minden ember jókor a' szorgalmatoskodásra és munkásságra, hogy öregségében szédegethesse ezen drága gyümölcsöket, és öregségében adhasson hálákat az Istennek: *Uram! hálát adok, hogy vénségemben sem hagytál el engemet!*

3.) Nem hagyja el K. Hívek! Isten az embert erőtlen öregségében, ha ifjúságában *emberséges, másokat megbecsülő és jó szívu'*. Mert ámbár alkalmatlanná lenne is öregségében a' munkára: de az az emlékezet, hogy miként bánt ő jó napjaiban másokkal, mily szíves, mily szolgálatra kész volt-mig tőle telhetett, miként szíveskedett másokat megbecsülni, és a' mint rajta állott gyámolgatni: az az emlékezet másokat is arra fog bírni, hogy őt' erőtlenségében megkiméeljék és istápolják. De nem tanítja e'

a' tapasztalás, hogy a' kevély' hervadásán mindenek örülnek, nem tanítja e' a' tapasztalás, hogy a' ki a' mások veszedelmén áldomást ivott, annak veszedelmén sokan tapsolnak. Nem mondják e' mesében az írárok, hogy a' beteg oroszánt, még a' hitvány számár is megrugdaltá. Ezekből tanuld meg ember! hogy a' minémű mértékkel mérsz te másoknak egészségedben, olyannal mérettetik neked vissza erőtlenségedben: és ha te most mások' megvetője, mások háborgatója, mások' szomorítója vagy, bár mily boldog sors' karjai között légy is: halld-meg, hogy híjjába imádkozol: *Uram! ne hagyj el engem az én vénségem idején:* mert az Isten, kinek teremtményeivel te embertelenül bánsz, elfordítja fejét imádságodtól.

4.) Ha azt akarja valaki, hogy vénségében az Isten el ne hagyja: *kötelessége arról agságozkodnia, hogy legyen valamije öregségére.* Még a' vigyázó állatok is, melyek a' méhek, hangyák 's t. a' Télire valót begyűjtik. Hát az okos állat az ember nem gyűjt e' magának télire, öregségre valót? A' hét kövér esztendőkből kell bevenni, a' hét sovány esztendőre valót. *Ezta' józan okosság' parancsolatja,* és a' ki ez ellen vétkezik, miért imádkozik, hogy öregségében ne hagyja el az Isten?

5.) Tudomány, szép ismeretek és bölcsesség is kívántatik a' végre, hogy öregségében nagy nyomorúságra ne jusson az ember. Mert K.! mikor már a' test elkopik és semmiben örömet nem találja: a' lélek még édesen mulat a' Tudományban, hasznos ismeretekben és szép bölcsességben, melyeket hosszszas tapasztalásai által szerzett, és ez a' mulatás az élet' estvéjét kedvessé teszi, legalább nem engedi, hogy az ember boldogtalannak érezze magát. A' ki semmit sem tud: nem csuda ha vénségében testi alávalóságokra vetemedik, 's öregségében is csak azon boldonságokban gyalázkodik, melyekben ifjúságát mocskolta.

6.) Végezetre, az emberi és keresztyéni, az Isten, magunk, és ember társaink iránt tartozott kötelességeknek hűséges betöltése, és pedig naponkénti betöltése is megkívántatik arra, hogy ha az Isten öregséget engedend érünk: nagy nyomorultak ne legyünk. Mert a' kötelességek betöltésében találja legnagyobb nyugódalmát a' lélek. *Ezért mondá Idvezítő Urunk: Az én eledelem ez: hogy annak akaratját cselekedjem a' ki engem elbocsátott.* Mert a' lélek' legédesebb élete a' kötelesség betöltésének érzete.

Ezzel legörömostebb mulat az ember, ezzel megy ki legnagyobb nyugalmasabban a' világból, mint a' Kristus: *Atyám! elvégeztem a' munkát melyet rám bízál. Mint a' vén Simeon: Mostan bocsátd el Uram! a' te Szolgádat békeséggel.*

Itt vagynak hát K.! a' feltételek, melyek alatt meghalgattatik a' szép könyörgés: *Uram! ne vess el engem' az én vénségemnek idején, mikor elfogy az én erőm, ne hagyj el engem. Ugy t. i. ha a' mértékletességet, szorgalmatosságot, jó szívűséget, takarékoságot, bölcsességet, és kegyességet, míg tart erőnk és egészségünk, gyakoroljuk.*

Kétség kívül azért nem hagyta el az Isten 75 esztendő s öregségében, Istenben elnyugodott Keresztyén atyánkfiait is, azért nem hagyta el mondom az Isten, mivel hogy ő életében követte a' mértékletességet és munkás' életet, azért viselték kedvesei gondját gyámoltalanságában, mivel, hogy ő is azoknak annak idejében hiv gondviselőjök volt, azért áldotta meg Isten őt csendes elszenderedéssel, szelid halállal, mivel hogy az Urnak félelme, koporsója bezártáig drágalatos volt ő előtte.

Bocsássátok el hát őt immár jó szívű kedvesei! adjátok őt azon nyugalomnak melyet az Isten rendelt neki, hogy vegye el ott annak jutalmát, a' mit e' testben cselekedett.

Mi pedig Istenfélő Hívek! éljünk mértékletesen, igazán, szentül és ártatlanul e' jelen való világban, hogy hosszú idejűek lehessünk e' földön, kövessük az ártatlanságot, igazságot, szorgalmas takarékoságot, a' jó Tudományt és kegyességet, mert ezek nem csak ékességei az öregségnek, hanem érdemei is, melyek által a' napok megsokasodnak, és az élet' kietlen része a' vénség, virágokat terem, soha elnem hervadókat. Amen.

www.libtool.com.cn

XVII.

A' VÉNSÉG ÉKES KORONA.

*Igen szép ékes Korona a' vénség, mely az igazság útában
találtatik. Péld. 16: 31.*

Midőn a' Vénség éltünk' hervasztó kora minden kelleme-
ket letép, a' vért elhidegíti, a' szívet tüztelenné, érzéketlenné,
unttá teszi: úgy látszik első tekintettel, hogy a' sir' szomszéd-
sága fölöttéb kietlen 's ékesség nélkül való, 's az élet' utol-
só részét virágok helyett tövissek borították el, melyek kö-
zött tsak panaszkodni, békételenkedni, buslakodni kell
a' hanyatlott öregségnek. Mint mulatság' zengzetitől kiürült
ház, mint bogaraitól elhagyatott méhkas, mint learatott tar-
ló, és fürteiből kipusztított szőlő úgy vesztegel a' szegény
öreg' fásult szíve, melyet nem ingerel többé az élet' semmi
édessége. Minél messzibb hat emlékezete a' multakba, an-
nál rövidebben határozódik reménye a' jövőndőkben, 's így
minél több veszteségeket sirathat; annál kevesebb nyere-
ségeket várhat. Beborúlt neki már a' legtisztább ég is,
lankasztó a' legfrissebb reggel is, komor a' legvidámabb
Társaság is. Kivesz teli tálaiból a' tápláló erő, reszkető
kezei között bú pereg a' pohárban, és puha párnáit álom-
talanság gyúrja össze. Idegen előtte a' fiatal világ 's abban
az elmúlt' szokásait és embereit fájdalmassan sirja vissza,
imígy sóhajtozván a' nyomorúságra jutott Jóbbal: *a' mint
valék az én ifjuságomnak napjain, még mikoron a' min-
denható Isten vala én velem, mikoron az én útamat vajjal
mosom vala, és a' köszikla is kiönti vala nekem az olajt
mint a' patakot, mikoron a' kapuban megyek vala a' vá-
roson és az én széket az útszán teszem vala le. Látván
engem a' gyermekek elrejtéznék vala, még az igen*

*vén emberek is felteloen állnak vala előttem. Jób. 29: 4. 's a' t. Mostan pedig nevetnek engemet kik idővel kissébbek nálamnál utálnak engem, messze távoznak tőlem, mert az én kezivem idejét elszakasztotta, és megnyomortott engem az Isten, jobb kéz felől az ifjak támadnak ellenem, és az én lábamnak botrányozást retnek. A' fájdalom a' sárba vete engem' úgy annyira, hogy magamat hasonlítanám a' porhoz és hamuhoz. Jób. 30. Ne ítéljünk azonba Hivek! első tekintettel igazságtalanul az élet széléről. Mert valamint az esztendő négy különböző részeihez különböző kellemetességeket kötött 'Teremtőnk' bölcsesége, úgy hogy a' Tavasz virágok' gyönyörűségeivel, a' Nyár aratással veréjtekeink' jutalmával, az őszi kövér gyümölteivel, a' Tél pihentető csendességével kínálkozzék: nem különben élünk' különböző szakasziban, különböző virágokat szórt el az Isten' keze pályánkra, hogy élünket koporazónk' bezártáig kedveltessék. Ártatlanság, mely kívül a' szent erkölcs után reszket, szemérmesség, mely a' parányi botlásokra is pirul, 's minden illetlenség elől rejtelkedik, szépség, elevenség, készség a' jóra teszlik kedvessé a' gyermeket, 's szép korát drága remények, mint bimbó gyöngyök, ékesítik. Az ifjút nemes hevéssége, nagyra törekedő lelke' lángjai tündököltetik, 's mi szép homlokán a' szűzesség' koszorúja mely kísérteteiben semmi mocskot nem kapott!! A' Férjfi kor' disze, erő, barátság, hivatal, gazdagság. Az öregségről pedig így szól Bölcsőnk a' Szent Letzkében: *Igen szép ékes korona a' vén-ség, mely az igazság' utában találta.**

Hogy is volna Hivek! oly kietlen 's gyönyörűségtelen az idő kor, melyet mindnyájan kívánunk elérni, melyet Isten mint jutalmat ígért azoknak kik őtet félik, mely minden népeknél 's nemzeteknél tiszteletben tartatik, melyből választotta ki Isten a' maga Tanátsosait a' 24 véneket, mely még a' bálványok imádóitól is azt érdemelte, hogy isteneiket többnyire tisztos öregek' ábrázatában fessék és faragják ki. Nem ő nem lehet, hogy ha életünk reggelén és delén örömtök termenek: szelid estvéje volna csak egyedül örömtelen. Minekokaért most midőn edgy vénségtől megkoronáztatott Férjfiunak teszünk halotti végső tisztességet; vizsgáljuk meg rövideden Keresztyének! *Mi teszi az öreg' fején koronává, igen szép ékes koronává a' Vén-séget? hogy öregeink kiellennek tetsző korokban vigasztal-*

tassanak, mi pedig indíttassunk magunkat úgy viselni, hogy ha öregséget' érünk: azt korona gyanánt viselhessük. Ugy itélek Hívek! 's reménylem, hogy e' szomorú alkalmommal ti is párosítjátok ítéletemmel a' tiéteket, hogy a' Vénséget ékes koronává teszi az ősz fejeken a' Tudomány, Vallás, Háznép, és Közhasznú szolgálatok, melyekkel dítkedhetnek egyéb korúak fölött az öregek.

1.) Mondom, hogy a' Vénséget ékes koronává teszi az öregeken mindenek felett a' Tudomány, melyel ők dítkedhetnek. Ha vagynak ékességei az embernek: első helyen áll azok között a' Tudomány. A' Tudomány Isten' képe, emberi czim rajtunk. E' nélkül az oktan állatok sorából kinem emelkedhattunk, e' nélkül halál az élet, e' nélkül elvész a' nép, mint az Isten szóll. A' Tudomány eledele a' léleknek, öröme és legtisztább gyönyörűsége a' szívnek, fáklája az életnek, mulató társa a' magánosságának, talpköve a' Társaságnak, czélja és rendeltetése az embernek. De azt álítom Hívek! hogy valódi Tudománya az embernek, mely ékességére szolgál, csak öreg korában lehet, midőn a' hanyatlott idő' ősz fűrtjei fejét már megszűrkitik. Hiszen mitsoda nekünk kisebb idejűeknek minden Tudományunk? Nem egyéb hallott vagy olvasott dolgoknál, melyeket még ezután fogunk igazán megismerni. Vagy iskolai porok ezek, vagy csupa hallomások, melyek még a' Tapasztalás megerősítése nélkül szűkölködnek. Rágott eledelek az ifjui ismeretek, melyeket az öregek adtak szánkba, 's csak akkor fognak valódi Tudományá serdülni, midőn saját tapasztalásunk azokat megálapítandja. Lám sok haszontalan Tudományunktól, mint édes Anyánk' emlőitől, elválunk, sok tanulásainkat, mint bábjainkat, vagy csörgőinket elbányjuk, sok balgatag véleményeinkből, mint szűk ruháinkból kinövéünk, midőn esztendeink nevelkednek, 's nem világos bizonyosság e' ez arra, hogy a' fiatal Tudomány még nem valódi Tudomány. Éppen más a' tisztes öregek' Tudományuk. Már azt a' tapasztalás kiköszörülte, kiállotta az az idő' próbáit, és által ment a' változandóság' rostáján. Az öregek ugyan azon helyen többször megfordultak, ugyan azon dolgot többször látták, ugyan azon Törvényre többször figyelmeztek. Ők a' mit hallottak, azt már megpróbálták, a' mit olvastak megtapasztalták, a' mit tanultak azt ismét megtanulták. És így ők magoknak igaz Tudományt készítettek. Bizonyítsák állításomat a' Tapasz-

talások. Mósesnek Egyiptomi és Fejedelmi neveltetése képes vala e' 'Sidó országot fölállítani? Nem: az öreg Jetrónál Ipánál forrott ki az Egyiptomi bölcsesség, mely edgy nemzetnek nem csak lakhelyet szerzett; de oly Törvény alkotmányt is szabott, mely a' mostani nagyra ment világi bölcsesség fényét valamint edgy részről kiállja, úgy más részről fényleni segíti. Mi vala Salamon ifjú korában? teste után járó balgatag: de öregségében bölcs nevet érdemelt. Roboám az ifjú, elrontotta a' szép országot, és Hazánknak gyógyulhatatlan sebei az ifjúi Tudomány miatt vérzenek. Nem csudálom én Hivek! hogy a' Szent Írás azt tanítja, hogy a' mely népet az Isten megakar verni; abból az öregeket szedi el. *) Nem csudálom, hogy Jób előtt így szóllott Élihu: *Legkissebb vagyok idővel, ti pedig elemetes emberek vagytok, annakokáért átalállam és félek megmondani nektek az én értelmemet, azt mondom vala magamban: idős emberek szóllanak most és a' vénék kijelentik a' bölcseséget.* Jób. 32: 6, 7. Mert ha az ifjú ditsekedése az elmésség, a' Férjfiué okosság: az öregé bölcsesség, Tanács, Ítélet, 's valódi Tudomány, és már éppen így telik be Salamon álitása: *hogy igen szép és ékes korona a' vénség.*

2.) Éppen így teszi pedig ékes koronává a' Vénséget tisztes öregeink fejükön a' *Vallás is*, mely különösebben csak az öregekben szembetűnő. Az Isten' gondviselése, 's csudálatos szeretete sehol sem látszik ki jobban, mint a' gyermeki és ifjui korban. A' gyermek magával jóltehetetlen: 's imé szoptató anyát, nevelő atyát ad néki az Isten. A' gyermek a' szerentsétlenség útába a' porba ül, játszik a' tűzzel, a' kiköszörült késsel, ingerkedik a' halállal, és Ésaías szavaként az Áspis kigyó és Basiliskus fészkebe nyújtja kezét balgatagságból, a' halálos mérget szájához viszi, a' veszedelem örvényének szélire áll: 's a' szülői szeretet sokszor elájul rémültében, mikor épen, egészségben, és minden sérelem nélkül látja innen gyermekét vissza térni. Az ifju, tűzében megvakulva rohan a' szerentsétlenségnek: és még is semmi baja nints. Pusztítja egészségét, rongálja becsületét: és még is szép, egészséges, szeretettetik. Könnyű elmével vágja a' porba szép-kora koszorúját: és még is felveszi, ditsekedve ismét fejére

*) Ésaías 3: 2, 3, 4, 5.

teszi. Pazérolja a' pénzt, pillantásba szórja szét ma az esztendőkre valót: és még is holnap se lát szükségét. A' Tömlöczből Jóseffel hirtelen Fejedelemmé leszz, Dáviddal pásztort botját reménytelenül királyi pálczával cseréli. Mondom, hogy sehol se csudálatosabb az Isteni Gondviselés, mint a' gyermeki és ifjai életidőben: és még is, szólljatok Hívek! hány gyermek, hány ifjú vallásos és igazán istenfélő? Fájdalom kevés! Fájdalom! könnyű számba venni! Biznak még ők nagyon erejökbe, egészségökbe, sokat várnak még ők az emberektől, sokat a' világtól, és könnyen felejtkeznek az Istenről ki őket kezeiknél fogva hordozza. Egyedül csak a' vénség ditsekedhetik a' vallás' szép koronájával. A' vénnek közt lehet igazán vallásos embereket látni. Elhullottak ő mellőlők az emberek: azokba hát bizodalmukat nem vetik. Önnön magukát az idő erejükből, szépségükből, a' fiatalság hiu bizodal-mából kivetköztette: nem bizakodnak hát ők már magukba. Látják, hogy elmúlik e' világ és ennek ábrázatja, a' világhoz hát nem ragaszkodnak: hanem így szólnak Ásáffal: *Kicsoda volna nékem a' mennyen és a' földön több Te nálladnál én Istenem! egyébben nem gyönyörködöm.* Eltávozik ő tőlők e' világ, és közelebb jó a' Menyország. Tsak a' vén Ábrahámhoz térnek be az istenek, és az ő kebelét nevezte Idvezítőnk Menyországnak, mert csak a' vén ember kebele lehet tiszta, csendes, és az Isten' lakó helye. Az ifju Jákób csal, Testvérétől jussát kicsikarja, Ipánál tarka botokat hány a' válúkbá, hogy a' szeplős bárányok többek legyenek. De a' vén Jákób megvalja: *Uram hissebb vagyon minden irgalmasságidnál!* Az ifjú Nabugodonozor barommá leszz: de a' vén Nabugodonozor há-lát ad Istennek okosságáért is. Az ifjú Dávid gyilkos és tisztátalan: de a' vén Dávid így énekel: *Én fiaim jertek, halgassatok beszédemre, megtanítalak szent életre, hogy Istent féljétek.* Az ifjú Salamon így szóll: *az emberek fiainak végők hasonlatos az okatlan állatok végéhez.* De a' vén Salamon megvalja: *hogy a' por földé leszz mint annak előtte volt, a' lélek pedig megtér az Istenhez a' ki adta volt azt.* A' vén Zakáriás beszél Angyalokkal a' Templomban. Az öreg Simeon látja meg az Idvezítőt, és a' Száz esztendős János lát Mennyei Jelenéseket. Mert csak a' vénnek lehetnek leginkább meggyőződve a' Vallás igazságiról, az Isten' gondviseléséről, a' halhatatlanságról.

Ezért mondom Salamonnal, *hogy igen szép és ékes korona a' Vénség, mely az igazság útában találtatik.*

3.) E' mellett Keresztyén Hívek! koronát függeszt tisztes öregeink fejére *a' Hasznep is*, melyel ők többnyire ditselkedhetnek. Fiaik, Leányok, Unokák, és ezeknek fiaik leányaik, mint fűrtök a' száraz tőkeiről, függenek többnyire az öregektől. Ezekbe folyt által az öreg' vére, ezekbe szikrázott által lelke, ezekben él neve, ezekre ragadott az ő példája, ezeken látszik nevelésének munkája; 's ezekben maradandó emlékezete e' földön. Ah nem szép öröm e' ezeket szelid pillantással körülnézni, 's ezekben magát a' Vénnek mintegy ujra teremtetve, itt ugyan gyermeknek, amott ifjúnak, majd férjfiúnak látni! Nem szép öröm e' a' kitsinyek' hízelkedése, a' nagyobbak' szereteten és tiszteleten éldegélni? Nem szép örömök' e' öregeinknek, midőn maguk már nem használhatnak, maguk helyett több hasznos tagokat adhatni a' Társaságnak? Mintedgy megaggott fa tör'sök, melyet a' hévség ellen nagyobb és apróbb ágak árnyékolnak zöld leveleikkel, vagy mintedgy régi Templom, mely fölött századok repültek el, és most új csinos oszlop sorokra dülve imádságokkal 's keblet Istenhez emelő 'Sóltárokkal zeng: olyannak tetszik nekem edgy tisztes vén ember, és mikor őtet látom háza népe közt: elhiszem a' 'Sóltárt író szavát: *Boldog ember a' ki féli az urat, és az ő útában jár, a' te feleséged mint a' termő szőlő, házaidban a' te fiaid mint az olaj fának ágai, a' te asztalod körül meglátod fiaidnak fiait, és az Izráelen való békességet.* 'Sólt. 128. Megvagyok győzöttetve Salamon szaváról: *A' Véneknek ékességük az Unokák.* Péld. 17: 6. és mint a' szent letzkében szóll: *igen szép és ékes korona a' Vénség, mely az igazság útában találtatik.*

4.) Végezetre K.! megkoronázza tisztes öregeinket a' Vénség *közhasznu szolgálataikért*, melyekkel magukat a' későbbiek előtt méltán érdemesítik. Én megvallom, hogy az ember mindenik élet szakaszban edgyformán csak ember, 's mint 20, 30 esztendő korában, úgy másfél század alatt is lehet valaki terhe a' Társaságnak, 's ellene nem igazságtalanul lehet sóhajtani edgy kegyelmes halálért: de azért nem fogjátok talán megtagadni a' tisztes öregségtől, hogy annak különös tulajdona a' *közhasználatúság*. Ugyé, ha ők szűken, sanyarúan élnek, takarékoskodnak, fösvénykednek, ném maguknak, hanem utóiknak gazdálkod-

nak? Ugyé, ha ők fákat plántálnak, maguknak csak aggodalmakat; de következőiknek gyümölcsöket alkotnak? Ugyé, ha ők Tanácsokon fontolkodnak; bús fejükben maguknak gondot, de a' kisebbeknek boldogságot főznek? Ők, a' gyengék félnek; de midőn magukat féltik, azokat őrzik meg, kik csendes árnyékukban éldegélnek. Ők, a' nehéz természetűek, komorok, dorgálódzók, feddőzők: de éppen ily természetén köszöriúttetik ki a' darabos erkölcs, ily természettel jámborul meg a' szilaj indulat. Ők, sokszor nem egyebek, mint szálkák a' fiatalság' szemében: de nem más-ként, mint ró'sák körül a' tövisek, melyek annak védelem gyanánt szolgálnak. Ők a' tehetetlenek, terheket ugyan már nem hordozhatnak, 's az evezőkhöz velőtlen kezeikkel nem nyúlhatnak: de ott vigyáznak álmotlan szemekkel a' kórmánynál, és mennél tüztelenebbek, annál bölcsőbb ité-lettel, mennél hidegebbek, annál tisztább Tanácsokkal szolgálhatnak 's használhatnak. Mint az érett gyümölcsök a' fánn, olyanok ők; 's illő, hogy a' bimbók, a' virágok, és zsendült gyümölcsök, ha szebbek is, ha kapósabbak is, nekik engedjék az elsőség' koszorúját. Igazságos, hogy mi is Salamon' Király szavairól meggyőződünk: *Igen szép és ékes korona a' Vénség.*

És már K.! a' Vénségnek éppen ilyen koronáját cserélte fel hervadhatatlan koronával boldogult Tekintetes Thaly István Úr is, midőn ezen folyó Májushó 4-dikén nappali 11 és 12 órák között, 73 esztendőkre terjedt szép életét szelid halálával bevégezte. A' Vénség' oly koronáját cserélte hervadhatatlanra, melyet valódi *Tudomány, Val-lás, Háznép, és közhasznú szolgálatok'* érdemei fűztek volt fejére. Ugyan is, csak nem hitel felett való jártas-sággal ditsekedhetett a' boldogult több Tudományokban, 's a' mit azokból tudott, nem felüleges ismeret, hanem valódi Tudomány volt. Különösen 'Édes Hazánk' Történetei an-nyira tudva voltak előtte, mintha mindenik eseten maga is jelen lett volna, mintha édes Nemzetünk' minden régi sze-mélyeit személyesen ismerte volna, mintha a' legrégebb idő ma lett volna, mintha a' legszövevényesebb környülmény az ő elrendelésével történt volna. A' Számtudomány, As-tronómia, Természettudomány kedvesei voltak, 's az ér-tetlenek sokszor bámulták, mint Archimedest porba írott karikáiban, ha ezen Tudományok nagy titkai után elragad-tatva leselkedett. Hát a' Hazai Törvényeket, 's az ezek-

el atyafi Tudományokat mi nyomosan, 's pontról pontra
rtette ő! Ha ő, miként Móses edgy ép nyelvű Áron nél-
l nem szükölködék: szinte úgy országokat vala képes
lkotni Törvényv. Tudományával. Tudják azok kik köze-
bbrül ismerték ez Istenben boldogult Uraságot, hogy én
emmit sem nagyitok, hanem tiszta igazságot szóllok, ha
ondom, hogy ötet vénségében megkoszorúzza a' *Tudomány*,
elyet tisztelt egész koporsója bezártáig. Megkoszorúzza
et a' *Vallás is*, mert ezernyólcz száz első esztendőől
gva, és 29. esztendők elforgása alatt a' Nagy Tiszte-
tű Tatai reformált Egyházi Kormány Széken, mint segéd
gazgató, vagy Coadjutor Curator példás kegyességgel,
egyházi bölcsességgel forgolódott. Megkoronázta ötet
Háznép, melyben edgy ritka hűségű férj, edgy csudá-
tos szeretetű Atya, 's házi gazda volt. A' nyólcz gyer-
ekek, kiket nagy szorgalommal fölnevelt, 's kik mindég
ivére valának forrva, ékességei ezen koronának. Meg-
ronázták végre ötet *közönséges szolgálatai is*; mert 1787-
k esztendőn kezdvén, ezen Nemes Megye kebelében hű-
gesen szolgált mind addig, mig teste hanyatlása engedte.
790-dik esztendőől fogva, 1810-ig All Szolga Biró-
ígot, 1810-től fogva, 1828-ig, Fő Biróságot, azolta
örvényszéki Táblabiróságot viselt. Mely különböző szol-
álataiban, mondja meg bátor az irigység, nem szerzett
annyi érdemeket, melyek a' vénséget fején ékes koro-
ívá tehették! Oh mi szép és kíváncsú dolog Hivek!
ronás fővel léphetni le ez élet' pályájáról! és így lép le
ról Istenben boldogultunk, innét lett az, miért hogy ő oly
sendesen 's nyugodt lélekkel szunnyadott el a' halálban,
intha valamely szép nap változott volna szokott szelid-
gével éjtszakára. Bocsássák el hát gyászban borúlt
edvesei békességgel ötet, bocsássák el minekutánna har-
tát nemesen megharcolta, futását elvégezte, 's hitét
egtartotta.

Különösen szeretett élete párja Zsákfai Sándor Eszter
szszony! a' gondolattal, hogy kedves Férjed, vénségét
rona gyanánt viselé, csendesítsd szived' fájdalmát. An-
k, ki e' világ' iskoláját már kitanulta, innét előbb kellett
pnie, annak, ki vallását megtartá, Reményei tellyesedé-
re kellett mennie, annak, ki házát elrendelő, tiszteit be-
égzé, nyugodalomra kellett fejét hajtania, az Isten éret-

gabonájának osűrbe kellett takartatnia. Oh ne sird vissza ötet a' tökéletlenség hazájába, ne sird föl ötet nyúgalmából, ne kívánd vissza erőtelen napjaira könnyeiddel. Elégeld meg a' szép 10 esztendőket, melyek Társaságában örömdőre folydogáltak el. Imádd az Isten' Jóságát, hogy csak nem fél század alatt népes Uri Házatokba a' Halál benemlépett, 's ő a' kedves, az első halott, akkor mikor közel a' megoszlás' órája. Te mégy ő hozzá, nem pedig ő jó vissza Te hozzád, kiméld meg siralmad gyengéded folyamával magadat szeretett gyermekeidért, kiknek használ még életed, kiknek fáj, ha te nem lelsz bal'samot fájdalmadnak. Az Isten, ki 40 esztendej örömeidet teremté, mai fátyolod' bánatit semmivé teheti. Ő benne bizz, ő benne reménylj, 's keresztyéni bizodalom, keresztyéni reménység fejtsen ki a' búcsuzásból, midőn szerelmes párod' sirba zárod.

Szeretett Gyermekei *Therexia!* Nemzetes Varga András Hitvесе, *Agnes Nagy Tiszteletű Tudós Nagy Mihály Esperes és Kocsi Lelki Pásztor Ur* élet párja, *Lajos, Megyebeli Szolga Biró, Károly, Tekintetes Nemes Fehér Vármegye' Levél Tárnoka, Rozália Kisasszony, Juliána, Tekintetes Stettner György Táblai Ügyvéd Hitvесе, Antal, Táblai Ügyvéd, Dienes, Földmérői Tudományt gyakorló!* a' gyengéded szeretet, melyel ez öreg atya viseltetett mindenkor hozzátok, néhány könnyeket kér most töletek tiszteletű koporsójára, öntsétek ki azt-szemetekből midőn eltávozik az, kinek szivéa oly érzékenyen feküdtetek, kinek ti oly sok gondokba kerültetek, kinek ti oly drága örömei voltak. Rátok adja, utolsó atyai áldását, hogy bölcsesség és kegyesség vezérelje lépéseiteket, békesség és szeretet édesítse napjaitokat, boldogság kísérjen a' Sirig, és ott idvesség karoljon által mindnyájatokat.

Szeretett Testvére, *Tekintetes Thaly 'Sigmond Ur,* Törvényszéki Táblabiró. Áldások között hagyott itt Titeket, valamint *Thaly Juliána* Asszonyt is Tekintetes Alistali Laky Mihály Törvényszéki Táblabiró élete párját az Istenben boldogult Ur. Áldást hagyott ő minden Rokonira, Cselédire, áldást köz birtokos Társaira, áldást a' Tekintetes Nemes Vármegyére, ennek Fő Ispánjára, Nagy Méltóságú Fogaras Földi Gróf *Nádasdy Leopold,* ő Császári

szári Királyi Felsége Aranykulcsosára, belső titkos Tanácsosára Ő Excellenciájára. Áldást hagyott az egész Tekintetes Tiszti Karra, áldást az Egyházi Rendre, kiknél óhajtja jó emlékezetét fenn maradni.

Keresztyén Gyülekezet! midőn oly fölkoszorúzott az öregség, minő volt Istenben boldogult *Tekintetes Thaly István Uré*, ne féljete a' Vénségtől, inkább munkálkodjatok azt megérdemelni, és az Isten áldja meg ártatlan munkáitokat. Amen.

www.libtool.com.cn

XVIII.

MIÉRT FOSZTATNAK MEG TÖKÉLLETES TAGJOKTÓL A' TÁRSASÁGOK?

*Szent Leczke · Jób. 9: 22. A' Tökélettest, szintűgy,
mint a' gonoszt, megemésztí az Isten.*

Hijjába mondanánk Keresztyének! hogy mindegy akár jó, akár rosszsz legyen az ember e' világon: mert csak ugyan különböző és pedig nagyon különböző a' jó emberek' és istentelenek' sorsuk. A' jó ember' lelke csöndes, sokszor felháborodik a' gonoszoké. A' jó ember edességeket szív a' keserűségekből is, a' gonosz' szájjában még az edességek is megkeserednek. A' Jézus ölébe, legszebb reménységek' karjaik közzé hajtja le fejét halálakor a' jó ember, de a' gonosz reménytelenül rogyik koporsójába. Amannak sirján hervadhatatlan virágokat természet a' jó emlékezet; ennek temető dombjára szabad szájú hír áll föl, mely gyalázatos dolgokat emleget a' lábai alatt rothadozóról. Azonban bár tagadhatatlan legyen a' nagy különbség, mely vagyon a' jó és rosszsz ember' állapotja között: csak ugyan nehezen esik az, hogy igen sokszor edgyütt sir, edgyütt szenved, edgyütt nyomorog e' földön a' kegyes és az Isten nélkül való. Fájdalmunkat nem titkolhatjuk, hogy a' kegyes Ásáf hijjába tartja tisztán szívét, hijjába mossa ártatlanságban kezeit; mert a' történetek nem tekintenek arra, hanem szintűgy ledűlják reményeit, mint azét, ki előtt sem emberség, sem igazság, sem szeretet nincsen, midőn mindenik' szentségein szabad fékre bocsátott dőlczegséggel tipródik. Fájdalmunkat nem titkolhatjuk, hogy Isten a' tökélettest szintűgy mint a' gonoszt megemésztí. Fájd

mindnyájunknak 's fájdalmunkat nem titkolhatjuk, hogy sokszor itt marad a' kit odadnánk, el megy a' kit örömet marasztalnánk, a' ház' oszlopi, a' jóltévők 's ügye fogyottak' menedékei, a' Társaság' hasznos tagjai elszedetnek úgy mint azok, kik maguknak is, másoknak is terhül vagynak. Fáj, 's nem titkolhatjuk el közelebb fájdalmunkat, hogy amaz Istenben boldogult Keresztyén Férjfiutól tisztelt atyánkfjaitól Nemzetes és Vitézlett néhai Bóday Pál Urtól, kit ezen Gyülekezet' edgyező nyelve jó szívű embernek vall, mind édes övéit megfosztotta, mind pedig minket megfosztott a' szomorú halál által, és mintegy szánkba adta Jób' szavait: *a' tökéletest szintugy mint a' gonoszt megemészti az Isten.*

De hogy ezen igazságos fájdalmunk megenyhüljön; ertek K.! e' szomorú alkalommal értsük meg röviden: *mért hogy az Isten megfosztja igen sokszor a' házi és polgári Társaságokat a' tökéletes emberektől?* Kétség kívül ezt az Isten a' jó és kegyes emberek' hasznukra és a' mi anúságunkra tselekeszi: illő léssen azért figyelmeznünk.

1. §.

Az Isten a' kegyes embereket elveszi tőlünk, elveszi ivéiktől, hogy jól tegyen velünk, hogy őket oly helyre vigye hol tökéletesebbek lehetnek 's elvehessék a' jutalmakat, melyeket a' háládatlan földön sokszor meg nem nyerhetnek. Ha vagynak is ritkán, ritkán mint első rendű csillagok az égen tökéletes emberek, jó szívű és emberséges Keresztvénnek: tudjuk Atyámfiai! hogy mi tökéletlen kegyességük e' tökéletlenség' Hazájában! Az örömek és gyönyörűségek' sikos után ők is gyakorta elesnek, a' bajok' és szenvedések' darabos ösvényén ők is sokszor megtéráskoznak, a' tökéletlen emberektől néha ők is megtéráskoznak. A' rosszszak őket is elcsalják, a' jók őket is laltatják, a' rosszszak bosszúságtétellel, a' jók éretlen zeretettel őket is sokszor megejtük. Ezer itt a' történet mely a' jó lelket is kifakasztja, ezer itt a' tereh mely leg-rősebbeinket is megfárasztja, ezer itt a' kisértet, mely leg-zentebbeinket is megszeplősi. Mint tükör a' porban, úgy rény a' földön nem lehet tökéletesen tiszta, ennek is út z eset' órája mint Péternek 's egyéb szent hajdani férjfiaknak. De lássátok K.! *parancsol az Isten angyalának Hie felől, hogy kezükön hordozzák őket, és hogy a' föld*

botránkoztató kövei közt meg ne ütközzenek, parancsol sokszor szomorú Angyalának a' halálnak is, és az által magához viteti a' kegyes embereket. Magához viteti azokat, hogy ő előtte, hol nincs semmi tökéletlenség, tökéletesedjenek. Magához viteti a' kegyeseket, hogy szentek között, kik orczája előtt udvarolnak, a' szentségben nevelkedjenek. Magához viteti a' kegyeseket, hogy előtte rólok minden szennyek lehulljanak, ellenben dicsősségétől dicsőséget nyerjenek. Új földre viteti őket, hogy ott egészen új emberek legyenek, új eget nyit nekik, hogy Angyalokká váljanak, új éneket ad szájukba, hogy neki és a' bárányak a' Szent Lélek' edgyességében szent dicséreteket énekelhessenek. Ezért viteti magához e' földről a' tökéletlenség' Hazájából a' kegyes embereket: Ezért nem láttatott e' földön. Énók ki az Isten előtt járt: Ezért ragadtatott fel Illyés, ezért aludtak el sok szentek kiket a' föld vont magához; de hogy ide ne ragadnának az Égbe ragadtattak.

Nem csak tökéletesíteni akarja pedig az Isten kegyes Híveit, midőn őket váratlan halál által a' földi iskola porokból ki hívja: hanem edgyszersmind érdemlett jutalmakat is kíván adni azoknak. Tapasztaljátok é, vagy tapasztaltátok é Hívek! hogy miként bánik ez a' mi világunk az emberséges emberrel. Ha nem: értsétek meg Salamontól, ki megtapasztalta, hogy ezen a' világon nem az okosoké a' kenyér, nem az erőseké a' viadal, nem a' gyorsaké a' futás, nem az érdemeseké a' gazdagság. Dé nem hiszem Atyámfiak! hogy ti is ne láttátok volna már, miképpen hogy hitvány csapodárok, alacsony lelkű csúszók mászók szedik itt el az érdemes ember' jutalmait. Nem hiszem, hogy ne láttátok volna, miképpen hogy a' jóltévő azoktól keserítetik, kiknek kezükbe kenyeret adott. Nem hiszem, hogy ne láttátok volna, hogy torkoltatik itt le sokszor a' jó szívű bölcs, 's miként tapsoltatik meg a' magasan zengő üres hang. Istenem! hányszor esett meg már e' világon, hogy a' nemes szorgalom a' fákat elplántálta, gyümölcsseit pedig korrhely vesztegette, a' szép igyekezet a' bölcsesség' követ kiásta, 's azzal önnön fejét betörte, a' vitéz bátorság harczát megharcolta, a' koszorú pedig gyáva homlokot kerített be. Óh be sok hív szolgát mutathatnék én elfelejtetve, emberséges jó szívet megvettelve, igaz bölcsességet kinevettelve! Óh be sok szent érdem van e' világon a' Kris-

tus keresztére feszítve, és annak tövébe óh mennyi méltatlan kesergetések' véres könnyei hullottak már le! Nem nézhetik Atyámfiai! nem nézhetik a' mindeneket látó Isten' szemei sokszor nem nézhetik a' méltatlanságokat, melyekkel e' világ fizet az érdemes embereknek. Ugyan azért kívónja azokat a' gonoszok' lábaik alól, kivészi azokat a' háláatlanság' porából, és magához viszi a' jutalmakra. Nem nézheti azt az igazság' Istene sokszor, hogy itt nem becsüلتik az érdemes ember, 's benne mintegy szeméten hever a' gyöngy; hanem felvészi azt a' sárból és saját országát ékesíti ki vele. Így cselekedett Sz. Fijával is kit e' világra küldött, *ki az övéihez jöve, de az övéi be nem fogadák őtet.* Megfigyelmeztette a' világot és annak fiait mondván: *köztetek van a' kit ti nem esmertek.* De midőn azok a' Jésust el nem esmerték, hanem le alázták, 's hallatlan gyalázzattal illeték: kivette őt e' világból és jobbára ültet. Ezért fosztja meg sokszor az Isten mind a' házi, mind a' polgári társaságokat az érdemes, becsületes emberektől.

2. §.

Midőn pedig az Isten a' kegyes emberek' haláluk által azoknak javukra munkálkodik, 's megmutatja, hogy a' Hiveknek haláluk drágalátos szemei előtt: ugyan akkor tanításunkra is cselekeszi azt, hogy *a' tökéletest megomlászi szint-úgy mint a' gonosztévót.* Ugyan is, tanítani akar minket az Isten a' kegyesek' halálakor, hogy az emberséges embereket, míg köztünk vagynak, megbecsüljük. Nagy gyengesége ez K.! az emberi értelemnek 's szívnek, hogy valamely kincset nem tud addig becsülni míg nála van, hanem azután mikor azt elvesztette. Nem esmeri az egészség' becsét ki soha beteg nem vőlt, nem tudja mit szór a' tele erszényű tékozló míg az utolsó fillért is ki nem vetette, csak az árva mondhatja azt meg igazán, mi az édes atya, mi az édes anya, és csak az ásná ki két kezeivel a' sírból élete párját, ki az özvegység' sanyarú kenyerét könnyhulátások közt kóstolja. Akkor érezzük mit veszünk mikor veszünk. Az elválás' pontján mint gyújtó tűkőréen gyűlnék össze minden örömei 's édességei édes össze köttetésünknek: így vagyunk mi a' jó és istenfélő emberekkel is, míg élnek vagy nem becsüljük vagy felejtjük őket: ha meghalnak akkor sajnáljuk. És már ilyen lévén az ember,

szedi tőlünk a' kegyeseket az Isten, és sokszor úgy elszedi, hogy 10 igaz se találtassék, kiért megkellene kegyelmeznie a' többieknek: hogy tanulja a' világ azokat megbecsülni, tanulja a' kegyesség' érdemét megismerni, tanulja az érdemeseknek az illendő tiszteletet megadni. Vegyük mi K.! ezen tanúságot érzékenyen szivünkre e' szomorú alkalommal, és az emberséges jó embereket míg köztünk vagynak ne illessük keserűséggel, ne bánjunk azokkal méltatlanul, és ne kényszerítsük az Istent, hogy azokat elvegye közülünk, 's azoktól megfoszszon, kik ékességei házi vagy polgári társaságunknak. De ezen felyül azért emésztí meg az Isten a' tökéletest szintűgy mint a' gonosztévőt, hogy megtanítsen ez által mostani helyheztetésünk természetére is, mely szerint mostani életünk nem jutalmazásnak, hanem csak törekedésnek helye a' jutalomra. Itt a' szenteknek is úgy fizet a' világ mint a' gonosztévőknek, itt meghal a' kegyes szinte oly fájdalmas betegségben 's környüállások közt, mint az istentelen. Hogy volna hát ez igazságos jutalmazásnak hazája. Oh K.! ezt a' tanítást isméljen nyomjuk szivünkbe edgy jó ember barátunk' koporsójánál, így majd ha méltatlanságokat szenvedünk, üldöztetünk: könnyebben megcsendesíthetjük megkeseredett szivünket, meggondolván, hogy nem itt van a' jutalom' hazája. Ha jól foly dolgunk 's kedvezve tekint ránk a' szerencse: nem fogjuk magunkat elbizni, tudván, hogy nem itt van a' jutalom hazája. Ha szükség, szegénység, nyomorúság terhelend: majd nem fogunk elcsüggedni, tudván, hogy nem itt van a' jutalom' hazája. Ha bünre csalogat a' kísértet, 's mutatja, hogy senki sem lát, senki sem büntet meg: nem fogunk elhajolni semminémű gonoszra, meggondolván, hogy nem itt van a' jutalom' hazája.

És már K.! ilyen vigasztalások és tanítások közt hágy itt minket Istenben boldogult K. Atyánkfia, amaz Evangyéliomi Izraélita.

Szeretett Hites Társa! Kedvesrokoni, Uri baráti, jó akarói, becsüloi ezen Istenben elnyügodott K. Férjfiúnak. Ti mindnyájan megvagytok szomorodva ennek halálán, 's méltán is, mert ha még a' rossz ember' koporsójánál is kigördülnek szemeinkből a' könnyek: ugyan lehetne e' azt száraz szemekkel nézni halálában, ki mind házában, mind *azonkívül* emberséges nevet érdemelt életében? Lehetne e' *hidegen* temetni el edgy igazi hűségű házas társat, edgy

csendes okosságú házi gazdát, edgy szeretettel telyes atyafit, edgy igaz barátot, tiszta indulatú szomszédot, edgy szeretetre méltó lakos társat, mint a' milyennek ismerni volt szerencsénk ezen Istenben elnyugodott Uraságot. De ezen méltó bánatunkat csendesítheti K.! az a' gondolat, hogy ő jó ember és jó szívű Keresztyén volt, mivel ennél fogva tudhatjuk, hogy ő tőlünk a' 'Tökéletesség' Hazájába, boldogság' Hazájába távozott el, és ha mi őt' szeretjük: neki ezen boldog Hazát vigasztalhatatlan bánatunkal nem kell sajnálnunk. Bocsássuk el hát őt' áldások közt, bocsássuk el őt' ezen ígéretünkkel: hogy mi az emberséges embereknek becsülői leszünk mindenkor, 's magunk is az ő példája' követésével igyekezni fogunk az igazi jutalom' Hazájába, hol az igazak fényleni fognak mint a' nap, és oly boldogságban élnek, melyhez a' földnek semmi édeségei sem hasonlítanak. Amen.

XIX.

A' HÁZASSÁGI SZERETET' ÁLLANDÓSÁGA.

Az edgy halál választ el engemet te tőled. Ruth. 1: 17.

Keresztyén Hívek! Bár csak minden szerető szívek oly állandók volnának, hogy azokat egymástól csak a' halál választaná el, bársak a' jó barát jó barátja iránt kóporsója bezártáig meg ne hidegedne, bárcsak a' gyermekek sirig tartó szeretettel viseltetnének szüléikhez, bárcsak minden házas párok' szivök úgy öszve volna forrva szent szövetségük' lánczán, hogy míg a' halálban el nem hül, soha idegen szerelmekre ne csapongna! De Istenem! hova lett a' hűség, és a' szeplőtelen szeretet valyon a' földön tartózkodik é még? Ott hol a' Természet kötötte öszve a' szíveket tudtunk és akaratunk nélkül, a' vérségben és atyafiságban még valamennyire türható volna a' történhető idegenkedés, noha itt is szentek a' természet' kötelei: de már ott, hol szabadon választja ki a' sziv szerelme' tárgyát, mikor előtte világíthat az ismeret a' szivnek, 's az akarat semmi erőszakot nem szenved: hogy eshetik meg a' szeretetnek elhidegedése? Hogy eshetik meg, hogy az ember meggyüölje a' kit szeretett, kerülje a' kihez ragaszkodott, távozzék attól kihez vonszódott, és minden pillantásban szabadulni kívánjon attól, kinek Isten előtt esküdte: *Az edgy halál választ el engemet te tőled.* Pedig Keresztyének! mennyi szeretet hervadt el, minekelőtte a' halál azt elhervasztotta volna, mennyi barátság oszlott el a' megosztatlattás' órája előtt, mennyi házas pár vált már el minekelőtte a' halál elválasztotta volna! Most hát midőn edgy szép házasság válik el szemünk láttára, de nem világi Törvényszék előtt, hanem a' halál' választó pálczája által, most midőn a' megkeseredett Férjel edgy' szeretett feleségnek

Csonka Katalinnak halálát gyászoljuk, kit házastársi hűségében Férjétől semmi a' halálon kívül a' ti tudománytok szerint el nem választhatott, hadd beszéljek én Hívek! ti-nektek arról edgy kevéssé, hogy *miképpen lehet állandó a' Házassági szeretet?* Talán míg beszédemmel végső tisztességet tesztek boldogultunknak a' halálban, tanúságot adhatok a' házas pároknak 's házasulandóknak az életben.

Mivel a' Házasság' czélja az emberiség' neveltetése edgy részről, más részről pedig a' kölcsönös barátság, mely annyira természetére tartozik az embernek: látni való, hogy ennek szükségesképpen sirig kell köttetnie az esküvással: *az edgy halál választ el engemet te tőled*, látni való, hogy a' hajladozó nádszálaknak, az álhatatlan lelkeknek távozniok kell e' szent szövetségtől. *De valyon melyik az a' halandó, ki a' jóban oly állandó volna, hogy sokszor meg ne esne?* melyik az a' házasság, melynek tagjai mind ketten megtartják örökre esküdt hűségüket? Éppen azt akarom Hívek! előszámlálni, hogy *miképpen lesz állandó a' Házások közt az örökre esküdt szeretet és hűség.*

1.) Elsőben úgy, *ha mindketten a' házassági szövetség' tagai Vallásosok Istenfélők.* Az a' hit, hogy Isten lát bennünket, hogy leg titkosabb cselekedeteink' tanúja, hogy gondolatink', indulatink', és szándékink' szemlélője, minden olyan dolgoktól és cselekedetektől messze vonja szívünket, és elménket, melyek a' házi csendességet megzavarnák, a' házas társi hűséget gyengíthetnék. Miért volt Énók oly kegyes, hogy élte' szentségiért Istentől különösen megtiszteltetett? Azért mint róla följegyezve van, mivel *ő szüntelen Istennel járt.* Miért tartotta meg Nőé állandóul kegyességét akkor mikor az egész Világ megfertőztette útát? Azért mert vallásos és Istenfélő ember volt. Mig Dávid Király az Istent előtte tartotta 's énekelt: *vagy járok helek vagy fekszem, te mindenütt vagy körültem:* addig baja sem volt házának: de mihelyt szemei elől az Istent félre tette, leg ott' gyilkosság 's tisztátalanság fertőztette meg szívét, gyermekeinek tisztátalankodásuk, fiának párt útése keserítette házát. Ti is hát Házások! ha azt akarjátok, hogy szeretetetek, melyel egymásnak tartoztok, meg ne hűljön, hűségtek ne gyengüljön: Vallásosok, Istenfélők legyetek, hidjétek, hogy gondolataitokba lát a' mindentudó, szíveitekbe néz a' szíveket és veséket vizsgáló, nyo-

maitokba és lépéseitekbe van a' mindenütt jelenvaló, ki hűségtek' legkissebb hanyatlását kárhoztatja, 's annak büntetését vagy még ez életben rátok árasztja, vagy a' jövődő örök életre elhalasztja. Vagy talán azt nehéz nektek elhinni, hogy az Isten mindenütt jelen volna, 's titeket mindenütt látna. Óh kitsiny hitűek! ti sokszor a' setétség titkait is kikeresitek, 's hogy az ki titeket vigyázokká tett, nállatok még vigyázóbb volna, nem hiszitek? Ti gyakran távol, házatoktól tudjátok, mi esik házatoknál, hát arról kételkedhettek é, hogy a' ki titeket ilyen tudással fölruházott, maga dolgaitokat nem tudná? Nem, nem lehet az, hogy a' ki nekünk meszsze látó szemeket, sokat tudó elmét teremtett, maga mindeneket ne látna, mindeneket ne tudna. Ezt nyomja bé mélyen szívében minden házasság pár: *hogy az Isten' szemei, látják a' gonosz tévőket, hogy ő jelen létével bétölti az Eget és a' Földet*, és ez a' hit, mint szolgát Ura jelenlétének tudása tartóztatni fogja őt' a' hűségtelenségtől, és szeretetét társa iránt állandóvá fogja tenni.

2.) Ugy leszen továbbá állandó a' házastársak közt a' hűség, *ha mind ketten kötelelességeiket költsönösen telyesítik*. A' fényes és alacsony sorsokban egyiránt megvagnak kötelelességei a' házasságoknak házoknál, külön a' férjfiúnak, külön az aszszonynak. A' férjfiút erősebb alkotása fontosabb munkákra, az aszszonyt gyengébb természete szelid Mártáskodásra, amazt természete, különösebb talentomi a' szerzésre, keresésre, ezt lágyabb hajlandósági a' szerzedék megtakarítására kötelezik. A' Férjfi hasznát, az aszszony gyönyörűséget tartozik szerzeni a' házban. A' férjfiú jóság, az aszszony szépség, a' férjfi munkás-ság, az aszszony csinos-ság, a' férjfi oszlop, az aszszony ékesség legyen a' házban. A' férjfi Törvényadó és Bíró a' nevelésben, az aszszony ápolgató 's gyengéded érzelmek szoptatója ugyan abban. Im már ha ezen kötelelességek mind két részről telyesitetnek a' házasság társaktól: öregbül köztök a' szeretet, idősödik a' vonszódás, és esztendeikkel nő a' hűség, melyel első szerelmük édességi között valották edgy-másnak: *az edgy halál választ el engemet te-tőled*. Ellenben, ha ezen emlitem tiszteken valamelyik fél vagy hűségtelenkedik vagy restelkedik, ha a' terheknek, melyek két vállakra valók, edgyikre vagy másikra *kell szorulniok*, ha vagy az aszszony férjfi-vá vagy a' férjfi

aszszonyá leszsz a' háznál 's rendeltetésökkel különbözö vagy ellenkező módon viselik egymáshoz magukat: ki nem látja, hogy kénytelen lankadni a' szeretet, és a' helyett, a' megunás teszi be hervasztó lábát a' házások paraditsomában. Férjfiui okossághoz, erőhöz és munkássághoz van csatolva a' aszszony boldogsága, és ezt férje miatt hanyatlani szemléli, lehet e' szeretetében állandó az Aszszony? Igen is lehet, ha boldogsága iránt érzéketlen. Aszszonyi gyengéded gyönyörűségekhez, örömhöz van kapcsolva a' férjfiu meglegedése: de ha feleségének durczássága, rendellensége, csintalan restsége miatt távol jár szívetől a' meglegedés, lehet e' tántoríthatatlan hűségében a' férjfiú? Igen is lehet, ha a' szív' nyugalma előtte csekélység. Szereti az Aszszony fiait, leányit, mert az ő vére futkos azoknak gyenge ereikben: de szeretheti e' férjét, ha ennek gondatlansága vagy restsége miatt gyermekei éheznek, fáznak, sirnak? Igen is szeretheti, ha saját vérét utálhatja. Szereti a' férjfiú is gyermekeit, mert az ő neve él azokban, az ő életének szikrája piroslik e' kicsinyek' orczáikon, és az ő sorsának örököseit hanyatlándó élete' istápit reményli azokból: de hogy szeresse feleségét, ha ennek ügyetlen vagy pusztító kezei alatt azok fanyalogva nőnek, és minden rájuk tekintés meg annyi vád és panasz rosszsz annyok ellen? Bizonyára Kereszttyén Házások! táplálója közöttetek a' szeretetnek, sorstok kötelességeiben tündöklő hűségtek, 's pontosságatok. Minden új gyümölcse szorgalmatoknak melyet közre adtok, testetekkel edgyütt kölcsönös szerelmeteket is táplálja, mindenik öröme elvégzett kötelességeiteknek szívetekkel edgyütt hűségteknek is élesztője.

3.) Végezetre, úgy leszsz Hívek! állandó a' házastársak közt a' hűség *ha szívökben nemes türés, és békeséges indulatok leéndenek.* Mig holdunk fogyatkozik, napunk föl kél és lemegy, türedelemre van szükségünk, tünnünk kell, hogy a' teli hold, setét éjjeket álit elő, tünnünk kell, hogy a' nap hideg telet is borít ránk, tünnünk kell edgyumást, különbben éltünket szakadatlan pörök, egymást fölváltó versengések szaggtadják. És ez a' türedelem legszükségesebb a' házasságban, hol szeretetnek kell lenni, mely szent Pál szavaként *tűró.* Nints nagyobb ellensége a' szeretetnek, mint a' türedelmetlenség, nints nagyobb táplálója, mint a' béketürés. A' bűndöt semmivel sem lehet

jobban tűzbe hozni, mint vétkei' hánytorgatásukkal, mert a' vétek nem egyéb mint lélek' sebe, melyet ha valaki illet, fájdalmat okoz illetésével. De szerethetjük e' osztán azt, a' ki sokszor okoz fájdalmat nekünk? Bizony csak úgy, ha a' fájdalmat szerethetjük. Melyik van pedig köztünk hiba nélkül? kinek nem lehetne gyarlóságai szemre vetésükkel fájdalmat okozni? Minden bűnösnek jól esik a' pártolás, a' befedezés, mert a' vétek orczáat pirító meztelenség, melyet ki ki szégyenl és sajnál, 's ah! mint becsüljük, szeretjük azt, ki ily állapotunkban leplet vet ránk vagy szemét behunnya előttünk!! Kicsoda pedig közöttünk, kinek ilyen fedezgetésre sokszor ne volna szüksége? Akarsz e' hát Keresztyén Házas! hűséget, szeretetet érdemelni Társadtól? Erdemeld meg azt gyarlóságainak türéssel, mert bizonyára ha a' szeretetből származik türés, a' türesből szeretet gyümölcsözik. A' ki szeret, tűr, a' kit eltűrnék, szeret. De hogy várhat az Társától szeretetet, ki inkább bírja annak mint szerető Társa, ki kedvesének inkább hibái feszegetésével kedvetlenkedik, mint csekély jóságának helybe hagyásával, vagy maga önnön szép példájának mutatásával kedveskedik. Hogy várhat szeretetet Társától az ki Hitvese' képzelt hivtelensége után hitetlenkedik; de bizodalomával hozzá soha sem hivségeskedik, ki hálót vet meg, töröket terít ki, hogy társában hibát foghasson? Hiszen ha hibát akarunk keresni, és célunk a' gyarlóságok találásuk: nem kell kérdeni, hogy hol keressük, hol találjuk? hanem kérdenünk kell, hol ne keressük, hol nem találunk? Mondhatnád ugyan szerencsétlen házas! hogy te már nem tűrheted Hitvesed' hűségtelenségét, hogy már elfáradtál a' béke türésben: Kegyes Szenvedő! neked mást nem tanátsolhatok, hanem hogy még folytasd szép érzésedet, próbálj még edgyszer, próbálj még Idvezitőnk' határozása szerint *hetven hétszer* békességet óhajtó lágy érzelmek közt edgy vagy két könnyet cseppenteni Hivtelened' mejjére, tán annak forrósága életre hozza a' hamvadzó szerelmet, tán annak nedvessége életet ad a' hervadozó hűségnek. Ha nem használ próbád: nézz Istenünkre, ki téged milliom vétkeid mellett, nem kevésbé tűr mint áld, nézz Idvezitőnkre kinek orczáján vétkeid miatt orczálanzkodott Judás álnok csókjával. Majd eljő a' halál a' szenvedések' vége 's boldog leszel esküvésed' állandóságának örömében, *az edgy halál választ el engem te tőled.*

Itt vagynak Keresztyén Hívek! a' Tanúságok, melyekkel emlékeztetéssé kívántam tenni előttem edgy jó feleség halálának gyászszát, azt akartam, hogy éppen ezen napokban, midőn sok házassági szövetségek kötődnek, ebben az órában, midőn szeretett házas társat temetünk: a' házasok és házasulandók értsék meg, miként leszz állandó köztök a' szeretet, a' házassági hűség. Ugy tudnia illik: *ha Istenfélők, Vallásosok, kötelességeikben hűségesek, és békességes tűrők lesznek.* Nem a' férjfiaknak beszéltem, sem nem az aszszonyoknak, hanem a' férjfiaknak és aszszonyoknak, nem a' férjfiaknak, nem az aszszonyoknak, hanem a' házas társaknak és házasulandóknak. Oh legyetek Keresztyének! mindnyájan Istenfélők, legyetek tiszteitekben hűségesek, legyetek edgymás iránt békességes tűrők, így nem csak fogjátok azt kívánni, hogy edgymástól benneteket csak az edgy halál válaszszon el; hanem, hogy az edgy halál elválasztása után, edgy örök élet benneteket ismét edgyesítsen!

És már csak így lehetett Keresztyén Hívek! állandó házastársi hűségében, csak így mondhatta el igazán, *az edgy halál választ el engemet te tőled,* Istenben boldogultunk is, ha t. i. ő Istenfélő, tiszteiben hűséges és békességes indulatú volt.

Kedves Férje! te tudod, hogy a' halál kit választ el tőled, te tudod, hogy 11 esztendei edgyütt lakástok után szeretett feleségedben e' mai napon kit temetsz el? Mi pedig azt tudjuk, hogy szivedet csak az is méjjen sebheti, hogy két kis zálogi szereteteteknek ezennel édes anyyuktól foszthatnak meg, 's árván maradnak. De nyugtasd meg szivedet jó Férjfiú! Az Ég' végezetein halandó fordítást nem tehet; teheti azt, hogy alájok engedelmes szívvel simuljon, és ez az ő boldogságára legtöbbet tesz. Köszöni házas társad szived' szeretetét, és téged kedves kicsinyeivel edgyütt Isten' gondviselésére bízva eltávozik.

Kedves Édes Attya! Nem lehet, hogy szived Leányod' halálán fájdalmat ne érezzen, mint nem lehet, hogy élő fáról sérelem nélkül ág törjék le. De keresd meg fájdalmad' enyhülését szép időd' bölcsességében, 's elmúlt esztendeidnek tapasztalása győzőn meg az igazságról,

hogy az Isten mindenkor javunkat akarja, azt ha vidámit, azt ha keserít, akkor is mikor búsít, akkor is mikor örvendeztet. Szeretett Leányod Leányi hűségének 's tisztelétének végső csókját advan kezedre, Isten lelki 's testi áldomásait Kéri öregségedre.

Kedves Testvéri! Vegyétek általam vérségi szereteteteknek és hűségeteknek, melyet életében, 's kivált betegségében megmutattatok Testvértetekhez, szíves köszönetét. Áldjon meg azért titeket fejenként az Isten, és tegye élteteket virágzóvá, halálotokat örök idvesség' kezdetévé.

Mindnyájan pedig Hívek! úgy telyesítsük edgymás iránt minden kötelességeinket, hogy midőn minket az edgy halál elválaszt, a' szeretet' karjaiból fejtőzzünk ki, és Mennyei Atyánk előtt úgy jelenhessünk meg, mint edgymást szerető atyafiak a' Jésus Kristusban. Ámen.

XX.

MIÉRT FORDUL SOKSZOR SIRALOMRA AZ
ÖRÖM.

*Megszűnt a' mi szívünk' öröme, siralomra fordult a' mi
örömünk. 'Siral. 5: 15.*

Keresztyén Hívek! Sokszor van úgy az ember, hogy edgyik szeméből öröm könnyek hullanak, másikból pedig siralom folydogál, mert midőn edgy felől edgyik szíves reménye telyesedik, más felől másik hervad el, és sem ennek fájdalma amannak örömet, sem az öröm a' fájdalmat ki nem szoríthatja szívéből. Örül gyakorta az ember, és kezeit öszve kaptsolva emeli háládatos érzések között az Istenhez azon jövedelemért, mely váratlanul köszöntötte meg házát; de más felől elkeseredik szíve a' paizsos férjfiú' látására, ki a' szép jövedelmet a' mint bevettük, úgy kiadni parancsolja. Repes szívünk, gyulladoz orcánk a' jó hír' hallására, melyet jobb fülünk vett észre: de ugyan akkor csak nem ki égnek szemeink szégyenletünkben, hallván a' gyalázatot, melyet rágalmazóink bal fülünkbe kiáltottak. Olyak vagyunk sokszor, mint a' virág szedő gyermek, ki mosolyogja edgyik kezében a' letépett bokor ró'sát, másik kezén a' kegyetlenkedő töviseket siratgatja. Sokszor a' mi szemeinkből is vér és víz cseppen ki, mint az Idvezítő oldalából: vér a' szenvedések miatt, víz czélunk' érésének öröme miatt. Sokszor mindnyájan úgy vagyunk, mint az a' lakadalmi örömrre készült ház, melyből most halottat temetünk, mint az az édes anya, kinek fél szíve edgyik Leányának menyegzőjében élledez, fele viszont a' másiknak koporsójában emésztődik. Mindnyájunkon megesik, hogy örömünkkel váratlan siralom párosodik, és sóhajtnunk kell a' Siralmas könyvből: *Megszűnt a' mi szívünk' öröme, siralomra fordult a' mi örömünk. Minekokbért fel-*

tettem magamban K.! hogy mostani Beszédemben röviden elő fogom adni: mi legyen annak oka, *hogy az élet' örömei sokszor így megkeserednek szánkban*, mi legyen annak oka, *hogy sokszor megszűnik szívünk' öröme, örömünk gyakorta siralomra fordul?* Ezt Atyámfiai sokszor *magunk okozzuk*, sokszor *az emberek*, legtöbbször *az élet természete*. Mindenik bizonyos tanúságot köt szívünkre ugyan azért figyelmetekre méltó leszen.

1. §.

Hogy örömünk gyakorta siralomra fordul, ennek oka igen sokszor *magunk vagyunk*. A' változást, mely örömünk közé érkezett, szomorúnak, gyászosnak vesszük. Holott pedig magukba véve a' változások sem nem örvendetese, sem nem szomorúak; de a' mi szívünk valamin az előbbieket örvendetéseknak érzette; úgy a' következeteket szomorúaknak képzei. Nem azt akarom ezen álitással mondani, hogy az életben e' szerént sem öröm sem szomorúság nintsen. Igen is van. De igen sok függ tőlünk, mit tartunk örömnak, mit szomorúságnak. A' legédesebb öröm is keserű annak, ki azt keserűnek érzi. A legnagyobb szomorúságon is tud az tánczolni, ki azt nem érzi. Tudjuk ezt a' Szent Írásból, hogy Jábes soha bú nem látott: de nem azért mintha a' világon akkor bú nem lett volna; hanem azért, mivel őtet az Isten vidám természettel áldotta meg. Az ő öröme hát soha sem fordult siralomra, mert semmit sem tartott siralomra méltónak. Így mi is, ha szívünk' gyengesége miatt mindent érzékenyen nem vennénk; ha Jábesi jó természettel bírnánk 's meg gondolnánk, hogy nem oly nehéz valami, mint mi képzeljük, nem oly keserű valami, mint mi érezzük, nem oly gyászos valami, mint mi hisszük: nem változnék örömünk annyiszor siralomra. Mivel pedig mi gyakran igen gyengy szívűek vagyunk, levél zördülésre fát látunk tövéből rándüledezni, szél fuvalomra eget gondolunk töredezni szakadozni: innét van, miért hogy nekünk sokszor az öröm is siralomra fordul. Midőn az erős derekú tölgyfák a' szél vészt kiállják, mi hajladozó nádak megrepedezünk, füstölő gyertya belek elaluszunk, míg az erős fényű Csillagok még vigabban lángolnak az éjszakai zivatarokban. *Minekokaért* ha azt akarjuk, hogy örömünk kevesebb vál

tozás alatt legyen — szoktassuk szívünket illandóságra, nem mondom keménységre. — Keresztyéni álhatatosságunk — milyen a' Jézusban volt — ki még kereszténn is Istenben bizott, sok hasztalan búbanattól fog megoltalmazni minket. —

§. 2.

Hogy örömünk sokszor siralomra fordul, ezt okozák az emberek is néha néha. Az emberek tudatlanok, sokszor tudatlanságból eltapodják szép reményeinket, vigyázatlanságból szívünkre hágnak. — Az emberek maguk vesztükre sietnek, — sietségükbe minket is elűtnek. — Az emberek eszesek — és ravaszok, — tudnak minket céljokra eszközül használni a' mi célunkal ellenkezőleg. — Az emberek rosszak — rosszszaságukban ellenünk hazudoznak, nyelvet és fegyvert emelnek — minden alkalmakat keserítésünkre használnak. — Az emberek jók — szeretetükben minket sokszor megfojtanak, agyon ölelnek, — hízkelkedésükkel elámitnak, — *reggeli áldásaikkal megáthoznak*. — Ilyek, és ezt cselekeszik velünk az emberek — magatok mondjátok neg, nem ők e' okai hogy *sokszor örömünk siralomra fordul?* — De minden kedvetlen esetekben gondoljátok meg K.! hogy az emberek nekünk Atyánkfiak, és így mi bennünk is oly vér foly, mint azokban, — misem vagyunk különbek azoknál; mi is úgy bánunk másokkal, mint mások bánnak mi velünk. Ezret pillantunk a' nélkül hogy észre vennénk, — ezret vétünk tudatlanságból felebarátunknak a' nélkül hogy megkövetnénk. Ha tehát mi a' vigyázatlanságokért engedelmet nem kérünk: nem adunk e' kéretlen mi is engedelmet a' vigyázatlanságokért? — Mi szeretetből is sokszor kárt teszünk másnak, — és más ezt szeretetből eltűri: oly hitványszeretet volna e' hát mi bennünk, hogy a' szeretet' botlásait nem tudnánk megbocsátani. — Kérdezzük meg magunkat: van e' nekünk annyi ellenségünk, — mint a' mennyi embernek mi ellenségei vagyunk, — rágalmaz e' minket annyi, mint a' mennyit mi rágalmazunk, — irigykedik e' ránk annyi, a' mennyire mi irigykedünk? Mind ezeket gondoljuk meg — majd nem szomorítanak meg annyiszor minket az emberek — és örömünk általok nem fog annyiszor siralomra fordulni. —

§. 3.

Okozza végre örömünk' sokszori siralomra fordulását maga az *élet' természete is*. — Kiküldött minket az Isten a' Paraditsomból, hol tiszta öröm közt folydogált az ember' élete, és vándor pálczákkal erre a' mostani földre küldött minket, melynek csak fél oldalát sūti egyszerre a' nap, fele mindég setétségben van. Itt a' szerencse és szerencsétlenség — az öröm és szomorúság egymást szokták felváltani, — 's nagyon természetesen esik, hogy valamely házban vagy szívből öszve találkoznak néha néha. — Igen természetes, hogy valamint ez a' mi köz Anyánk a' föld edgy felől a' Tavaszt koszorúzza virágaival, — másfelől pedig a' Telet fekteti hideg koporsójába: nem különben a' rajta élő anyák is ottan ottan edgyik Leányukat menyegzőre, másikat halálra készítsék. — Igen természetes, hogy valamint lakásunk' helye a' föld minden huszonnég óra alatt nyugotrol keletre edgyet fordul; úgy ennek lakosaira nézve is az öröm sokszor szomorúságra fordul. — Ezen tekintetben K.! nekünk a' Keresztyén Vallás *ujj eget és földet ígér*, — olyat, hol *többé napunk nem mégyen alá, és holdunk nem fogyathozik el*, — olyat, melyben örömünket többé semmi változás nem fogja megzavarni. — Ezen áldott Angyalt a' Keresztyén Vallást hívjuk hát mi vigasztalásul mindannyiszor valamennyiszer vagy saját gyengeségünk vagy az emberek eszközlésük nélkül csupán az élet' természetéből valami szomorú változás örömünket szomorúságra fordítja. — Ez törölgeti meg ilyenkor szemeinket, — ez önt szívünkbe oly hathatós vigasztalást és nyugodalmat, mintha ugyan semmi változás örömeinket meg nem zavarta volna. —

Ezen áldott Angyal a' Keresztyén Vallás, vigasztalja meg ama gyászba borúlt házat is — mely midőn menyegzői örömeire készült; ugyan akkor szomorúság' házába változott által. Ennek az áldott Angyalnak karjain juthatott el a' Bárány menyegzőjének Vacsorájára az Istenben boldogult Hajadon is 'Su'sanna, — ki is élete virágában reménytelen halál által meghervasztatott. —

Szeretett Édes Annya az Istenben boldogult hajadon-nak! Szent Pál Apostol 2. Kór. 11: 2. ilyen vallást tesszen a' Kórintusiakról — *Én készítettelek titeket hogy mint tiszta szűzeket edgy férjfiúhoz t. i. a' Jézus Krisztushoz*

szerkeztessék. — Ha te is érzed szívedben, hogy kedves Leányodat úgy szeretted úgy neveltetted, hogy azokat, mint tiszta szüzeket edgy férjfiúhoz t. i. a' Jézus Krisztushoz szerkeztessed, most éppen nem háboroghat szíved midőn edgyik leányodnak földi, másíknak mennyei lakadalmát innepelvén — edgyiket Vőlegényének, másikat pedig a' Jézusnak nyújtod. — Nem szűnt meg 'Su'sánnád öröme, sőt inkább siralma fordult oly öröme, melyet többé semmi változás még nem zavarhat; ne szűnjön meg hát a' te szíved' öröme is, ne forduljon örömöd siralomra, — ezt kéri tőled, ezt kívánja neked Istenben elnyűgódott kedves leányod: Köszöni édes Anyai hűségedet — és az Istennek földi és mennyei áldásait kérvén özvegy fejedre lelép az élet pályájáról. —

Közelebről és távplabról lévő minden rokoni, leánybaráti, 's mindnyájan Istenfélő Keresztyének! minekutána megértettük e' gyászos alkalommal — mi okozza azt hogy itten örömünk gyakorta siralomra fordul: tartsuk tisztán szívünket — ne hogy abból csergedezzék keserűség napjainkra, — szeressünk minden embereket — ovakodjunk azokat vagy vigyázatlanságunkal vagy haragunkal megsérteni — ne hogy őket örömeink' megszüntetésére ingereljük, — gyalulódjunk jobban jobban ehez a' földhöz — 's ne kívánjuk tőle azt a' mit nem adhat a' bútalan életet, a' zavartalan gyönyörűséget, — vagy midőn ehez tökéletesség után szomjúhozó lelkünk nem szokhatik — emelkedjünk fel a' mennyeiekre — és szent erkölcsseink után igyekezzünk a' tiszta örömök' hazájába — hol mindenhai gyönyörűségek vagynak az Isten' jobja felől. Ámen.

www.libtool.com.cn

XXI.

AZ ÉLET' MULANDÓSÁGA BÖLCSESSÉGRE TANIT.

Elragadod őket mintedgy árvizzel, olyanok mint az álom reggel, mint a' fű, mely hirtelen megszárad: mely reggel virágzik, estvére elváltozik, kivágattatik és megszárad. 'Solt. 90: 5, 6.

Keresztyén Hívek! Annak ki az életet szereti 's vonzódik az édességekhez, melyekkel ez folydogál, nem lehet szomorúbb Leczke, mint az melyet Mosestől hallunk a' fölolvastatott Zsoltárban. — Az Isten elragadja az embereket mulandóságuk által mintedgy árvizzel, olyanok az emberek mint az álom reggel, mint a' fű, mely hirtelen megszárad, melly reggel virágzik, estvére elváltozik, kivágattatik, és megszárad. — Oh Isten! nem várakozik e' ránk ez a' szomorú sors e' mai nap' estvéli szürkületében, — nem ragad e' el minket mulandóságunk mint valamely árvíz ma vagy holnap? Nem tudjuk. Imé előttünk a' szomorú példa Istenben boldogult Keresztyén Atyánkfiában, — ki még a' napokban talán nem is gondolkodott kivágattatásáról. — De K.! valamint az Orvosok sokszor a' legkeserűbb plántákból készítnek leghathatósabb gyógyszereket: nem különben az okoskeresztyén is a' legszomorítóbb és a' szívet legérzékenyebben keserítő dolgokból szerez megnyugtató gondolatokat önnön magának. — Így cselekszik akkor is, midőn látja és tapasztalja, hogy rövid és bizonytalan az emberi élet; változó és óránként mulandó, ebben minden. Éppen ebből a' szomorú tapasztalásból készít bölcsességet, mely őtet csendességben, alázatosságban és bizodalomban tartja. És éppen azért vettem fel Leczkéül e' *gyászos alkalmatossággal Mósesnek meghallott szomorú enekét, hogy abból vigasztalásokat merítsen szívünk. É-*

tsétek meg hát K.! hogy az élet' mulandósága és romlandósága micsoda Keresztyéni böltsességre tanítja. a' Keresztyén embert. —

1.) Az okos Keresztyén úgy nézi az élet' mulandóságát és romlandóságát mint az életnek igazi fűszerszámát. Mi örömről volna nekünk a' földi életben ha az mulandó és romlandó nem volna? A' mulandóság mely mintegy árvíz sebesen folyik, elragadja magával örömeinket melyeket meguntunk — és újjabbakat hoz habjain számunkra, — elhordja gyermeki játékaikat a' csörgőt, a' lapát, a' sípot, — és hoz helyettük ifjai szép virágokat nekünk. — Majd ezek is elfolynak — és férjfiúi örömek — örömek a' barátságból — örömek a' gazdaságból, örömek a' Hivatalokból, örömek a' Tudományokból csörgedeznek számunkra a' mulandóság' hullámszámbán. — Ha csak egynehány esztendőkre állana is meg a' mulandóság' kereke, 's minden állandó volna addig e' világon: Oh mint elunánk mi mulandóság' fiai és leányi magunkat!! Most a' mulandóság' árvíz kénsiet és ragad mindent, és még is mi hosszú nekünk a' Tél, — mely igen sokáig tart a' nyári izzasztó nap — mely soká mulik el az idő — mely reménységünk és annak betelése között van: hátha állandóság' Hazája volna Földünk: — ugyan nem győtrő unalom öldökölné e' akkor minket — és nem kellene e' Istenhez fordulnunk és imádkoznunk: *Uram! ragadj el innen minket valami árvízzel, és adj nyugodalmat elunathozott lelkünknek!* — Ime most ezen unalom ellen a' mulandóság' pillantásonként frissít minket, — 's midőn az örök állandóság' éltünket tóvá és kellemetlen posványá tenné; most kristály patakként folydogálnak napjaink edgyszer virágos partok mellett, máskor szörnyű szirtok közt. 'S így tarthatjuk boldogságunk' forrásának a' mulandóságot. —

2.) Ugy nézi továbbá az okos Keresztyén az élet mulandóságáról szóló szomorú Leczkét, mint a' mi őt arra tanítja, hogy a' *romolhatatlant a' romlandó, az örökhé valót a' mulandó felett inkább keresse és szeresse.* Most tudjuk K.! hogy a' világi jók mulandók is, veszendők is, — még is hány ember' szíve van ezekbe mintegy beléjek tapadva. — Tudjuk hogy a' pénz forgandó 's a' legerősebb závarok alól is ki szokik, — a' sirba pedig senki magával nem viheti: még is hány ember nagyobb rabja pénzének, mint a' pénz ládájának? — Tudjuk mindnyájan, hogy

a' becsület 's világi fény csak hasztalan aranypor, mely lekopik az emberről, 's a' halál előtt nints semmi betsülete; még is hány hajhászsa azt éjjel és nappal, becsületesen és becstelenül, — illendően és illetlenül? — Tudjuk hogy minden testi gyönyörűség elmúlik 's csömört hágy maga után: még is mennyi ember jár teste után 's engedi magát az indulatoktól vezéreltetni. Hátha bizonyos volna, hogy nem csinálnak magunknak szárnyakat a' gazdagságok, — ha minden tudná, hogy az a' koszorú, melyet itt az érdemet nem ismerő világ köt, hervadhatatlan, — és a' gyönyörűség, melyet itt a' test talál 's érez, örökké tartó: ugyan kinek kellene a' szentség, — kinek kellene a' Tudomány, a' bölcsesség, — ki kívánná jó cselekedetek által gyűjteni menyeyi kincset magának. Ellenben mi balgatag, mosta' mulandóság' sorsában az oly ember, ki a' mulandókért, veszendőkért felejtí a' maradandókat és örökké valókat! — ki lelkét elvesztia a' veszendő vagyonért, — teste kedvéért lelkét örökre megszomorítja, — hasztalan ditséretért, 's kedvességért az istennek és lelki ismételnek helybe hagyását elpredálja. Így gondolkodik az okos keresztyén, — 's a' szomorú leczkéből — hogy mulandó a' világ, halandó, romlandó — a' test, bölcsességet tanul, keresni és szeretni a' maradandókat. —

3.) Ugy is néziezen felül az okos Keresztyén a' mulandóság' szomorú Leczkéjét mely őt serkenti és buzdítja hogy *siessen rendeltetésének megfelelni, siessen betölteni azon kötelességeket melyeket az ő sorsa hoz magával.* — Edgy embersints czél nélkül ezen a' világon, — Minden embernek azon sorsban és állapotban, melybe helyheztetve van, maga tökéletesítőjének és boldogítójának, embertársai' segítőjének, Isten' igaz tisztelőjének kell lennie. — Minden embert azért teremtett az Isten, hogy testének gondját viselje, lelkét a' bölcsességben és szentségben nevelje, — az Istent imádjá és tisztelje, — Felebarátjának pedig tőle kitelhetőképpen használjon. — Oh mi felséges czél ez! oh mi nagy és sok időt kívánó munka ez! oh mi végzetetlen rendeltetés ez. — A' jó keresztyén annakokáért így gondolkodik: múlik az idő, — sietek hát kötelességeimet véghez vinni, — mint az árvíz — úgy ragad engem' magával az élet — pedig még hátra vagyok lelkem kimiveltetésében, — még feleimnek keveseit használtam, — Istenemről még nem sokat elmélkedtem, — edgyütt repülök hát az élet' pillantásaival, hogy lelkemnek, atyám-

tainak, Istenemnek adóssuk ne maradjak. — Minden romlandó és mulandó a' nap alatt; pedig még igen kevés dolognak vettem hasznát, — igen kevés csak az is a' mit megismertem, — mennyivel kevesebb a' miből bölcseséget merítettem, — no tehát míg elmulnának sietek őket megismerni, tanulni, hasznukat venni. Így beszéll és így cselekszik az okos Keresztyén, — 's midőn az emberi élet' mulandóságának leczkéje őt megkeseríti, ugyan akkor fölbeviivemes őzzel szívét hogy az élet céljára siessen, — siessen és ne alaszsa hogy megtartsa az Isten' szent Törvényt. —

4.) Végezetre, úgy nézi K.! az okos Keresztyén ez élet' mulandóságáról szóló szomorú Leczkét, mint a' *mely neki a' halál keserveit is megédesíti.* — A' mely keserve van a' halálban, az nem egyéb mint az érzés, hogy válnunk attól a' mit szeretünk. — Immár, ha a' mi szeretünk' földi tárgyai mind állandók volnának, 's természetekkel semmi romlandóság nem volna öszve kötve: mi keservebb volna azoktól megválásunk? — De nem ennyire van e' keserveink a' gondolatra, — hogy mi itt állhatatlan szerelem' karjaiból fejlünk ki, romlandó 's veszendő lességeket hagyunk itt, — oly kellemetességektől 's gyönyörűségektől válunk el halálunkban, melyekbe az érzés, bizonyos hijábalóságot lehellett. Nem csendesen száll e' a' mulandóság' árvizén koporsója deszkájára az oly haldokló, ki látja hogy edgyütt enyésznek el vele mind azon örömök, melyekért oly *édes vala neki szemeivel napot nézni,* — vele edgyütt ragadtatnak a' mulandóságok, a' gazdagság, a' becsület, szépség, és egyéb tünemények javai ennek a' szegény földnek. — Vele edgyütt viszik a' árvíz a' buborékokat, a' szerelmeket, a' barátságokat, a' hírt nevet, — a' hasztalan Tudományokat, és a' haszont. — Nem önként dül e' a' halál' joltévó vállaira a' Keresztyén, ki látja hogy ő a' mulandóság' Tartományait hagyja el, — 's tudja hogy az a' sebes árvíz mely elragadja, az örökké valóság' partjaira kiszállítja — a' cselekedeteinek jutalmait várják.

Ha reménytelen és váratlan halállal kimúlt keresztyén ifjúság is, így nézte az élet' mulandóságát és romlandó-
gát; semmit nem kételkedhetünk arról, hogy ő a' földi el-
gyott gyönyörűségek és örömök helyett olyanokra vitetett
tal, melyeknek semmi atyafiságuk nints a' mulandósággal

és változandósággal, — és azokban már részesült lelke, a' Jézus Krisztus által megnyert Isteni kegyelemből. —

Szomorúságra hívattatott Özvegye az Istenben boldogult Keresztyén Atyámfia! — Mintedgy sebes árvíz, úgy ragadta el a' reménytelen Halál kedves Férjedet melőled, — méltó hogy árvíz módjára induljon meg siralmad, 's özvegyi sorsodra — mely ezentúl várakozik rád — érzékeny könnyeidet hullassad. Érzékeny könnyeidet hullassad két kedves árváidra, kik édes attyok' halálával ezentúl csak te reád függesztik szemeiket. — De találj vigasztalást azon mulandóságban, mely megfosztott kedves férjedtől, — megfosztotta kedves árváidat édes attyuktól. — Ha mulandók itten az örömek: hidjed hogy bizony a' szomorúságok is mulandók, — ha árvíz módjára sebesen ragadtatnak el örömeink, — bánatunk is éppen úgy ragadtatik el szívékből. — Csendesedj meg hát kedves Férjed' halálán, — jó az Isten — kész ő kipótolni veszteségedet, — csak hogy téged' a' világi mulandóság' tapasztalása, tanítson meg bölcsen és kegyesen élni — mert éppen ez a' célja van ő Felségének abban, hogy kedves férjedet kifejtí karjaid közül, — ez a' célja van, hogy tanulj Istenben — ne a' világi dolgokban és emberekben — bízni. — Csókold meg az Istennek ezen tanító vesztszejét, — és élj' kegyesen. — Köszöni kedves Férjed házas társi hűségedet, — és azt kívánja, hogy az Isten tegyen tégedet csendesesen tűró kegyes özvegygyé, — kedves gyermekeid' okos nevelőjévé, — tegyen téged megelégedett szívűvé, és edgv napon szent-országa lakosává. —

Minden rokoni — baráti és jóakarói a' boldogultnak! Vegyétek szívességetekért búcsúját — köszönetét és áldását, hogy az Isten titeket tanítson meg a' mulandóság' Hazájában megérdemelni az örökkévalókat, — oktasson titeket a' romlandókon romolhatatlan kincset gyűjteni, hogy mikor elragadtattok a' Krisztus' örökös Társai és az idvesség' örökősei lehessetek. Amen.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

3 2044 054 747 556

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn